

HEL
- i finska språket -
berättar om forntiden.

AMA-förlag

Gunnel och Göran Liljenroth har tidigare utgivit:

- 1985 Gum, Svea rikes navel. Omtryckt med tillägg 1994.
1989 Folket bortom Nordanvinden. Från matriarkat till mansvälde.
Andra upplaga 1994
1990 Götrik och Rolf. Berättelsen om Göta Rike.
1991 Bråvallaslaget och Blendasägnen.
1994 Kosmisk visdom
1994 Hel, den gömda gudinnan i nordisk mytologi
1997 Småläniska antiqviteter av Petter Rudebeck
2001 Kvinnolandets död – Sveriges födelse

Omslagsbild: Lisa Denk
Layout Omslagsbild: Stina Denk
Layout Text: Åsa Liljenroth-Denk
Bilder: Lisa Denk

© Åsa Liljenroth-Denk, AMA-förlag, Dalvik, Lidköping
Tel.: 0510-50027, Fax: 0510-50327
Email: ama@gamma.telenordia.se
Hemsida: www.ama-foerlag.com
www.liljenroth.at
ISBN: 91 971257 9 – 2

Bulls tryckeri AB Halmstad 2004

Innehållsförteckning

FÖRORD	7
I. Finland och finska språkets vittnesmål om Nordens historia.	
1. Nordens folk under istiderna	9
israndsfolkets utbredning	10
israndsfolkets isolering	12
patriarkatsreligionens inslag	13
varggrottan	14
2. Finska språket – ett urspråk	16
3. Finska ords uppkomst	18
II. Kommunikationens utveckling	
1. Tanken som ursprung	22
2. Ljudet och dess påverkande faktorer	24
3. Från matriarkat till patriarkat	25
III. Stavelsernas vittnesmål	
1. Forskningsmetod	29
Det finska språkets egenart	30
Urordet	32
2. Betydelsen av stavelsen HEL i finska språket	35
Al	39
Hal	43
Haltia	47
Hil	49
Hel	50
Hul, Houl, Hiul och Ihoul	52
Hal och Höl	53
El	53
3. Undersökning av stavelserna atar, otar	57
4. Skapare – ursprung	61
5. Gudsformer av Hel	65
6. Andra gudar såsom skyddsandar, nymfer, feer	66
7. Evighet och tid	78
8. Ljud	80
Ljudets väg från läte till språk	89
9. Ljus, glans, skimmer	91
10. Kultplatser	92
Viet och dess belägenhet	96
11. Kultstenar	97

Stenarnas berättelser	104
12. Kultföremål	107
13. Kultaktiviteter	110
14. Hälsningsord	130
15. Högtider	130
16. Människan och hennes kropp	132
17. Växtlighet å kultplats	134
18. Domän och område	136
19. Näring, vård, livskraft	140
20. Himlakroppar	143
21. Värme och kyla	145
22. Hetta, glans och eld	147
23. Vind och luft	148

IV. URTIDSMILJÖN

1. Inledning	149
2. Viet som kulturcentrum	150
3. Viets attribut: Kultstenar, spön och eldstaden	156
4. Stenringen	158
5. Kraftfält i viet och vid stenrören	162
6. Aktiviteter i viet	164
7. Årliga festligheter	165
8. Urreligionens gestalt	166
9. Helbrägdagörelse i viet	168

Litteraturförteckning	174
-----------------------	-----

FÖRORD

Jag hade nyss fyllt 12 år då jag för första gången hörde talas om Elias Lönnrot. Jag blev oerhört intresserad av vad som dolde sig bakom denna gestalt. Efter att ha försökt få någon mening ur vad hans verk Kalevala hade att ge, gav jag upp. Endast författarens namn var inetsat i mitt huvud.

Femtio år senare började min hustru Gunnel och jag vår forskning efter det forna nordiska matriarkatsamhället. Vi upptäckte den gömda modergudinnan Hel med den kult, som utvecklats runt henne, vilket vi publicerade i flera böcker (se litteraturförteckning).

Ganska omgående måste jag fördjupa mig i just Elias Lönnrots samtliga skrifter. På ett antikvariat i Helsinki blev jag lycklig ägare till Sanakirja (hans ordbok) och kunde ägna ledig tid till att tränga in i vår forntid med hjälp av de cirka 200 000 ord som Lönnrot nedtecknat.

Nu blev Kalevala levande och en bit av tidigare epoker i den finska historien fick liv. Vad vi inte förstod var hur det kom sig att inte ett ord nämndes om varken *Hel* eller det *vi*, som bägge tillhörde urkulten här uppe i norr.

Helt okunnig i finskt tungomål började jag med ledning av Hel och vi, att ur Sanakirja få fram glimtar ur det förgångna. Denna kod var som ett "sesam öppna dig". Eftersom finska språket i sin uppbyggnad består av stavelser, där var och en från begynnelsen har ett bestämt symbolvärde, upptäckte jag hur urfolket på matematisk ljudgrund format sitt språk.

Ofta sänder jag en tanke till Elias och skulle ha önskat att han gjort den upptäckt som fallit på min lott. Men så förstår jag omgående att detta hade varit att gå händelserna i förväg. Tiden var ännu inte mogen att lägga fram matriarkatets existens, eftersom fadersreligioner skymde den och förnekade all form av kvinnosamhälle.

Vi har funnit att Hel var nyckeln till att tränga in i nordens forntid. Resultatet av vår forskning framlägger vi i nedanstående arbete.

Dalvik den 8. februari 2004

Författarna

I.

Finland och finska språkets vittnesmål om Nordens historia.

1. Nordens folk under istiderna

I början av vårt forskningsarbete ställde vi oss frågan, om det fanns folk i Norden före och under senaste istiden?

Fram till slutet av 1800 talet var det den bibliska versionen som gällde, vilken berättar att Noaks son Jafet med sin stam drog norrut och befolkade allt land ända upp till Nordpolen. När denna förklaring i ljuset av nya fynd blev omöjlig, fastslog vetenskapen i sin nästa tes att en invandring söderifrån skett för cirka 10000 år sedan.

Anders Nummedal, en norsk folkskolärare, publicerade i början av 1900 talet, att han funnit flintredskap nära sin hemstad Kristiansund, som visade på en kustbebyggelse här, som han daterade till tiden före och under senaste nedisningen. Han kallade dessa forninnebyggare för Fosnafolket efter kuststräckans namn Fosna¹. Flertalet av forskarna i detta ämne ansåg hans hypotes om en mänsklig övervintring i Norden som alltför fantastisk. Trots att ytterligare fynd, som stärkte Nummedals tes gjordes i Komsa vid Nordnorges kust, och det faktum att bergstopparna alldeles ute i norska kustbandet ej varit utsatta för inlandsisens nedslipning, var den officiella vetenskapen fortfarande kallsinnig till allt tal om mänsklig närvaro i detta område, där inlandsisen (jätten Ymer) var enväldig härskare. Själva yttersta kustremsan var dock isfri under hela senaste istiden.

Vid vägbygge å Lofoten under senare år har man stött på grottor som innehållit ben från björnar daterade till tiden för 45000 år sedan.

Under de sista åren av 1900-talet upptäcktes en grotta i närheten av Kristinestad, vid Finlands östkust, kallad Varggrottan med arkeologiska fynd från 6 istider. Vi redovisar denna upptäckt detaljerat lite längre fram.

¹ Liljenroth, Gunnel och Göran; *Folket bortom nordanvinden.*, sid.16, Lidköping, 1994.

Dessa fynd bekräftar att det utefter Nordkalottens kustrensor kontinuerligt funnits folk under de senaste 250 000 åren.

Vi har i våra böcker *Folket bortom Nordanvind, Från matriarkat till mansvälde* och *Hel den gömda gudinnan i nordisk mytologi* utgått från Nummedals teorier och också hävdat att folk varit bosatta i Norden inte bara under den senaste nedisningen utan långt tidigare.

I detta läge ställde vi oss frågan: Vad var det för folk? Hur var deras sociala liv? Vilken gudom dyrkade de? Vilket språk använde de sig av, och kom detta till under deras nordliga isolering?

Efter flera års forskning fann vi här ett urfolk, som när glacialerna så småningom smälte, följde isranden åt alla håll och blev till olika raser, samer, finnar, kelter och basker. Dessa israndsfolk förde med sig under sina vandringar allt det de haft gemensamt under den långa istidseran. Hos kelter och basker blandades språket upp med ord från främmande folk, som de kom i kontakt med. Men själva urorden har de än i dag.

Samer och finnar, som varit mer eller mindre isolerade ända fram till sen medeltid, har tack vare detta kvar betydligt mer av urspråket.

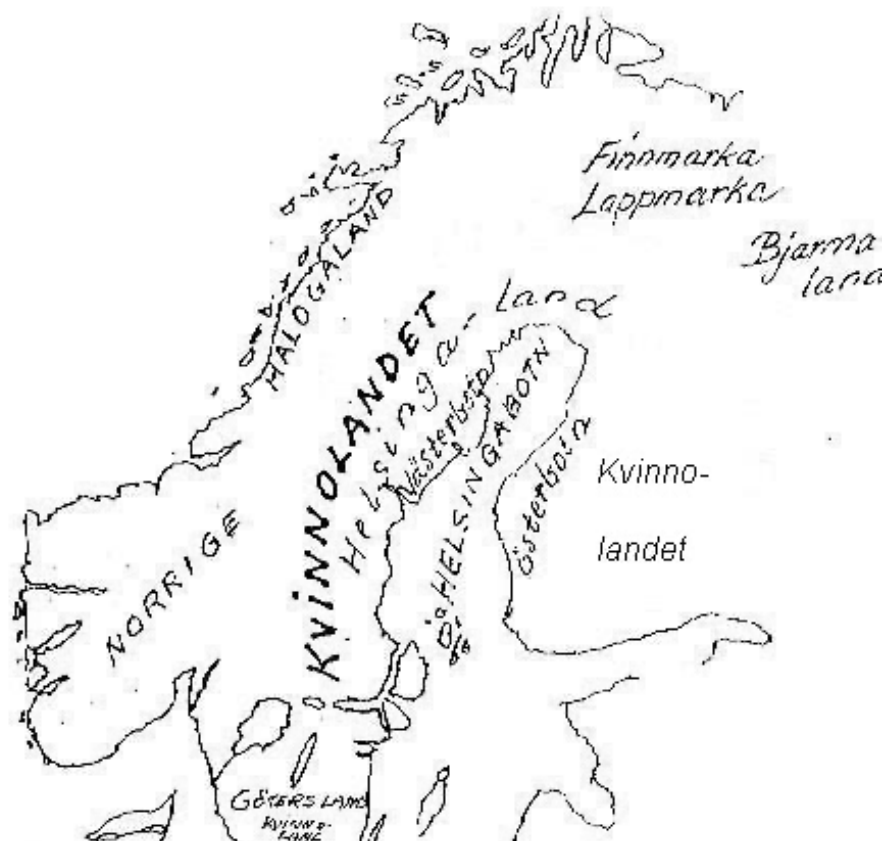
Israndsfolkets utbredning under senaste interglacialeran

Helsingland eller Hunnaland, också kallad Kvinnlandet, var namnet på hela området runt Helsingabotn, nuvarande Bottniska Viken. Botn var fornfolkets term för insjö. Runt detta namnfästes Västerbotn, Norrbotn, Österbotn och Åland. Folket i Helsingland hade sin huvudsakliga näring såsom fångstfolk. De kunde på ett helt annat sätt anpassa sig till klimatförändringar än som var fallet med grannfolket söder om buffertzonen Öresund - Mälaren. Dessa var beroende av de förutsättningar, som växtodling och djurskötsel krävde.

Vi har i tidigare arbeten lagt fram underbyggnad för att befolkningen norr om Mälaren var etniskt helt skild från de stammar av gotiskt ursprung, som under senare årtusenden invandrat söder ifrån och dödat eller fördrivit urbefolkningen. Snorre Sturlasson m.fl. har

genom bevarad muntlig tradition nedtecknat denna period i Eddan och andra gotiska sagosamlingar.

Karta över Helsingland / Kvinnolandet:

Det, som detta urfolk lämnat efter sig i form av Ortsnamn, kultplatser och dito föremål, muntliga traditioner och speciella sånger, vittnar om vad de dyrkade. Det var Modergudinnan Hel, vilket vi skall utveckla i detta arbete.

Kring denna gudomlighet uppbyggde israndsfolket sitt språk, och danade sitt samhälle. De var under dessa tidiga epoker totalt isolerade från alla andra folk. Deras tungomål blev sålunda ett urspråk. I dag har

vi kvar rester därav i samiskan med dess kusinspråk finskan. Ur dessa har vi vaskat fram berättelsen om forntida seder och bruk.

Israndsfolkets isolering

Israndsfolkets isolering varade ända fram till för 7000 år sedan då vanerna, kommande från nejden runt Svarta Havet, nådde Finland. Dessa hade sina egna manliga gudar, kultur och språk med sig.

Efter en kortare vistelse i detta land, vandrade vanerna över till Sverige, följande kusterna. De drog sig under strider ned till Götaland och blev här odlare och boskapsskötare. Urinnevånarna, som även här hela tiden varit ett fångstfolk, tvangs att uppsöka de stora skogsområdena i Varend, runt Halle och Hunneberg, Tiveden, Holaveden, Hökensås och Kolmården.

När fimbulvintrar² tog vid, om än under kortare perioder, tvingades odlarna och kreaturshållarna att utvandra mot söder. Deras övergivna byar övertogs då av nomadfolket. Detta är förklaringen till att vi finner så många namn ända nere i Skåne, som är rent finska. Kivigraven i Kivik har sitt namn från stenmonument där. Kiwi = sten på finska.

När så värmen stadigt tilltog, vände också ättlingar till utvandrarerna tillbaka och tvingade fångstfolket att draga sig tillbaks till de områden, som var mindre attraktiva för växtodling. Vi känner dem från de fornnordiska sagorna, där Odens och Tors kamp mot jättarna ganska närgånget skildrar hur fornfolket trängdes undan till ”jätteberg” och stora skogsområden. I småländska höglandet, med centrum i Varend skulle det dröja till dess Norges kung Sigurd Jorsalafar år 1124 trängde ända fram till Wäxiö för att kristna det här ännu fungerande kvinnolandet³.

Detta tillstånd varade till omkring 200-hundratalet e. Kr, då de från den stora folkvandringen återvändande goterstammarna på nytt fördrev fångstfolket till höjdområdena i Småland och landskapen norr om Mälaren. Med sig hade dessa goterstammar en ny lära, danad i

² Flera år i följd med svår kyla.

³ Liljenroth, Gunnel och Göran; *Bråvallaslaget och Blendasägnen*, Lidköping 1991

Medelhavsbacken, som gick under namnet asatron. Alla dennes gudar var förkroppsligade män, med en överpotentat som hette Oden.

Då skedde en sammanslagning av detta gudahus med ett från vanerna stammande med deras kvinnor uppblandat panteon. Detta resulterade i en kompromiss mellan det kvinnliga och manliga.

Patriarkatreligionens inslag

Vanernas gudinnor Frigga, Freja, Idun, Siv m. fl. fick bli hustrur till Oden, Svipdag, Brage och Tor. Att gå närmare in på denna sena gudabildning är inte vår uppgift, varför vi lämnar åt läsaren att hålla isär denna religiösa kult från den som urfolket under sin långa era i Norden skapat. Helt klart är dock att det var patriarkkulturen som försökte att av al,- ale åstadkomma en kung Ale. Denna strävan var nödvändig för att dölja verkligheten bakom detta namn och gömma den guldålder, som det forntida kvinno-samhället skapat, samt ersätta den kosmiska Hel med våldsälskande personliga mansgudar.

Man har även utan något som helst motiv förklarat att den stora stensättningen i sydsåne, Ale stenar, anlagts av kung Ale. Vem denne kung var, och hans bedrifter för övrigt är totalt okända. Omöjliga försök har gjorts med att koppla honom samman med den kung Ale som stupade på Vänerns is mot Adils. Lika absurd är tron att han skulle vara identisk med Beowulfskvädets Onela. Det skiljer flera tusen år mellan anläggningen av Ale stenar och de senare halvhistoriska kungarna. Att räkna upp alla de geografiska namn där ala, ale är stamord saknar vi utrymme till.

På Gotland finns en socken Ala med talrika fornlämningar i form av husgrunder, gravfält och stensättningar. I Sördala socken i nuvarande Hälsingland ligger ett område som går under namnet Ala tingslag. I Västergötland, vid Göta älv ligger häradet Ale. Ett annat härad i detta landskap, numera under annat namn, hette också Ale, beläget strax söder om Kinnevik i Väneren. För övrigt finns ett stort antal gårdar, byar, vattendrag, sjöar, fjäll och höjder i vars namn al ingår som stamord. Också i Finland finns en Ala socken. Deras miljö är rik på

lämningar från stenåldern. Varför inte söka detta uråldriga namns upphov i gudakretsen.

För cirka 1000 år sedan nådde kristendomen insteg i områdena runt Östersjön. Deras gud är Jehova, lånad från judendomen, där denne var krigsgud och lovat krossat alla fiender till sitt "egendomsfolk" Israel. Identisk med Jehova blev Jesus och den helige Ande". Hälsingarna, till vilka finnarna hörde och som vid 1000-talet var ett fritt folk, tog avstånd både från odenkulten och kristendomen, men tvingades på 1100- och 1200-talen att underkasta sig svensk överhöghet och därmed också dess katolska tro med tillhörande tiondebeskattning. Det var följaktligen denna religions prästerskap som gjorde sitt bästa för att utplåna alla spår av det gamla trossystemet.

Ovanstående process pågår alltså i samernas renlandskap. I fjol, år 2002, kom den definitiva dödsdomen över denna urbefolkningsrest. Fråntagen rätten till urgamla renbeten måste den näring på vilken de existerat upphöra. Därmed och i humanismens och civilisationens namn går detta israndsfolk under, till tonerna av de så högtidligt deklarerade rättigheter, som Förenta Nationerna antagit visavi urbefolkningar och dessas rätt till existens.

Varggrottan

En upptäckt som definitivt bevisar tesen om mänsklig övervintring utefter isranden har gjorts i Finland år 1996.

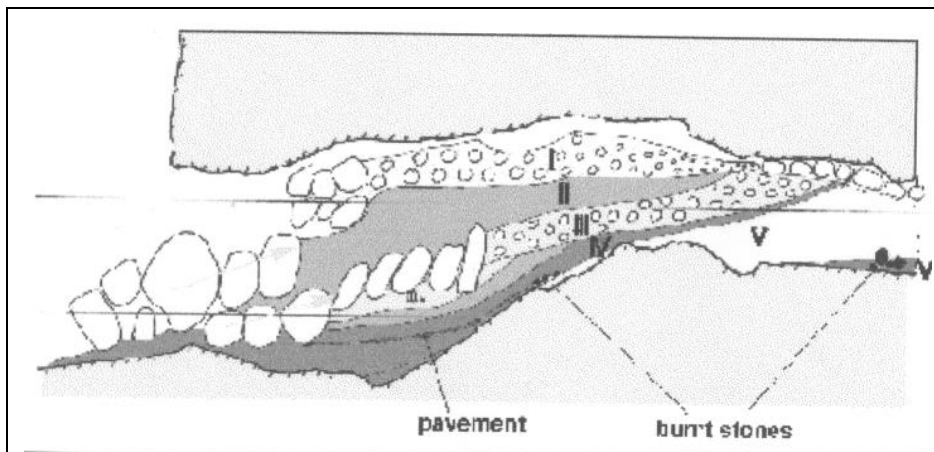
Lastbilschauffören Kalervo Uusitalo, boende i närheten av det massiv i Finland, som heter Bössom cirka 15 km öster om Kristinestad, upptäckte en öppning i den del av berget, som av bygdens folk kallades Varggrottan. Sedan Kalervo och några kamrater till honom börjat röja undan den mängd av kullerstenar, som den senaste istiden hopat framför ingången, stötte de på sediment, som de fann att experter måste undersöka. Efter årtal av tjat och telefonsamtal riktade till finländska Museiverket fick Kalervo denna institution att sända dit folk.

I maj 1996 påbörjade specialforskaren vid Geologiska forskningscentralen i Helsingfors Heikki Hirvas jämte 4 kolleger och Uusitalo att tömma grottan på grus, stenar och jord. Bergets topp ligger i dag 125 meter över havet medan grottöppningen befinner sig 9 meter under dess översta topp.

Under tre veckor länsade de bort över 150 kubikmeter stenmaterial från en yta av 90 kvadratmeter. Under 5 års utgrävningar framträdde 6 sedimentskikt. De två översta där sten och grus var förhärskande hade bildats under Ancylustid för cirka 8000 år sedan då havsytan nådde hit upp. Skikt nummer 3 innehöll i sin nedre del 4 stycken bearbetade stenspånor. Det fjärde lagret var upptrampat golv. Spår av eldstäder har påträffats här liksom i skikt nummer 6 i grottans bakre del.

Dateringen är ännu inte fullständigt utförd, men med säkerhet har museiverket vågat bestämma åldern i lagren 4 – 6 till en eller möjligen två interglaciala perioder, som inträffat före 100.000 år från vår tid.

I nedanstående skiss visas en schematisk profil av varggrottan med sina 6 olika lager.

Bilden är tagen ur hemsidan från Finlands nationalmuseum. www.nba.fi/ARCHAEOL/RESEARCH/sutuken.htm

Genom detta fynd är det fastställt att Norden varit befolkad under minst 200.000 år.

De långa tidsera, som förflutit mellan de olika lagrens bildande, säger också att ovan omtalade gren av människosläktet vistats permanent

uppe vid isranden och följt dess kant under alla korta såväl som långa rörelser. Allt pekar på att dessa nordkalotters innevanare ej haft någon kontakt med de i varmare zoner boende stamfolken. Det som styrker detta är frånvaron av fynd från bosättningar i Mellaneuropa.

Med denna etniska, sociala, geologiska och politiska orientering återgår vi till just dessa samers och finnars utveckling av sitt säregna tungomål, som går under namnet samisk-ugriska. Detta språks vittnesmål kommer också att bevisa vilka som utgjort Skandinavians urbefolkning.

Grupper ur denna har givetvis tagit nya, då obefolkade områden i besittning, men i spåren från deras ursprung har vi funnit likheter i språk, blodgrupper och många andra samstämmigheter mellan så från varandra avlägset boende folkgrupper som samer, finnar, kelter, basker, ungrare och heller. Den språkligt mest sammanbindande länken är gudinnan Hel, vilket denna avhandling till fullo skall bekräfta.

2. Finska språket – ett urspråk

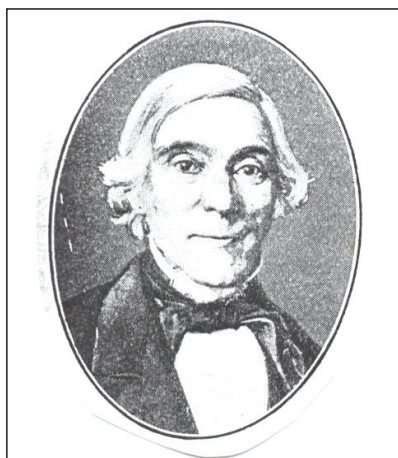
Hur uppstod då det språk, som måste ha tillkommit under denna tid? Någon släktskap med de indo-europeiska språkgrupperna är helt utesluten. Finns det fortfarande folk uppe i Norden, som använder sig av ett särskiljande tungomål? Ja, samerna och finnarna har lyckats bevara ett alldeles speciellt språk, vars uppkomst och egenart fortfarande är en olöst gåta, det finsk-ugriska. Detta brukas fortfarande av alla nomadstammar utefter nordkalottens europeisk-asiatiska del. Givetvis har det under årtusendenas lopp förändrats så, att de i väster boende knappast kan förstå de i östra Ryssland och Sibirien kringströvande stammarna. Spår av denna munart har vi i tidigare böcker påvisat insprängda i fornnordiskan, keltiskan, baskiskan. Dessa har dock under sammanblandningar med andra folk endast lyckats bevara de enskilda ord, som har med religiösa seder och bruk samt den allra tidigaste isöverlevnaden att skaffa.

Det finska folket, som i långa tider varit bofasta, har lyckats bevara ugriskan till stor del intakt in i vår tid. Detta tack vare att först svenskarna och sedan ryssarna koloniserade deras område och härvid lät urbefolkningens inbördes språk vara helt ifred. Först på 1500-talet, då bibeln översattes till finska, utarbetades ett alfabet uppbyggt efter latinsk förebild. Före denna tid fanns ingen skrift i någon form på finska eller samiska. Översättaren, Åbiskopen Michael Agricola, gjorde härvid en sammanblandning av de religiösa orden, dels genom att låta kristna beteckningar ingå i finskan, dels använda urgamla inhemska kultuttryck och göra dessa till fundament åt den nya tron. Exempel på detta är Jahves namn, som blev omvandlat till Jumala. Detta är utförligt behandlat längre fram.

Från denna översättning, fram till mitten av 1800-talet, skedde inga större ingrepp i finskan. Någon litteratur annat än småskrifter tillkom inte. Administrationen sköttes helt på okupanternas egna språk.

Då framträdde eldsjälens och språkgeniet **Elias Lönnrot**.

Född 1802 i Nyland, (vars huvudort var Helsingfors), som son till en sockenskräddare, lyckades Elias avlägga med. lic. examen. Till att börja med verkade han som läkare. Hans stora intresse för finska folkets språk och forntid gjorde att han efter hand övergick till att forska i sitt folks språk och dess uppkomst. Elias var förutom medicine doktor också prästvigd.

Under 1830-talet vandrade han runt bland befolkningen i Karelen och nedtecknade de sånger eller runor, som de kallades av befolkningen. Dessa utgjorde en samlande kulturfaktor hos det finska folket. Under titeln Kalevala utgavs del 1. 1834 och del 2. 1836. Efter att under tio års tid innehaft professuren i Finska språket vid universitetet i Helsingfors lämnade Elias Lönnrot denna befattning år 1862, för att helt kunna ägna sig åt uppsamling av de ord som ingick i finskan.

I det år 1880 utkomna verket ”Finsk – svenskt lexikon”, Suomalais – Ruotsalainen Sanakirja, redogör Lönnrot för förekomst, uttal m.m. av över cirka 200000 ord, som då användes av den finsktalande befolkningen över hela deras landområde. Gärna stannade han vid de ljud, som innehöll mytologiska anknytningar.

Under arbetets gång kom Elias till den uppfattningen att finskan var ett urspråk, som uppstått utan påverkan av andra folks tungomål.

Senare lär han ha blivit övertalad att frångå denna uppfattning. Tydligen var man då ännu kvar i den föreställningen att nordbon härstammade från Noak, med ankomst hit för omkring 3000 år sedan. Jafet skulle vara den förste invandraren enligt bibeln. Elias och hans kollega, den förste stolinnehavaren i finska språket vid Helsingfors universitet M.A. Castrén, delade inte denna uppfattning.

Om vår sammanfattning av orden i hans lexikon, som denna avhandling blottlägger, skulle ha sett dagens ljus under senare delen av 1800-talet, skulle troligtvis personliga förföljelser, blivit följden av publicering av det och hindrat honom i all hans vidare forskning.

Vår forskning utgår till övervägande del från Elias Lönnrots stora verk och de iakttagelser som han och kollegan Castrén gjort.

3. Finska Ords uppkomst.

Vi har funnit, att det genom detaljgranskning av ett ännu levande urspråk går, att i stora drag rekonstruera vad som tilldrog sig under den era då språket uppstod. Vi hävdar med ovan anförda fakta att det under flera istider funnits ett urfolk, som utan avbrott haft sin hemvist

vid Nordkalottens isrand. De har under denna långa era skapat det ur strupen utgående ljudet till ett språk, som formats efter miljön.

Dess ordförråd har till en början centrerats runt den gudom de föreställt sig, skapelsegudinnan Hel med sina pseudonymer Al, Aal, El, Hal, Hil, Hol, Hul, Hyl, Häl, Höl, Il, Ol, Ul, Yl, Äl och Öl. Vem var då denna Hel? Hon betraktades som ett oändligt väsen i vilket universum var inneslutet. Hon var androgyn och formlös, ett kosmiskt tillstånd. Hennes namn förekom i all namngivning av de miljöföreteelser som omgav israndsfolket och formade deras liv. Alla dessa namn, som vi senare skall redovisa, symboliserade gudomen själv, med olika aspekter.

Finskan har hämtat sina urord från naturen själv. Detta kallas att ha *onomatopoetisk* bakgrund. Tag exempelvis jää som betyder is, isar. Om man står på en sjö, som nyligen fått ett istäcke, och kölden tilltager, så hörs det vid den sprickbildning som isen utsättes för, ett utdraget jää. Följaktligen kallade israndsbefolkningen detta frusna vatten för jää.

Dessa urord bestod, med ett fåtal undantag, endast av en stavelse med en vokal, som dock kunde ha långt eller kort uttal. Detta markerades, när det många årtusenden senare nedtecknades, med dubbla vokaltecken. Givetvis kan under tidernas gång i talspråket vokalerna ha förändrat sina korta och långa differenser många gånger om. I vår framställning har detta tagits med i beräkningen.

Vi har också konstaterat att uppbyggnaden av ugriskan är skild från indoeuropeiskan och de flesta andra språk. Dessa senare har konsonanterna som stomme, kring vilka vokalerna inpassas. Här uppstår lätt det som kallas vokalglidning. I finskan är det vokalerna som utgör skelett. Detta medför att dessas ljudvärde med få undantag förblivit konstant, så när som på kort eller långt uttal.

Genom att finskan först på 1500 talet blev ett skriftspråk med ett från latinet lånat alfabetssystem infördes dubbelstavning av vokalerna både i början, inne i och i slutet av orden

I svenska alfabetet är vokalerna endast 9, d.v.s. cirka en tredjedel. I finskan finns både enkla och dubbla vokaler samt ae, ai, ao, au, ay, aä och aö. Lägg till detta ea, ei, eo och så vidare fram till öä. Ställ detta i jämförelse med frånvaron av finska ord som börjar på b, c, d, f, g, q, sj, sk,sp, st,x och z. Detta fenomen kan förklaras med att ifrågavarande ljud icke fanns med då finskan började formas.

Vi är av den uppfattningen att ett helt annat alfabet skulle ha sett dagens ljus om det finska folket själva hade konstruerat detta. Då hade med säkerhet vokalbokstäverna varit fler än motsvarande konsonanter.

De starka vokalerna a, o och u förändras ofta till sina mjuka motsvarigheter ä, ö, och y. Y och i ligger likaså nära varandra.

B, c, d, f, g, x, z och å förekommer ej som begynnelsebokstav. Z är helt främmande även inne i texten. Av konsonanterna har k, p och w vid språkets danande ersatt varandra.

Vi drager den slutsatsen av ovanstående konsonanters frånvaro som begynnelsebokstäver har sin orsak däri, att dessa ursprungligen saknats vid ordens danande.

I våra försök att finna de finska urordens uppkomst har vi använt oss av dessa förutsättningar. Vi har också bortsett från all grammatik, som ju tillhör en senare tid. Våra begränsade kunskaper i modern finska har stått på samma nivå som urinnevånarnas då de skapade sitt tungomål med början kanske för 70000 år sedan.

Vi har alltså forskat från den tidpunkt då israndsfolket påbörjade lätets övergång till språk, och följt dess väg fram till kristendomens och svenskarnas ankomst.

Centrum för israndsfolket har troligen varit Halogaland. Det är det heliga landet – lika med Hels land. Trots den långa era som förflutit har hela landskapet med dess floder, berg, sjöar, öar och fjordar kvar skaperskan Hels namn.

Dr Arnold Wadler skriver i sin avhandling om namnet HEL och dess ursprung, i boken *Der Turm von Babel*, följande: ”Formeln H-L-L förefaller oss som skelett för Helle och Hall, men ändå pulserar i dem liv och ljus. I Forn-Peru Aimara, betacknade HALI stjärnfall, baskerna

kallade månen för HILL och araberna HILAL. Hebreerna kallar morgonstjärnan (Venus) HELEL, grekernas namn på solen är HELIOS och kelterna kallar denna himlakropp HEOL. Vi märker i dessa namn en mäktig förvandling av kosmiskt vetande parat med djupa kultiska metamorfoser.”

II. Kommunikationens utveckling

Påverkande faktorer på kommunikationens utveckling:

Naturföreteelser (åska, blixn etc.), naturpåverkan (klimat, jordmån etc), mänskliga relationer och miljö.	Monoteistiska religionsläror, Makthavares stadgar och lagar
⇓ ⇓ ⇓	⇓ ⇓ ⇓
M A T R I A R K A T Tanke / Tankeöverföring ⇒ Bild ⇒ Ljud ⇒ Stavelser ⇒ Ord ⇒	P A T R I A R K A T ⇒ Skrift. Ordet avviker från sin ursprungliga betydelse, eftersom det används för att bekräfta en ny maktsituation.

1. Tanken som ursprung

Innan *ordet* blev format skedde större delen av kommunikation inom stammarna genom tankeöverföring. Även i våra dagar existerar människor, som använder sig av denna kommunikationsform. Till exempel en Aboriginstam, kallat det Äkta Folket, i Australien, som under sina vandringar genom ökenområdet helt kommunicerade genom tankeöverföring

”Anledningen till att det Äkta Folket kan använda telepati framför allt är att de aldrig ljuger, inga små nödlögner, inga halvsanningar och inga grova osanna påståenden. Inga som helst lögner, så de har

ingenting att dölja. De är inte rädda för att ta emot med öppna sinnen och ger varandra gärna information.”⁴

Tanken fanns i själva urvarat och dess totala väsen var själva kosmos skapande essens. Dess återsken, reflex, var allt levandes möjlighet till omdaning.

I allt levande väsen ingår tanke. Varje förändring som växter och djur uppnår fysiskt eller psykiskt sker genom deras tankeverksamhet. När ett tillstånd blir totalt inlärt och uttjat, skapar tanken nya former till den förändring, som kallas naturligt urval. När så idén sett dagens ljus påbörjas stegvis alla de detaljförändringar, som åsatts det vetenskapliga namnet mutation. Denna kommer plötsligt och utan synbar anledning, men dess motor och upphov är tanken, fast bakom ligger en lång process.

För ett naturfolk, som inte ännu visste vad *ordet* innebar, var det en självklarhet att tanken och skaparen blev ett och detsamma. När så bildandet av ord påbörjade sina första stappande steg, skedde detta med att tanken använde sig av varierande toner för att ange vissa bestämda föremål eller handlingar. Längre räckte det med enbart stavelser som ljudgivare för dessa.

Mot denna bakgrund är det möjligt att förklara Hel som existens och skaperska av varat. Hel fanns som tanke millioner år innan det mekaniska ordet föddes. Ordets skapare var tanken. Det är en logisk omöjlighet att ändra på detta förhållande. Däremot har vi så småningom lärt oss att tänka med hjälp av ord. Ursprungligen var ögat och örat det som gav våra idéer stoff och fick oss att handla efter beprövad erfarenhet. Forskningen har räknat ut att först för cirka 40-tusen år sedan påbörjades första ansatsen till alla de munarter som talas idag.

⁴ Morgan, Marlo; *Budskap från andra sidan*. Sid. 68

2. Ljudet och dess påverkande faktorer

Genom att utveckla en teknik där stämbanden frambringar varierande tonläge vid luftens passage uppstår korta ljud. Med att tillsätta en konsonant kan tänkas att det första enstaviga ordet tog form. A blev ha och al. Stavelsen kom till. Varje stavelse blev namn på de ursprungligen väsentligaste företeelserna, och därmed fick den gudom, som man dittills endast genom tankeöverföring haft gemensam, sitt namn Hel. Al - Hal utvecklades med nytillkomna vokala stämbandssvängningar till hail, hel, heil, hil, hiel, hiul, hol, hoil, hul, huil, hyl, häl, häil, höl och höil. I orden hal, hel, hil, hol, hul, hyl, häl och höl varierade vokalens längd vilket i ett senare skriftspråk markerades genom dubbling av denna eller det efterföljande l-et.

Genom att sätta samman dessa urstavelser frambringades meningar. Talet var kommet för att stanna och så småningom ersätta tankeöverföring. Denna process skedde ungefär samtidigt över hela vår värld, så att många tungomål uppstod som var olika, beroende på de skiftningar miljön hade i de från varandra skilda grupperna.

De olika stavelserna sattes samman till ord, som gav underarter och aktiviteter till ursprungsljudet. Så småningom blev orden hopkopplade med varandra och språket tog allt fastare form. Det blev bekvämare att tala med de olika munartena än att använda sig av tankeöverföring. I all synnerhet vid tillfällen då flera personer var närvarande, eftersom man inte kunde vara säker på vilken av dem som var tankens sändare. Vid angelägenheter som gällde stammen eller grupper av denna, fick ordet följaktligen allt större betydelse och kom så småningom att bli den dominerande kommunikationsmetoden.

När så skriften långt senare konstruerats så uppstod ytterligare möjligheter att manipulera med språket. Exegeter, som givetvis gick sina överordnades ärende, gav de "heliga" skrifterna den tolkning som var lämplig för maktens stärkande. Advokatyren fulländades genom sakkörare som anpassade makthavarnas godtyckliga gärningar till att följa lagliga och andliga skrifter.

Vi vet idag att de nya monoteistiska fadersreligionerna gjorde allt för att radera bort det gamla kvinnosamhällets existens. Detta hade framgång så länge makthavarna kontrollerade allt intellektuellt arbete. Herrarna gav sina egna läroteser helig status. All opposition mot dess dogmer straffades med stening till döds eller bränning. I toppen sattes en gud som i alla avseende var mannens avbild både kroppsligen och andligen. Denne påstod man sedan hade skapat allt. Under det senaste seklet har emellertid dess kontrollorgan tappat många möjligheter att dölja vad som en gång förevarit.

Vad som var svårast, ja omöjligt, att manipulera var urordens betydelse i ett språk, som var uppbyggt på stavelser, där var och en av dessa hade en från början åsatt betydelse.

Det är med denna förutsättning och finska språkets isolering från andra munarter ända fram till den tid Elias Lönnrot nedtecknade **Sanakirja**, som vi nedan rekonstruerar vad som i forntiden tilldragit sig i Norden, som då kallades Helsingland

3. Från matriarkat till patriarkat.

I Norden varade matriarkatet fram till mitten av 1200 talet, medan patriarkatet tog sin början redan för 6000 år sedan söder om alperna.

Vad var då skillnaden mellan våra dagars mansvälde och det samhälle som levde efter kvinnoprincipen?

Detta senare, som från begynnelsen var den enda samhällsformen, saknade alla maktmedel, d.v.s. krigare, ordningsmakt och centralstyre. Det kosmiska gudsbegreppet innebar frånvaron av gudabilder, lagtexter och allmänna förordningar för upprätthållande av samhällsfunktionerna. Här behövdes inga skrivna lagar eftersom folkets levnadsproblem avgjordes på deras kultplats, viet. Genom den kontakt med det gudomliga som här uppstod.

Patriarkatsamhället konstruerade sina gudar som kroppsliga mansindivider utrustade med mannens könsorgan och alla andra särmärken, som markerade att här inte var fråga om det kvinnliga. Judendomen går så långt att den nedvärderar sin urmoder Eva att ägas

och brukas av mannen. Se första Mosebok, kapitel 2, vers 23. Här namnger Adam det kvinnokön som ”skapats ur hans revben” till att heta Maninna. Denna namnfästelse innebar att Eva och hennes medsystrar för all framtid var mannens egendom liksom alla djuren på jorden, som han av Jahve gavs rätten att namnfästa. Både kristendomen och islam övertog denna markerade statuskillnad könen emellan. Alla ord i kristendomens och judendomens bibel samt islams koran var enligt den av mannen införda religionsdiktaturen heliga och okränkbara.

Införandet av det patriarkala systemet betydde att språket, det vill säga ordet, avsiktligt förändrades för att bekräfta den nya maktpositionen och nedvärdera det gamla samhällssystemet. Till exempel omvärderades Hel från att vara modergudinna och skaperska i *Hels vi* till att bli *Hel-vetets* härskarinna. Detta gjordes genom Wulfila, som på 300-talet översatte bibeln från latin till gotiska. Gudinnor blev häxor eller tillgjorda fjollor, som endast sysselsatte sig med sin skönhet och sina smycken (se nordisk mytologis Freja).

En annan gudinna, Medusa, som under matriarkatet var en ärad skyddsgudinna och representerade den kvinnliga visheten, utvecklade sig under patriarkatet till ett förskräckligt, dödsbringande odjur. Urmyten berättar att hon genom en blick förlänar kvinnor kraft, senare patriarkaliska förvanskningar förbjuder ögonkontakt med Medusa, eftersom den skulle vara dödsbringande. I Finland gick hon under benämningen metsän-emäntä, vilket betyder skogsgudinna eller metsän-eukko, vilket betyder skogens härskarinna.

Den kände vetenskapsmannen och läkaren Erich Neumann beskriver Medusa i sin bok ”Die grosse Mutter”, som ett klassiskt exempel på den ”fruktansvärda modern”. Även andra gudinnor såsom Hathor, en ursprunglig egyptisk gudamoder och himmelsdrottning klarar sig inte heller undan patriarkatets nedvärderande angrepp, utan blev krigs- och dödsgudinna. Hon beskrivs som en fruktansvärd kvinna, vilken först föder allt levande, men sedan också äter upp dem. Sjukdom, hunger och nöd, framför allt krig, är hennes hjälpredor. Enligt Gerda Weiler⁵

⁵ Weiler, Gerda; *Der enteignete Mythos*. 1991, Frankfurt am Main.

är Neumanns tolkning av myten endast ett uttryck av hans egen ångest gentemot det kvinnliga. I ljuset av detta kan man förstå patriarkatets metoder.

Den bibliska skapelsemyten säger att Jahve var alltings upphov, som genom Ordet, under en tidsrymd av 7 dagar, skapade universum. Denna dogm har varit förhärskande i 5 – 6 tusen år.

Först de allra senaste årtionden har ett fåtal vågat ifrågasätta denna på själva skapelsen byggda tro. Darwins upptäckt om arternas uppkomst har berett väg för omvärdering av bl. a. bibelns ofelbarhet. Hans upptäckt 1836 har behövt över hundra år för att bli erkänt.

Genom att skolor under vårt senaste århundrade blev tillgängliga för båda könen kunde kvinnor få tillgång till all tvärvetenskaplig kunskap. De publicerade alla de fakta som kullkastade de dogmer som under flera tusen år förslavat ”Maninnas” döttrar. Vad kvinnor, om än så lärda, yttrade i början av denna upplysningsprocess, stämplades som hysteri av överheten och dess medlöpare på alla lärosätena.

Den förste som fick genomslagskraft i detta saneringsarbete var förstas en man. Genom utgivandet av sitt livsverk ”Das Mutterrecht” år 1861 väckte den schweiziske professorn J.J.Bachhofen den uppmärksamhet som var nödvändig för att etablissemanget skulle tvingas att gå i svaromål. Visst ansåg patriarkatets medlöpare att all kultur som vilade på bibeln stod över allt annat, men tiden var kommen då människorna ur sitt arkaiska djup återerindrades om den guldålder som rått då matriarkatet härskat. Det samhälle som bit för bit rekonstruerades av både kvinnor och män.

En kvinna, som hela sitt liv har forskat om matriarkatets ursprung och det som fortfarande finns kvar i våra tider är Dr. Heide Götter-Abendroth. Hon har under en lång följd av år besökt områden där matrilineärt system fortfarande råder. Resultaten av hennes årslånga vistelser hos vissa av dessa stammar är nedtecknade och utgivna på förlaget Kohlhammer under titlarna Das Matriarchat I, Das Matriarchat II,1 och Das Matriarchat II, 2. Dr. Heides studieplatser har gällt områden i Korea, Kina, Tibet, Indien, Indokina, Indonesien, Söderhavsoarna och Amerika.

Den moderna arkeologin har, om ock motvilligt, bidragit med ovedersägliga bevis. Den mytologiförståelse som bl.a. Freud och Jung satt sin prägel på, avslöjar vad som så länge fördolts. Hela vår tidigare påtvingade uppfattning om skapelse och forntid är på väg att bli vad den alltid varit, en saga.

III. Stavelsernas vittnesmål

1. Forskningsmetod:

1. Vi har utvalt de religiösa orden efter deras möjlighet att en gång ha bildats under kultutövning.
2. Samtliga till vänster stående glosor med översättningar är hämtade ur Lönnrots lexikon.
Ex. Aalotar = havsnymf
3. Översättning av ovanstående stamords stavelser efter den av oss funna systemet.
Ex: Aal = Hel. Otar = tanke(Hels tanke).
4. Analysering av glosan i sin ursprungsbetydelse. Ex: aalotar = aal (Hel), lo = läge, otar = tanke, ide, Summa = tanken hos Hel

Genom att ur Lönnrots lexikon plocka fram ord som börjar på **Hel** med varianter, samt detaljgranska de till dessa fogade stavelserna når vi ner till den tiden i det finsktalande folkets historia då deras språk växte fram.

Gudinnan Hel har i svensk historieuppfattning degraderats till den elaka Lokedottern. I den finska mytologin var hon vid den tid Lönnrot skrev sitt lexikon helt uttraderad. Under dessa förutsättningar är det förklarligt att han missade det som gett oss den röda tråd med vilken vi kunnat följa finska språkets tillkomst och folkets seder och bruk. Därför blev hans översättningar i vissa avseende shablonmässiga. Genom att ha Hel som bakgrund och gå till urstavelserna blir våra översättningar ibland helt annorlunda.

Till Hel och hennes pseudonymer kommer så hennes kultplatsers namn, **Vi** med varianter. Nu när en gudom blivit uttalad, var det helt naturligt att denna måste ha ett särskilt avgränsat ställe för tillbedjan. Ursprungsfolkets namn på dessa kultplatser var *vi*. Detta var i Finland på Lönnrots tid helt borttappat. För honom var stavelsen *vi* endast en förlängningspartikel. Han kallade kultplatserna omväxlande för dunge,

lund, kummel o.s.v. Man vet att senare invandrade skandinaver benämnde sina första ritualställen för al, vilket sedermera ersattes av *vi*.

Inte bara stavelserna wa, we, wi, wo, wu, wy, wä och wö med enkla eller dubbelstavande vokaler utgjorde stamord för kultplatsen. Ki, pi och py ingick också i denna serie.

Wa, we, wi, wu, wy, wä, wö, ki, ky, pi och py. Dessa stavelser anger att stället för tillbedjan haft växlande miljö och dito specialiteter. Ex. wu som betyder ett viet är beläget i anslutning till helig källa, medan wä anger att kultplatsen ligger på ett berg o.s.v.

Det faller av sig själv att det som på detta första stadium skall belysas med enbart sådana metoder måste vara inom samma område. Inläringen vore annars omöjlig.

Det finska språkets egenart

Vi har förut nämnt att i finska språket föregås al med stumt eller hörbart h och talat om vokalernas förändring från a till ö. Om al- hal var startläget så blir el- hel, il- hil o.s.v. varierande tillstånd av samma sak. Likartat är förhållandet med va och dess vokalförskjutning. Hur kunde då *vi* bli både pi, py och ki? Därför att ända långt in på 1800-talet användes samma konsonantecken för ex. v och f, g och k, b och p. I finskan är denna konsonantersättning påtagligare än i något annat språk. Här påbörjas med få undantag inget ord med b, c, d, f, g, q, x, sk, sn, sp eller st. Till synes bör ett tungomål med dessa förutsättningar ha ett litet ordförråd. I själva verket blir det tvärtom.

När vi på svenska anger den forna kultplatsen med *vi*, då måste det presiceras med olika ej hithörande saker, vad för ett slags *vi* som avses. Finskan gör detta enkelt genom förändring av vokal. När så påbyggnadsstavelse tillkommer, uppstår ett tiotal nya ord som skiljer sig från varandra. Ytterligare en ny stavelse och och hundra divergerande begrepp blir följd. Därför är det inte så märkvärdigt att Lönnroth i sitt lexikon redogör för cirka 200.000 finska ord. Han har ingen möjlighet att till svenska översätta exempelvis de 5000 olika

namn på ljud av alla de slag, som hans modersmål preciserar. Obs, ljudet är tankens förnämsta byggsten vid dess konstruktion av talet. Finska språket är ett ännu levande bevis härpå.

Summan av vad som anförts visar att Hel- Al som kosmiskt skapande väsen hos våra nordiska urfolk var **tanke**. Ändlig såväl som oändlig, tidsbunden och likväl tidlös, påverkande all substans och dock ett ickevara, som är allestädes närvarande, skapande såväl sig själv som all existens, opåverkbar av allt utom sig själv. Hels änglaskara, som vårdade allt i naturen kallades i anslutning till Al-tillhörigheten för aatar, aate, aatos vilket betyder tanke, ide'. Ex på detta anges å sid 38.

Alla dessa ord, som nedan kommer att radas upp symboliserar gudomen själv med de attribut som står denna till buds. Hel betraktades som ett totalt väsen i vilket universum var inneslutet. Hon var androgyn och formlös, ett kosmiskt tillstånd.

Vi har ställt oss frågan varför en och samma gudomlighet i samiskt-ugriskt språkbruk fått denna mängd alias. Castrén ger en vettig förklaring om guden Jumalas alla namn i sin avhandling "Föreläsningar i Finsk Mytologi", sid 18: " Liksom benämningen *num* hos samojederna, *jubmel* hos lapparna, *juma* hos tscheremisserna betecknar en himmelsk gudomlighet, som företrädesvis är åskans behärskare, så anser jag även fornfinnarne under en tidigare ålder hava dyrkat *jumala* i egenskap av himmelens gud." Han gör även gällande att samiskan ursprungligen gav olika namn till likartade företeelser. Ex. kallades tumme alltid vid detta namn, vilket senare språkbruk ersatte med finger. Kråkbär blev bär etc. Detta skall tolkas så, att det fanns en kollektiv benämning redan i tidigt skede. Detta användes dock sällan enär man fördrog att utpeka det individuella.

En i Norden så sent förekommande gud som Oden (200- talet till slutet av 1000- talet) hade hundra pseudonymer, som hans proselyter väl kände till. Denne och hans lära hade föga spridning i Helsingland, och var knappast omtalad hos den del av befolkningen som var bosatt öster om Helsingabotn (nuvarande Bottenviken) d.v.s. nuvarande Finland och Stor-Helsingland. Orsaken till alla denne potentats många

alias kan knappast ha varit annan, än att han därvid skulle överträffa Hel, som ju inte nådde upp till hundra namnvarianter.

Hels varierande namn har säkerligen sin förklaring i att varje mindre grupp av befolkningen hade en egen stenring som kultplats i vilken kontakt med alla haltior, Hels andekroppsliga tjänare, upprätthölls. För att inte en förväxling skulle uppstå mellan närliggande kultområden fick de olika ritplatserna namn efter en viss praxis, som vi efter hand skall söka ge klarhet i.

Urordet

Vilken som är urordet, hel eller al, är svårt att avgöra. I ett kommande kapitel, ”Skapare och ursprung” framkommer att stamordet al utgör 70 % av där uppräknade urkrafter. I kapitlet ”Övriga gudar och gudsformer ” 78 % och i ” Evighet och tid ” har orden till 91 % samma al som urstavelse. Övriga uppräknningar anger från al utgående vokalgliedningar, med eller utan h, som första bokstav.

Vi kan följaktligen med stor sannolikhet tro, att al blev den första stavelsen i det språk, som formades bland israndsfolket. Tablåerna visar med all önskvärd tydlighet att också i de andra undersökta områdena byggdes namnsättningarna upp kring al, som efterhand blev hal ,hel, hil o.s.v.

Alku betyder början, ursprung, upphov, källa. Al-stavelsen är det stamord från vilket allting utgår. Ku uttrycker den direkta aktiviteten, som har sitt upphov från gudomen själv, Al eller Hel .

De 4 elementen, som också symboliserar aspekter av Hel, hade stavelsen **wu** för vatten, **il** för luft, **ma** för jord och **hill** för eld. Där hälsobringande vatten vällde fram ur jorden uppstod ett *wu*, vilket var att betrakta som ett *vi*.

Förändringen av gudomens namn inom de ramar vi funnit, antas ha skett för att precisera det gudomliga vid livsbetingelsernas gestaltning.

Aal utgjorde det våta elementet. Ele var själva livet och födan för dess bevarande. Il var förknippat med luften (Ilmatar, luftens gudinna). Ole

var ande. Ul har med vindens ljud att skaffa. Det är ofta förbundet med vatten och köld i olika former. Ulo = köld. Yli avsåg allt som befann sig i himlasfären, det vill säga ovanom jorden. Äl angick det förflutna medan öl möjligen ingick i oljor, som i skålgropar tändes till Hels åkallan.

De stamord som vi bygger undersökningen på är som tidigare angivits:

Hal, hail, hel, heil, hil, hiel, hiul, hol, hoil, hul, huil, hyl, häl, häil, höl, höil, som med eller utan begynnelse h: et utgör namn på gudomlighetsaspekten Hel.

En annan sak som vi under arbetets gång funnit systemsatt redan från finskans första tid, är att stavelserna la och le anger plats, ställe. Alla vokaler som sammanfogas med l till stavelser anger varierande lägesplatser. Ly och lä har införlivats i vårt gotiska språk med samma betydelse som i finskan. Li har vi också i lid, ställe som lutar. Lo, lu anger platser som är avsedda för förråd ex. loge, luda.

Vokaler och konsonanter kan en gång ha uttalats både med långa och korta ljud, varför dagens dubbel- eller enkelstavningar saknade betydelse i dåtidens språk.

Vi har funnit att när ovanstående uppräknade stavelser börjar ett ord, utgör de stam. De har med små variationer haft oförändrad betydelse allt sedan språket bildades. Undantag utgör de av kyrkan med vett och vilja förvanskade tolkningarna. Andra stavelser kan i finskan ha divergerande betydelse. Vi utgår från, att allt det som hade med Hel-aspekten och kultplatsen viet att berätta, inte fick blandas ihop med något annat. Givetvis har det under kristen tid plockats in en del nya ord med ovanstående förstavelser, som har allt annat än religiös betydelse. Vad vi i nedanstående tablåer vill fästa uppmärksamheten på är den totala dominans som al – Hal och wa –wy stavelserna hade hos det urfinska folket då det gällde att forma ord för skapelse och tro. Det går inte med bästa vilja i världen att hänföra detta till slump.

För att få fram en helhetsbild om vad som tilldrog sig i forntiden har vi gjort ramar i vilka glosorna lämpligen hör hemma.

Nedanstående grupper är hämtade ur det ordförråd som användes vid språkets födelse och fram till den tid då Hälsingland inlemmades i sveaväldet, d.v.s. under mitten av 1200-talet. De rör följande begrepp:

Det gudomliga.

Skapelse och dess förlopp.

Det gudomligas attribut haltiorna.

Evighet och tid.

Hälsningsord och högtidligheter.

Kultplatser, deras belägenhet, utseende och växtlighet.

Domän och områden.

Näring, vård och livskraft.

Värme och kyla

Eld, vind, luft och mark.

2. Betydelsen av stavelsen HEL i finska språket.

I nedanstående tablåer är de till vänster stående finska orden jämte översättning direkt avskrivna ur Elias Lönnrots lexikon, medan förklaringar och ursprungssökande är resultatet av våra forskningar. Om annan källa är använd angives detta.

Eftersom vår forskning grundar sig på förekomsten av ordet Hel i finska folkets språk, börjar vi med en granskning av detta urord.

Hela = ring, glänsande beslag.

Hela, alternativt helaa, helka, är namnet på den vårfest som firades hos fornfinnarna och förekom ända fram på 1800-talet. Ursprungligen sägs det ha varit en midvinterfest ute i det fria under tända eldar med riter, dans och lekar natten lång. Det var ungmörna som angav tonen och ledde aktiviteterna. Männen fick åse det hela ifrån bakgrunden under tystnad. Elias Lönnrot har en gång varit vittne till en sådan fest hållen på våren. Läs om detta i hans bok Svenska Skrifter del I i kap. Ridvala Helka s. 51 – 60.

Det är troligt att denna ceremoni flyttades från göjemånaden fram till maj vid tiden för kristendomens makttillträde på 1200-talet. Vintereldarna förbjöds med hot om att bostadsbyggnaderna skulle fatta eld under sommaren, om seden skedde vid tidpunkten för den kristna julhögtiden. Till vilkens ära denna ursprungligen största av det finska folkets högtider firades är helt fallen i glömska. Elias Lönnrot gissade på skogsguden Tapio.

Genom att sammanställa stamordet hel jämte vokalglidningsvarianter skall vi med finska språkets hjälp visa att det var till den Hels ära som helkafesten firades.

Helakka = ljus, klar, ljudande, lysande. Akka = moder.

Ordet Hel står för ljuset och klangen men även för döden och kylan. Akka motsvarar fornordiskans edda och sanskrits akkā. På alla dessa språk har det betydelsen moder, mormoder. Mycket talar för att abba, fader, har sitt ursprung från just akka. Helakkas äldsta betydelse bör ha varit kopplad till sol, måne och stjärnorna i någon kosmisk

innebörd för urvarat, modern. Kommande stavelsesammansättningar visar på att så är fallet.

Helanhunto = sång sjungen under helafestligheterna. Hunto = slöja, särk som kvinnorna draperade sig med vid detta tillfälle.

Helka, helkan = ett mytologiskt kvinnoväsande utmärkt för sin skönhet och prydnad. Kan knappast vara någon annan än Hel-aspekten.

Helawalkea = helafestens brinnande eld anlagd genom friktion d.v.s. på ursprungligt sätt.

Walkea betyder det vita, ögonfägnad, det ljusa, lysande, eldsken.

Det har stavelserna waal och kea. Wal återfinnes i wala = ed, sierska, och walaa = överskölja

Kea, kehä = ring, krets. Walkea kan här översättas med den edsbundna kretsen runt elden.

Helawalkea är således en eld helgad åt modergudinnan HEL

Heleä = klart lysande, klingande. D.v.s. en aspekt av HEL i form av ljud och ljus.

Heliä = klart lysande, klingande, vilket visar att vokalen eä i detta fall är identisk med iä.

Helkawirsi = sång vid helka (hela)festen. Wirsi = sång, ballad.

Helkawuori = höjd där helafesten firades. Wuori = höjd.

Helkari = helvete, Kari = klippa. Helkari är följaktligen ett ursprungsord vars betydelse under kristen tid förvandlats till helvete. Hel var hälleberget, det fasta i tillvaron.

Hellakka = evigt skeende. Hels himlavalv. Lakka är ett tak utspänt över jorden. Laki = valvtak. Hel står givetvis för ägaren, skaparen, den aktive.

Helle = varm väderlek. Observera le som platsangivelse.

Helteesti = solhetta. Tees = det som är under arbete. Ordet anger att Hel verkar i solen.

Helle-ala = det varma området. Ala betyder grund, område. I Hels vistelse rådde värme.

Hellemaa = se ovan, ma = marken, jorden. Inne i hälleberget var Hel.

Hellikko = skötebarn. Iki = evigt. Varje barn i skötet kommer från Hels evighetssfär.

Hellittä = ömma för. Li = plats för Hel, tää = denna. Hos Hel finns ömheten.

Hellä = öm, innerlig, mild. Lä anger läge, plats. Hel är ömhetens upphov. Se ovan

Helma = sköte. Ma = jorden . Marken är Hels sköte där allt levande spirar.

Helmawa = stort sköte. Ma se ovan. Wa = wi .d.v.s. Helkultplats. Lönnrot har angett wi, pi och wa såsom en förlängningspartikel och förbisett att dessa stavelser liksom helvarianterna utgör andliga fristående uppkomstformer av urvarat.

Helme, helmi = pärla, rimfrost på träd. Mi = såsom. Skimrar såsom Hel eftersom hon är ljuset.

Helmiruoska = spö med pärlpryvt skaft, fespö. Ruoska = spö, stav.

Helmitä = slå med fespöet.

Helmoa = blomma. Moinen = like. Blomman speglar Hel, är avbilden.

Helo, helotus = glans

Helottaa = tindra, skimra. Ottaa = upptaga, emottaga (av Hel).

Helpeetär = gräsnyf. Variant av Hels atar (tanke) som vakar över gräset.

Helssaan = hälsan. Sana = budskap, löfte. Hel är hälsa (Fornnordiskan har lånat detta ord)

Helsinki = Helsingfors. Inki = jungfru. Bör vara ett ställe där ett vi en gång verkat.

Heltää = värma, hetta. Tää = denna, syftande på den solvärme som utgår från Hel.

Heltyä = öm. Työ = verk, gärning. Ömhet utgör en aspekt av Hel.

Helu, heluta = firandet av helafesten. Lu anger plats. Helu betyder också glädje.

Helwetti = pinorum. Wiitti = vite, påbud. Bör ha sitt ursprung från Hels vi, som bearbetat av kristendomen förvandlats till sin motsats.

Helwettumoinen = ofantligt stor. Ordet har prästerna glömt att förvanska. Dess ursprungliga betydelse, att Hels andliga tillvaro är ofantlig, står klart utsatt här.

Helähtää = silvertråden brast med en klang. Lähteä = utåga, gå. Tråden som förbinder kroppen med själen brister och den jordiska döden inträder.

Heläkkä = ljus. Bör ha samma ursprung som helakka vilket också betyder ljus. Se detta ord.

Sammanfattningsvis

Av ovanstående kan med till visshet gränsande sannolikhet dragas följande slutsats.

Hel i finskan anger en okroppslig modergudinna som i denna stavelse symboliserar ljuset, pärlan, elden, solen samtidigt som hon innebär omvårdnad, ömhet och allestädes närvarande omtanke. Det fanns en underjordisk tillvaro där den stora modern tog hand om alla som avlidit. I matriarkatets föreställningsvärld var döden ett vilotillstånd i Hels vi, och en övergång till nästa jordeliv.

Under stavelsejuden aal, al och hal framträder Hel i andra aspekter och former enligt följande.

Al -.

Aallotar = vågornas dotter. Vid sjönöd åberopades Hel som Aalotar. Aate, aati och aatos betyder tanke, aatella = tänka. Korrekt översättning av aalotar bör därför vara Hels tanke.

Ala, alkaa = begynna, taga början, område, kraft, förmåga, ursprung. Nedanstående utdrag av alstavelser visar att Hels namn som det gudomliga var Al. A eller la hänvisar till aktivitet som bland andra de två följande orden visar.

Alainen = underlydande, beständig. Al = Hel, aina = beständig. Hel är evig.

Alajumala = undergud. Jumala är namnet på Jehova, det kristna folkets gud. Förstavelsen al visar att Jumala ursprungligen varit en kraft av Hel. Hium = kropp, lekamen, anger klart i sina stavelser att Jumala först ansågs som en jordisk form av Al. Bland andra ansåg Castréen att jum i jumala hade sitt ursprung ifrån det inre av Ryssland, där det en gång förekommit lokala platser med en jungud. Denna hypotes bekräftas ej av alajumala eftersom huvudordet är ala och hium i sin tur styr slutstavelsen ala. Jumala huomaan = i Guds beskydd. Denna stavelse jum borde följas av yli som betyder det som är ovan = jumyli. Jumala är hållen som en från höjden verkande manlig gud. Sista stavelsen ala har inte bytts ut. Detta är ett genomgående tema vid religionsförvanskning i finskan. Då inget av ovanstående är heltäckande är det troligt att ordet ursprungligen varit *hiulmala* och angett Hel som både solens månens och jordens skaperska, syftande på solen och månen i nedan. Med små ändringar har så en himmelsk mansgud konstruerats vars uttalande hänsyftar på Hel, för att därmed låna den kraft som ligger i ordet.

Alakuu = månen i nedan. Al = Hel, Kuu = måne. Hel och månen är synonyma.

Alallan = evig. Lan = ort, plats som anger helheten

Alallinen = ständig, evig. Alinen = helvete. Hels eviga rike.

Alallisuus = ständigt, evigt.

Alje, alkeen = första begynnelsen.

Alkaa = begynna, taga början. Kaahi = bestyr. Skapelsen är Hels bestyr.

Alkaja = upphov. Kaja = återsken. Ka = jag ser. Ja = Medgivande. Skapelsen och upphovet är Hels återsken

Alkama = början. Kamas = stor, väldig.

Alkamaton = hel. Mata = fruktsam. Ka är effekthöjande. Hel den fruktsamma. Slutstavelsen -ton har troligen sitt ursprung i tuoni = döds gud. Hel har i fornnordisk tro även angetts som döds gudinnan, vilken i sin treenighet Urd, Verdandi och Skuld återbördat de avlidna från en underjordisk tillvaro till förnyat jordeliv. Angående Hels identitet under namnet Urd se Eddans kväde Grimnesmal vers 30 ”Tre rötter gå åt trenne håll från asken Yggdrasil. Vid en bor Hel, vid den andra rimtursar, vid en bor mänskors ätt. ”

Alkawainen = paradiset. Waineen = wa + aine. Wa är detsamma som fornnordiskans vi medan aina betyder evinnerligen.

Alkaminen = begynnande. Kamala = underbar

Alkeeton = första begynnelsen. Kehotus = impuls. Skapelsen en Hel-impuls.

Alku = ursprung, grund. Mångudinnan Al (He) är alltings upphov. Kuu = måne.

Alkukieli = urspråk. Kieli = tunga, målföre. Hel gav språket.

Alkuwe, alut = från begynnelsen. Kuwe = närhet. Hel är oss nära från begynnelsen.

Alkujuuri = yttersta ursprung, härkomst.

Alkutäydellisyys = den ursprungliga fullkomligheten. Alku = början, begynnelsen, källa. Se ovan på stavelserna al och ku i ordet alku. Täydellinen = fullkomlig.

Alkuluonto = första skepnad, ursprungligt tillstånd. Luonto = skapelse, natur. Mångudinnan är ursprunget och skapelsen.

Alkuluotu = den förstskapade. Se ovan. Luote = öde, vishetsruna, kraftord. Luoda = göra början, skapa. Det kan knappt vara någon annan än Al – Hel = Alku, som står för den skapelse som fornfolket här trodde på.

Alkuluontoinen = varande i ursprungligt tillstånd. Luontoinen = av naturen danad..

Alkumaa = det första land. Maa = jord, grund, område, land.

Alkumalima = urvärld. Lima = flotagräs, igelknopp, ungt lövträd.

Alkunen = obetydlig början. Kunne = varthän.

Alkuolentu = urväsende. Olento = existens, substans. Hel är en aspekt av urväsendet

Alkukoti = urhem. Koti (koja?) = hem,bo.

Alkukuu = nymåne. Kuu = måne. Alkus stavelse ku är följaktligen en precisering av Als vistelse i sin egenskap av döds- och skapelsegudinna. Huvudordet är al i alla dessa uppräknade ord med gudinnan som aktiv. Detta ställer frågan om vem Al är, och vilka aktiviteter som utgår från henne.

Alkuperä = början, uppkomst, källa. Perä = det yttersta

Alkupesä = urhem, ursprunglig vistelse. Pesä = bo, hem. Från Hel är vi komna.

Alkuraamattu = urkund, helig skrift. Raamattu = bok, helig skrift. Exempel på hur kristendomen måst använda sig av prefixet Alku = månggudinnan för att skapa helighet

Alkuwuori = urberg. Wuori = berg, hälleberg. Al = Hels hemvist låg inne i berget, den fasta punkten för grottmänniskorna. Den plats till vilken de kom efter den lekamliga döden. Man trodde att sedan de vilat och återhämtat sig där, återföddes de till jorden som mer utvecklade individer, och kom till det föräldrapar eller storfamilj som Hels atarer (nornorna) funnit att deras livstråd förde dem. Kristendomen skapade senare uttrycket wuorin = dra åt helvete, för att nedvärdera urfolkets livsuppfattning.

Alkuus = det som hör till början, grundämne. Stavelsen us har här betydelsen av ägande eller ämne. Allt tillhör Alku.

Alkuwoima = den ursprungliga kraften. Woima = kraft, makt, bestånd, myndighet. Woin = orka. Ma = ämne till något.

Almu = allmosa, nådegåva. Muna = ägg.

Alote = börjande tillstånd. Ote = grepp, otan = emottaga.(från Al).

Alotta = börja, begynna. Otta = emottaga (från Al)

Alottaja = påbegynnare. Aja = en frambringningsaktivitet. Otta se ovan.

Alotus = begynnelse, början. Otus = älskarinna, friare.

Alti = alltid, evigt, oavbrutet. Tie = väg, kosa, bana. Als väg är ändlöst evig.

Alttari = altare. Tari = bud. Al – Hels sten där det gudomliga förmedlas. Tari = inhägnad.

Alttaripöynte = altarbord. Pöydyt = litet vackert bord.

Alu = grund, element, samma som ala.

Alus = grund, fundament, som tjänar till början. Se ovan alkuus vilket bekräftar att al är huvudordet.

Aluskiwi = grundsten. Kiwi = sten

Alustaja = grundläggare. Taja = förnuft. Universum har uppstått genom Als (Hel-aspektens) förnuft.

Aluspylwäs = grundpelare. Pylwäs = stötta, pelare.

Aluttain = från början. Tain = längst bakom belägen.

Alusta = grund, underlag. Luusia = tjusa, förtrolla, bedåra. Detta finska luusia har inte kommit från den moderna Lucian utan är ursprungligt. Detta indikerar på att vi inte hämtat luciafirandet från från Sicilien utan från nordisk forntid. Se nedan ordet aluus

Alustus = grundläggning. Uudes = nytt tillstånd, ny.

Aluttain = ifrån början. Uuttaa = sammanfoga, hopsmälta.

Alotun = utan begynnelse. Otus = älskarinna

Aluus = område. Luuse = tjuvningskonst. Luusia = förtrolla, bedåra.
Al- Hels område liknas vid något som bedårar.

Alwari = alltid, beständigt. Ware = stenhög.

Sammanfattning:

Någon som helst möjlighet att tolka Al, Alku till något annat än en skapelsegudinna, som finska fornfolket från dess språks begynnelse trodde på, gives knappast. I sporadiska ord förekommer Alku också som dödsgudinna med ett i hälleberget beläget vistelse för alla avlidna, innan de återvänder som embryo till jordeplanet. Haltior påvisar det gudomligas närvaro (Al-Hel) i denna sistnämnda aktivitet.

Hal -

Den stavelse som ligger närmast al är hal. Vi skall i följande hal-stavelser se om ett mönster med liknande religiös innebörd som vi visat ovan hos al framtonar här. Som på alla andra ställen i dessa översikter, är Elias Lönnrots verk Sanakirja vår källa.

Haalu = hälsning med omfamning. Alu = ursprung.

Haalahka = hala, vinda upp. Förmodligen har det en gång varit en välgångsönskan att Hal skulle stiga upp ur sitt i hälleberget belägna vistelse till glädje för jordefolket.

Haalakoittaa = visa sig, Akita = sköta, vårda. Ursprunget torde vara Hals åkallan vid sjuksäng.

Haalakoitua = ljusna. Vilket skulle innebära in ljusning vid åberopande av Hel

Haalattaa = urskilja något ljusnande. Alattuen = alltid.

Haalea = ljusgrå, ljum. Alle = undertill.

Haaleta = svalna, bli ljum.

Haali = tid. Ali = det underbelägna, stället inunder. Haali blir då Hals vistelse.

Haalottaa = Skimra på avstånd. Alottaja = påbegrännare.

Haalu = hälsning med omfamning. Lu = på plats. Hel är här.

Haaluta = hälsa med famntag.. Alut = underliggande ställe

Halakka = sval, kylig. Akka = mormor.

Halata = omfamna. Se haalottaa.

Halawa = pilträd. Här har vi tre stavelser; hal, la och wa. La anger läge och wa är Hels förbindelselänk med folket, d.v.s. viet. Alla sälg och pilarter odlades i och runt viet och ansågs helgade åt Hal.

Halawisto = pilskog. Wisti = vistelse utgöres av stavelserna wi = viet och istu = stol.

Halea = det träd som har grå eller ljusgrön krona, ljum, kylslagen. Lehti = blad, löv.

Haleta = svalna.

Halja = ömmande. Jaa = uttryck av medgivande. Det vill säga Hel ömmar.

Haljakas = ljusgrå, blek. Jahka = allenast.

Halla = frost. La = ställe, plats. Hal i sig själv symboliserar is, frost, snö. Hal är snödrottningen

Hallautna = bli frostbiten. Auttaa = hjälpa, bistå. Vid frostskada bistår Hal.

Halla-ilma = frostväder. Ilma = väder.

Hallatar = andlig nymf, som skötte om frosten. Aati = tanke. Här i klartext att Hel eller Hal var frosten själv.

Hallaton = frostfri. Ton, tukea = stöd, hjälp.

Hallawuosi = frostår. Wuosi = år.

Hallinta = styrelse, regim. Into = själskraft.

Hallinto-ala = välde, rike. Ala anger att väldet är förankrat i hällebergets inre (underjorden).

Hallistua = blekna . Istua betyder sittande. När Hal är inaktiv, sittande, förbleknar miljön.

Hallita = vårda, förvalta. Itu = lovande anlag.

Hallitsiatar = regentinna. Itsi = väsende. Atar = tanke. Hallitsiatar betyder att tanken är en Hel-aspekt.

Hallitus = förvaltning, ombud. Se hallita.

Hallituswalta = regering. Walta = makt, överhet. Wa = viet, alta = underifrån. Hels makt kommer underifrån. Också här i stavelseform att makt kommer från Hels underjordiska vistelse.

Hallu = sorg, bekymmer. Hel å sin plats (lu) är sorg.

Haltia = styresman, regent, skyddsande, tomte, himmelens och jordens behärskare, moder. Fornfolket trodde att varje såväl levande som livlöst väsende hade sin särskilda haltia eller skyddsande. (Ordagrant efter Elias Lönnrot). Tia kan ha sitt ursprung i tyy = alltsammans, vilket anger att alltsammans utgår från Hal.

Hawahuttaa haltiansa = väcka upp sin skyddsande. Hutta = ropa, hawaita = varsna. Waiti = tystnad Detta innebär ett inre rop på sin haltia efter hjälp.

Haltiakas = begåvad med skyddsande. Tykö = nära, närhet. Hal står genom sitt ombud alltid i din närhet.

Haltiäkärme = största ormen i hopen. Kärme = orm. Ursprungligen måste det röra sig om en orm som skyddsande.

Haltialanka = ledtråd. Lanka = tråd. Bör avse förbindelsen mellan haltian och skyddslingen.

Haltialinen = beskyddad. Alainen = nedtill varande, underlydande, beständig. Tolkningen bör vara att Hal i sitt underjordiska hällebergsvistelse beskyddar varje individ genom aspekten haltior.

Haltkatar = skyddsgudinna. Kattaa = täcka, hölja, skydda. I klartext: Hel är skyddsgudinnan.

Haltiaton = haltia.

Haltio = av skyddsanden inspirerat tillstånd, inspiration, hänryckning, extas. Här är alltså ti-stavelserna -tio angiven som den hänryckning, vilken är nödvändig för att nå medveten kontakt med haltian.

Haltioita = idka magiska konster. Oittaa = hänryckning. Avser tillstånd för kontakt med Hel.

Halttari = altare. Tari = bud. Tahra = stängsel, hägnad. Hels bud utgår från vad som ännu i dag kallas för altare. För övrigt se ordet alltari, vilket visar att Al och Hal är samma gudinna.

Haltu = vård, skydd. Tue = stöd. Hel ger stöd

Halu = lust, önskan. Lu = luode = magiska ord. Hal är ett därmed ett så kallat mantra, som visar att detta existerade redan då språket var ungt.

Halun = önskan, åstundan. Lunes se ovan luode.

Halutako = kvinnans yttre könsorgan. Tako = lockelse

Halusana = älsklingsord. Sana = ord. Ord som utgår från valan, Hals ombud.

Halustaa = behaga. Usta = dörr. Finna ingången till Hel så finner du behag.

Halustua = finna behag. Se ovan.

Haluta = önska, åstunda. Se halata = omfamna och haalottaa = skimra.

Haluttaa = väcka längtan. Uuttaa = sammansvetsa.

Haluu = omfamning. Se halu, luode magiskt ord.

Haluvesi = tårar. Wesi = vatten. Gudinnan Hels tårar skapar vattnet.

Sammanfattning av ord med Hal som prefix.

Hel har i egenskap av den som bestämmer över allt uttalats Hal. Likaså då det gäller ömhetsbetygelser och hälsningar. Hal är uttryck för det svala såsom is, rimfrost och snö. Hal har med längtan och önskningsar att göra. Det heliga bordet, (h)alttari, där det genom haltioita = magiska riter och ord, har kvar sin funktion och bär Hals namn i alla tempel över hela världen ända in på 2000-talet. Hals färg är grått till vitt. Från Hal utgår många aspekter, som tjänare och som skyddar och står i direktkontakt med allt levande. För detta redogöres också i följande avsnitt.

Haltia inom den fornfinnska andlighetskretsen

Att förordet Hal avser Hel är vid detta laget till fullo bevisat. Suffixet tia anges i lexikonet som skräckbild, vilket pekar på en senare nedsvärtningsmetod. Tiho = ogärning, med sitt tillägg tiholainen = hin onde, bekräftar detta, eftersom denne potentat införlivades i det finska ordförrådet av kyrkans män. Närliggande stavelser såsom tie = medel och työ = välgärning kan vara varianter på det ursprungliga tia, som på fornnordiska betyder beredskap, vilket passar som hand i handske. Vi stannar för att tolkningen av Hels tia är just medel, beredskap eller välgärning. Se nedan på Haltio, Haltioita och Haltu som stöd för vår slutsats.

Maan haltia = allgud. Manala dödsriket i Kalevala. Maan = jorden.

Haltia = himmelens och jordens härskare (taiwaan ja maan haltia).

Haltari = altare. Tari = bud. Se föregående redogörelse.

Haltia = skyddsande, moder

Haltia = skattebevakare

Haltiakas = begåvad med skyddsande.

Haltiaton = haltia. Ahti = sjögud.

Haltalanka = ledtråd. Lanka = tråd.

Haltiallinen = beskyddad

Haltiakärme = största ormen i hopen. Kärme = huggorm. Orm som skyddsande. Annat namn elatuskärme

Haltio = av skyddsanden inspirerat tillstånd. Se följ.

Haltioita = ha magiska krafter. Oittaa = hänryckning. Bör ha verkat i viet.

Haltkatar = skyddsgudinna. Kattaa = dölja, täcka.

Haltu = vård, skydd.

Huonenhaltia = hustomte

Metsänhaltia = skogsrå. Metsä = skog

Naishaltia = kvinnors fe

Raudianhaltia = dotter till Louetar (Luohis Nordanlandets värdinna i Kalevala)

Wedenhaltia = sjöande. Weden, wesi = vatten, sjö.

Wuorenhaltia = bergsrå

Ganander skriver om haltia: ” En ande, som torde finnas särskild för varje människa, var tomt, hus, skogslund, sjö, penninggömma och berg.”

Hal är den enda av Hel-varianterna, som sammankopplats med haltiorerna som skattebevakare eller skyddsandar. Slutsatsen av detta är att Hel i egenskap av Hal stod för allt som här på jorden var värt att skyddas. Märk skillnaden gentemot atar, som betecknade en från Helaspekten direkt utgående tanke. Haltia m.fl. bör ha utgjort andevarelser, som deltagit som osynliga tjänare åt dem de fått i uppgift att hjälpa. Haltiakärme = skyddsormen, förekommer också som elatuskärme med samma betydelse, vilket styrker att el är en synonym till hal, och att ormen är Hels symbol. Grekiska mytologin berättar om att i hyperboréernas land fanns en illasinnad kvinna, Medusa, vars hår utgjordes av huggormar. När så den grekiske

gudasonen Perseus flög till Ultima-Thule, Norden enligt grekerna, för att döda Medusa, fann han monstret i en ring av stenar, som Perseus antog vara av Medusa förstenade människor.

Enligt de monoteistiska religionerna runt Medelhavet blev ormen en symbol för ondskan, för att minska kraften i det gamla matriarkaliska samhället. I Norden hölls samma djur också för heligt, vilket haltiakärme bekräftar. För övrigt höll sig här varje bosättning med en eller flera husormar för bevarande av lycka.

Haltiaton tycks vara den enda manliga haltian, som rådde över sjö och hav.

Åkallan av de olika haltierna hade under åtskilliga tiotusentals år genomsyrat den förkristna Helsinglands befolkning. Att byta ut denna tro mot okända ärkeänglar från judaläran har endast lyckats delvis under de åttahundra år som kristendomens diktatur härskat i regionen. Under vår barndom fick vi lära, att varje barn hade en skyddsängel av kvinnligt kön som ständigt vakade över barnets välbefinnande. Det vill säga en haltia.

Hil-

Hiila = het.

Hiilawa = skimrande, glödfärgad.

Hiiletär = andeväsen som hade hand om kolen. Aatar, atar, etär, aatos = tanke. Hels tanke.

Hiiliwalkea = glödeld, walkea = lysande, glimrande. Jmfr. Helawalkea, juleldarna.

Hiilua = glöda, glimra. Lua = luwe = luode = skickelse, öde.

Hiilus = eldgrop. Lus angör plats i viet där Hel verkar.

Hiiluwa = glimrande, skimrande. Avsåg en gång Hels utstrålning i viet genom dess eld.

Hile = liten tunn isbit. Le = plats, närvaro. Hil är det som skapar isen.

Hilinä = ljudet av isbitar som gnider mot varandra. Inu = gnäll, men eftersom det är genom is, finska jää, bör sista bokstaven vara ä.

Hiljamielinen = from, saktmodig. Mieluinen = behaglig, ljuv. Gudinnans utstrålning.

Hiljuus = stillhet. Jusu = styrka. Hels styrka skapar stillhet. (Ex. under storm)

Hilkka = slöja.

Hilla = jungfrubär, hjortron. La = plats.

Hillo = styre, respekt.

Sammanfattning av Hil:

Valan skådade in i *hiilu* -Eldgropen i viet- och såg i *hiiliwalkea* – den lysande glöden. Hon förmedlar Hil, som ett av de livsgörande, på den tiden livsnödvändiga elementet. Hil är även motsatsen, nämligen isen och i denna aspekt blir döden synlig. Döden och livet, som är oupplösliga och förknippade med varandra.

För övrigt tycks israndsfolket inskränka sig till få ord vid åkallan av sin gudinna under hjälpseudonymen.

Hol-

Holhe = tillstånd av förmyndarskap. He = fråga. Hol avgör, troligen genom sin vala i viet.

Holho = skötsel, vård, förmyndarskap. Ho = uttryck av förundran

Holhoa = vårda, sköta

Holhohalltius = förmyndarregering. Halltius = förvaltning, styre.

Holhoja = skötare, vårdare, förvaltare. Hoitaa = sköta, vårda.

Holhojatar = sköterska, vårdarinna. Atar = Hols tanke.

Holhota = skydda, vårda. Jumala holhoo ihtänsä = gud vårdar sig om människan. Jumala är som förut sagts ursprungligen en Hel-variant. Hoo = iho = jag helt allena (vårdar).

Holhotar = beskyddarinna. Hol skyddar genom sin otar = tanke, dotter. Ottaa= emottaga

Holhous = vård, skötsel. Huutaa = bjuda, kalla.

Holhu = skötsel. Hui = hör hit.

Holhuri = förmyndare.

Holi, holina = sorl

Holke = grotta.

Holma = kor i kyrkobyggnad. Kyrkan har lånat detta ord, som ursprungligen betydde Hols mark eller område och bör vara den centrala delen av viet, det vill säga dess innersta stenring. Jämför med holwi.

Holmi = håla; öppning över ungsmykning. Har säkert varit den eld, som var centrum i viet.

Holmireikä = öppning över eldstad. Reikä = öppning. Centrum i Hols vi.

Holo = uppmuntran

Holsteri = slida.

Holtata = stöda. Tauti = sjukdom

Holwaista = överskölja. Waista bör vara wata, walaa = övergjuta

Holwata = ösa. Wata, walaa = övergjuta vilket visar att det en gång namnfästes i Hols namn.

Holwi = valv. Wi = viet, ej Lönnrots tolkning eftersom han och andra finska forskare ej förstått att Hol var en aspekt av hela Nordens gudomlighet, vilket bekräftar vår teori om Helgudinnan. Se holsteri = slida.

Holwihauta = grift, grav. Hauta = grop, grav. Blir följaktligen den grop i Hols *vi* där elden brann, samtidigt som det anger valans sista viloplats här.

Holwikaari = valvbåge. Kaari = båge. Kari = klippa. Bägge dessa tolkningar passar in i Hols *vi*.

Holwikas = valv. Kasna = skattkammare: Hols *vi* gömmer skatter.

Holwike = valv. Iki = evig. Hols *vi* är evigt bestående.

Holwikiwi = valvsten. Kiwi = sten. Detta bör syfta på de stenar som ingick i stengravarna.

Holwikäytävä = valvgång . Käytävä = korridor, gång. Anger gången till en hällelista.

Holwiton = valv utan rökfång. Uti = lovande anlag.

Sammandrag av Hols verksamhetsområde:

Hol har förnämligast åberopats som hjälp vid sjukdomar och i nödlägen, vid önskan om utökning av familjen/stammen, vid förvaltningar av skilda slag, vid gravanläggningar, vid namnfästelser och vid gruppernas ledning. I viet där öppningen var Hol och elden var Hil, var kontakten, kraften mycket stark och förbindelselänken mellan jordefolket och gudomligheten påtaglig.

Hul -, Huol -, Hiulu -, Ihoul -.,

Hiulu = hjul. Hel som himlakropparnas gudomlighet. Jämför. Allvismal ur Eddan, vars vers 16 omtalar att solen hos asasöner kallas *Hels sken*.

Hula = rymd, rum.

Hulja = spö. Ja = samt. Hul med sitt fespö.

Huolellinen = har omsorg om.

Huoli = omsorg, vård

Houlia = bekymra sig om.

Huolin = bekymra sig om.

Huollo = omsorg

Häl -, Höl -

Hälwetä = förgå. We = vi. Etää = avlägsen ort. Hels underjordiska vistelse är fjärran från jorden.

Lönnrots översättning *förgå* är en sen förändring utförd av de nya lärofäderna.

Hölle = svallvåg. Exakt samma betydelse har ordet aalle. Följaktligen har hölle och aalle en gång varit identiska med varandra och bägge angett upphovet till ett elements aktivitet.

Höllä = froströk, imma.

Hölletä = havet svallar. Exakt samma som aalturi. Se ovan hölle. Aallotar är dess styrande tanke.

Höllötellä = storståtlig.

Hölmä = en av de tre luonotaret, raska möjor, som verkade vid järnframställning. Mä skall säkerligen ange att Höls ombud tog materialet från marken samtidigt som mö – ma, d.v.s. jordemoder.

Hölmärauta = myrjärn. Rauta = järn. Jämför ovan

EI -

Elake = föda, livsuppehälle. Akka = mormor.

Elanto = liv, leverne. Anto = gåva. Livet är en gåva given av Hel.

Elantomaa = vistelseort, boningsställe. Anto = gåva. Hemmet är en Hels gåva. Maa = på jordeplanet,

Elate = näring, föda. Aate = tanke. Genom Hels tankekapande får vi näring.

Elatus = föda, näring. Aatus = tanke liksom aate. Se ovan.

Elatuskärme = stor svart snokorm med gulaktiga ögon, vilken fordom underhölls i husen. Kärme = orm. Denna var en garanti från Hel att det skulle finnas mat i huset.

Elatusraha = underhållsmedel. Raha = penning.

Elatuswara = livsmedel. Wara = förråd.

Ele = livskraft, levande tillstånd. Lee = lä. I Hels lä får man kraft.

Elehyttää = uppliva, hyttä = hytta. Med Hel i huset kan upplivning ske.

Eleksiä = föra ett stilla liv.

Eletellä = leva alltjämt. Tellä = omfamna. Den som omfamnas av Hel skall leva.

Eli = hjord.

Elin = livsorgan. Into = känsla.

Elin = levnad.

Eline = livsmedel.

Elin-aika = livstid, levnadslopp. Aika = tid.

Elinkasi = hela livet. Kasi = rest, ogjort.

Elinsuoni = livsådra. Suoni = ådra

Elinwoima = livskraft. Woima = kraft, styrka. Hel ger kraft.

Eliö = djur.

Elli, Ellu = Elina, namn som är utgått från Hel liksom Helena.

Elo = liv, levnad, vänskap.

Elo-aika = livstid. Aika = tid

Elollinen = försedd med liv. Olla = vara, existera.

Elomies = skördeman. Mies = person.

Elon-aika = livstid. Se elin-aika. Stavelserna in och on har samma betydelse då de utgör suffix till El. Gissningsvis är de någon form av genitiv. Livslängden bestäms av Hel.

Elomaa = vistelseort. Lo = ort, plats. Maa = land.

Elon-aika = livstid. Se elin-aika.

Elos = livsmedel. Osa = parti, andel.

Elostaa = leva, vistas. Osta = upphandla. (Av Hel).

Elostua = uppblomstra. Osuus, osa = andel, delaktighet. Att vara del av Hel medför blomstrande.

Elotar = andlig nymf. Otar = tanke utgången från Hel.

Elowara = livsförråd. Lo = plats för. Wara = förråd som utgått från Hel.

Elpyä = få liv. Pyä = spricka sönder. Kan avse det andra livet efter döden.

Elustaa = leva, vistas, bo. Se elostaa.

Eläin = djur. Se eliö och eli.

Elus = se elos, livsmedel.

Elustaa = vistas, bo. Se elostaa.

Eläin = djur. Se eli och eliö.

Eläjä = levande väsen. Läjä = hop, klunga.

Elimä = liv, levnad. Mä är här säkerligen identisk med maa = jord, område, land o.s.v. Det jordiskas sambandstråd med Hel. På svenska silversnöret. Samma betydelse som helähtää. Lähteä = hädangång. Lähima = närgränsande land. Himola, himo = efterlängtat ort. Se nedan eläwöistö som säger att silvertråden mellan Hel och jordekroppen är upprättad.

Elemänlanka = livstråd. Lanka = tråd. Se haltialanka = livstråd, gör El och Hal identiska, och sammanbinder samtidigt dessa två storheter med sitt gudomliga upphov.

Elän = liva, vistas, bo.

Eläte = föda. Ätelä = växande gräs.

Elätti = hålles vid liv. Se nedan.

Elättää = låta leva, föda. Ettää = göra något på förhand. Av Hel förutbestämt.

Elwistö = fauna. Wisti = vistelse.

Eläwöittä = göra levande, begåva med liv. Wöittä = band. Består av wö = vi och itti = väsen, varelse. Bandet eller tråden mellan den kosmiska Hel och jordiska levande varelser är det som skapar dessas liv. Man var tydligen av den uppfattningen att Hel i sitt wi, angivet med wö, upprättade kanalerna till allt jordiskt liv. Helähtää = bandet brister. Ännu ett exempel som fastställer att stavelserna el, hel och hal är namnet på samma storhet, visande på ett kosmisk liv och dödgivande företeelser.

Eläwä = levande. El = Hel, lä = bor, är i sitt wä = vi.

Elää = leva, livnära, vistas, bo. Lää anger skyddad plats. Givetvis av Hel. Toista ilmaa = leva i andra världen. Ilma-ala = luftrymd.

Sammandrag av Elaktiviteter:

El användes i första hand för att åskådliggöra gudinnans direkta roll vid individens jordelevnad, och dennes bosättning och närande. I Els omtanke ingick också alla växter och djur. Genom elemänlanka (silversträngen) höll El allt knutet till sig och därigenom levande. När denna silvertråd brast vandrade det personliga jaget över till Hels underjordiska vistelse, Ala = al, Hel, la = vistelse. Detta ord *elemänlanka*, översatt till livstråd, är den tråd som själva jordeexistensen är beroende av.

3. Undersökning av stavelserna atar, aiwo, aiwu och otar

Undersökning av **efterstavelserna aatar, aiatar, aiwo, aiwu, atar, etar, iotar, itar, otar, utar** och **ätar** påvisar att de betyder tanke, ide'. Elias Lönnrot har utan fog också översatt dessa efterstavelser till dotter, fe, nymf etc. troligtvis för att hans samtid ej kunde koppla tanke till gudomlighet, och därmed inte förstod att den kosmiska Hel som tanke var matriarkatets fundament från grå urtid.

I nedanstående tablå har vi analyserat Lönnrots översättningar i ljuset av vår uppfattning att aatar och de andra efterstavelserna som suffix till gudomar betyder tanke.

Här visar urfinskan på samma mönster som gäller al- el- och vi-variablerna. Var och en av dessa begynnelsestavelser har en gång betecknat en speciell faktor, som Hels tanke utövat. Tack vare Lönnrots utomordentliga noggrannhet öppnas det möjligheter för framtida forskare att i detalj följa hur språket utvecklats alltifrån läte till hela meningar. Tolkningen av ordens betydelse på svenska är som ovan sagts Lönnrots. Nästan alla dessa aatar-ord har kvinnlig status.

Aajaatar = nymf som daggade ormar. Aaje = sankmark. Atär = tanke.

Aalotar = havsnymf. Aal = Hel, otar = tanke.

Aallotar = vågornas nymf. Aal = Hel, otar = tanke

Aate =tanke, ide

Aate-ala = tankekrets, aate = tanke, ala = kraft. Tanken alstrar kraft

Aatos = tanke

Aatotar = helgaftonsfe. Tankens tanke

Ahawatar = vårvindsfe. Ahawa = vårvind, atar = tanke

Ahotar = fornläronymf, Athos gemål. Aho = lund, otar = tanke

Airotar = årornas nymf. Airo = åra, otar = tanke

Ahwatar = kvinnlig skyddsande. På ett annat ställe översatt till frosserska. Ahwa = torr luft

Alwutar = hälsonymf. Al = Hel, wu = vi med källa, utar = tanke

Aminatar = mö som med vårvädret födde vargar. Säkerligen en förvanskning av ahawatar.

Elotar = vårdfe. Elo = liv, levnad, otar = tanke

Etelätär = nymf som vårdar boskap och sunnanväder. Etelä = söder, sunnan, ätär = tanke.

Hallatar = frostnymf. Hal = Hel, atar = tanke

Hallitsiatar = regentinna. Består av hal = Hel, li = hennes viste, itse = själv

Hallkatar = skyddsgudinna. Hall = Hel, ka= jag ser, atar = tanke.

Helpeetär = gräsnymf. Hel = Hel, lewe = stort fält, etär = tanke

Hiilitarn = brännsårsnymf. Hiili = kol, itar = tanke

Hiiletär = kolnymf. Hiili = kol, etär = tanke.

Haltkatar = skyddsgudinna. Hal bör vara haltia = Hels tjänare, atar = tanke

Holhojatar = vårdarinna. Hol = Hel, hoitaa = vårda, atar = tanke

Holhotar = beskyddarinna. Hol = Hel, otar = tanke

Hongatar = furans fe. Hong = fura, atar = tanke

Ihatar = behagens gudinna. Iha = behag, atar = tanke

Illatar = aftonnymf. Ill = Hel, atar = tanke

Ilmatar = luftens dotter. Ilma = luft, atar = tanke

Ilpotar = Luohi, Nordanlandets värdinna. Ilpotar släktnamn. Ilpo = alldeles som en människa.

Ilotar = glädjenymf. Hels tanke ger glädje

Ilohenki = glädjegivande fe. Henki = ande.

Ilotarha = paradiset. Ilo = glädje. Taiwan ilo = himmelens glädje

Launawatar = Louhis dotter

Launawiatar = alstringsfe

Laweatar = Louihs dotter
 Lawiatar = alstringsnymf, också människofientlig kvinna
 Louhetar = Louhis dotter, ” ” ”
 Louhiatar = Louis dotter, ” ” ”
 Loweatar = Louhis dotter. Lowe = plats i viet, atar = tanke
 Lowehetar = Louis dotter. Lowe = läge i viet, etar = tanke
 Lowiatar = alstringsfe. Lowi = belägen i viet, atar = tanke
 Luonotar = Luohis dotter, naturens alstringskraft. Luonne = naturen,
 otar = tanke
 Maatar = jordens dotter. Maa = jorden, moder jord. Atar = tanke
 Olawatar = karlavagnens dotter. Ottawa = karlavagnen, atar = tanke
 Runootar = skaldefe. Runo = fornsång, otar = tanke
 Philajatar = rönnens nymf. Philaj = pil, atar = tanke
 Waaratar = bergsnymf. Waara = berg, atar = tanke
 Waawatar = ande för lindring av plåga. Wa = vi, awata = lösa, lossa.
 Atar = tanke. I viet får plågade lindring
 Waawutar = kvinnligt väsen som får barn att skrika. Ursprunget har
 nog varit att vagga barn.
 Waiwiotar = trollfe. Wa = vi, aiwo = tanke, otar = tanke
 Wauwatar = se waawatar. Wauwa = litet bortklemat barn. Atar =
 tanke
 Wuotar = örtgummors fe, wuo = ström, otar = tanke
 Wuotar = strömnymf. Wuo = ström, otar = tanke
 Wammatar = fe mot plåga. Wamma = åkomma, atar = tanke
 Wauwatar = plågade barns nymf. Wauwata = vagga, atar = tanke
 Wauwutar = barnplågerska. Bör vara samma som ovan
 Willatar = ullväxtnymf. Villa = ull, atar = tanke

Wiimatar = luftdragens fe. Wiima = luftdrag, atar = tanke

Wuolamatar = skapare av vatten.

Wuolaatar = järnets alstrarinna. Wuo = ström, ula = tjut, atar = ande.

Wuotar = flodnymf. Wuo = ström, otar = tanke

Som framgår av denna uppräknig är det stora flertalet dessa atar, Hels tankar, verksamma under något av de synonymer som anger modergudinnan. Luohi eller Luon är Hels jordiska värdinna. Luohi kallades också Ilp(i). I denna form är hon Vi-gudinna och dyrkad som Hel. Det finns bevarade över 10 alias av Louis namn vilka var och en säkerligen en gång framhävt något specifikt hos gudinnan.

Louhetar = Louhis dotter symboliserar samlevnadsförsök mellan Wäinemöinens folk och urinnevånarna. Genom äktenskapet mellan Ilmarinen, smeden och broder till Wäinemöinen, och Louhetar, skapades tillfällig fred mellan urinnevånarna och invandrarna. Kalewala berättar utförligt om detta. Wäinemöinens stamfar var den mytiska Fornljot.

Ovanstående uppräknig av atarsuffix till Helgudinnan bekräftar också att Hel har haft de alias som vi redogjort för tidigare.

Atar, otar kan härledas ur orden aate, aati, aatos = tanke, ide'. Aate-ala har Lönnroth översatt med tankeområde, ide'krets. Aatella = tänka, besinna.

Alla ovanstående Hels avkomlingar är följaktligen i ordets urbetydelse likvärdiga med **tanke**. Hel är alltså identisk med tanken.

Urvarat såsom Hel är tanke. Vad är det då för skillnad mellan Hel och atar ?

Hel är tanke av kosmisk evighetsdimension. Atar är begränsad tankeverelse av bestämda, avgränsande uppgifter. Ändamålet är att föra allt levande närmare det gudomliga, med att utvidga tankemöjligheten genom alla de erfarenheter som en människa möter i sitt jordeliv. Under denna process kan den enskilde lära sig skilja

mellan gott och mindre gott, mellan gott och ont, komma till sina egna behov, ta ansvar för sig själv.

Slutsats:

Tanke är ett fludium, som är både oändligt och ändligt, evigt och tidsbundet, skapande såväl som iakttagande.

I judendomen och kristendomen har *ordet*, som dock är skapat av tanke, långt senare fått stå för urvara. ”I begynnelsen var Ordet och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud.” Nya testamentet, Evangelium enligt Johannes, 1 kapitel, 1.vers.

4. Skapare – ursprung

Ala = ursprung Eftersom gudomlighetens namn i sin första fas troligen var Al, kan med fog antagas att ändelsen a här är en uråldrig genitiv. I begynnelsen var Al, därför härrör ursprunget från henne. Det kan också antagas att uttalet ursprungligen var *alla*, vilket gör al + la = Hels underjordiska vistelse, varifrån allt levande har sitt ursprung.

Alanta = ursprung anta = giva. Hels gåva till mänskligheten var ursprunget, skapelsen. En variant är Al = Hel, lan = skänk, ta = denne, detta . Tolkningen blir då = detta (skapelsen) är en skänk från Hel.

Alkaja = begynnare kaja = återsken. Begynnelsen var ett återsken av Hel själv. Den kosmiska framtoningen. Ka = jag ser, ja = medgivande, i sanning.

Alkama = början	kama = doft, dån, buller. Ka = jag ser, maa = jorden. Vem ser ? Jo Hel.
Alkamaton = obörjad, hel	Ordet obörjad bekräftar att Hel alltid existerat. Lönnrot har här använt sig av Hel som ett komplement till obörjad. Ka har i finskan också effekthöjande betydelse. Mata = fruktsam, Hel den fruktsamma. Ton har troligen sitt ursprung i tuoni = döds gud. Hel har alltid angivits som döds gudinnan vilken fört de döda tillbaka till jordelivet efter helandet i hennes underjordiska tillvaro.
Alkawainen = begynnande,	waineen = de dödas boning. Allt skapat utgick härifrån.
Alkeeton = utan upphov	kehotus = impuls. Skapelsen en impuls från Hel.
Alkuaine = urämne	aine = ämne. Alku = begynnelse. Alkuus = det som hör till början.
Alkuu = ursprung.	Se nedan alkuus. Kuu = måne. Hel i sin måne är alltets upphov,
Alkuluonto = urtillstånd	luonto = skapnad, natur. Luote = vishetsruna
Alku-olento = urväsen	olento = existens. Hels existens.
Alkupesä = urhem	pesä = hem, hus. Hels vistelse.
Alkusana = ursprungsord	sana = ord, budskap. Hel i tanken, som ordets föregångare. I motsats till kristendomen, där ordet vart Gud (Joh. 1:1-2), ansåg med rätta israndfolket att ordet blev skapat av tanke = atar som utgick från Hel.
Alkutawu = urstavelse	tawu = stavelse. Tawut = band. Första stavelsen utgår från Hel.

Alkutietoinen = urkund	tietoinen = vetande.
Alkuus = begynnelse	se ovan alkuaine. Us bör följaktligen betyda ämne, något som tydligen gått förlorat.
Alkuwoima = urkraft	woima = kraft, styrka. Woin = orka, ma = ämne till något.
Alus pylwäs=grundpelare	pylwäs = pelare. Hels skapelse.
Alustaja = grundläggare	taja = förnuft. Universum är en förnuftsprodukt
Aluttain = från början	tain = längst bakom belägen.
Emä = framalstrarinna	mä = jag . Ursprungsordet har säkerligen varit el-mä. L:et har av bekvämlighetsskäl under tidernas lopp bortfallit. Emä, en skapelse av Hel, som med tiden fått hennes funktion. Den ursprungliga betydelsen = Hels jag, vilket inte utesluter mä i dess ursprung mö, moder, mark eller emä som mormorsmor.
Louhi=Nordens värdinna	louhi = stor sten. Hon hette också Pohjolan emäntä (se ovan) och pohjon akka. Omtalad i Kalevala.
Luoda = skapa	kan kopplas till Louhi, Nordanlandets värdinna, men i strängare jordisk skapelseform. Samma med ordet luoma, luoja = skapelse. Luoda, Louhi är en kopiering av Hel och som sådan av mycket yngre datum och dessutom förkroppsligad till moder och kvinna. Vi förmodar att detta är ett begynnande försök att modernisera Hel och efter mönster från påträngande manliga gudar skapa en personlig gudinna.

Luonotar = alstring	naturens alstringskraft mytologiskt framställd som dotterdöttrar till Louhi. Luonto = skapelse. Louhetar =Louhis dotter förekommer ofta i Runorna utvidgat och förändrat till Lowehetar, Loweatar, Lowiatar, Louhetar, Louhitar, Laweatar, Laweiatar, Launawiatar, Lawiatar, varav de fyra sista också betecknar människofientlig kvinna. Detta är ett talande exempel på finska språkets urgamla metod att använda sig av ett stamord, som med små förändringar anger varianter av samma sak. Därför är detta språk så ordrikt utan att i större grad belasta minnet. Genom att utbyta o:et i Low med ett a har kristendomen förändrat ovanstående fyra kvinnors gärningar till att tjäna det onda. Lägga märke till alla de former av atar = tanke som utgör suffix i Kalevalanamen, där louda = skapa, skaperska är huvudord.
Maan haltia = allgud	Maa = land, mark, jord. Kan möjligen avse mångudinnan Hel. Om tia är identisk med työ = välgärning kan det innebära att den ursprungliga betydelsen bör vara Hels jordiska ställföreträdare i stället för allgud.
Mana = Manalas herre	Manala är i Kalevala dödsriket. Mantu = jordens inneboende genius. Manulainen = underjordens herre.Vi anser att herre har tillkommit på kristen tid.
Manatar = Manas dotter.	Lönnrot översätter gärna atar med dotter. Tanke bör vara den rätta tolkningen. Dock är ordet dotter något som är framsprunget ur subjektet.

Wuolamoinen=vattenskap.	Wu = vatten, olento = väsende, substans, moinen = ypperlig
Wuolamatar =vattenskap.	Wu och olento se ovan, atar = tanke.
Ylen inhimillien = fram-	Ylen = överhuvud. Yl, ett Hel-namn som anger rymdexistens.
alstrarinna	Inhimillien = mänsklig. Vi förmodar att här avses skapelsen av den mänskliga varelsen
Ylenpuoleton = oväldig	puoleton = utan like. Hel utan like.
Ylenwaltinen=enhärskare	waltia = härskare. Ylen = det som är över Wa = vi, al = Hel, altinen = underlydande. Tydligen ett ord som tillkommit när patriarkatet annekterat himmelen som gudaboning.
Ylihalltius = högsta gud	yli = överhuvud, hall = Hel, työ = välgärning.
Ylijumala = övergud	yli se ovan, hjul = Hel, ma = jorden, la = befintlighet. Denna gudom kan under inga förhållande vara någon himmelsgud. Jämför med Alajumala under rubr. Övriga gudar eller gudsformer av Hel

5. Gudsformer av Hel

Aallotar = vågens dotter	otar = tanke. Den från Hel utgående tanke som vårdade vattnet.
Aaltio = i våg boende	tie = i stället för. Motsvarar Hel.
Aho ementä = skyddare	Aho = lund, har förlorat sitt ursprungliga l, Alho. Bör vara en vid vatten belägen kultplats.
Eme = värdinna.	En variant av Aaltio

Aholainen = skyddsande	Viets väkterska. Aho <i>wieri</i> = kanten av lunden.
Ahotar = fornläronymf.	otar = tanke. Försvunnet l mellan a och h.
Ahti = havsgud	Bör ursprungligen hetat Altie som indikerar Hels medel. Al = Hel, tie = medel.
Hallinto = styrelse	hal = Hel, into = styrka.
Hallitsen = styra, härska	itsen = själv. Det är Hel som styr.
Hillo = styre	il = Hel, lo = plats. Styret tillkommer Hel
Yleswaltinen = allhärskare	yl = Hel, yle = det som är över. Wa = vi. Alttiin = villig, beredd Hel i sitt vi är alltid beredd.
Ylenpuoleton = oväldig	puoleton = oförliknelig.
Yliwallan = övervälde	yl = Hel, wallan = walta = makt. All makt utgår från Hel . Walla eller vala betyder av vad som framkommit detsamma på finska som i fornnordiskan; sierska, medium, vala.

6. Andra gudar, såsom skyddsandar, nymfer, feer.

Aatotar = helgaftonnymf	Aato = tanke. Otar = tanke.
Aalotar = havsnymf	Aal = Hel. Otar = tanke. Vattnet vårdas av Hels tanke.
Ahawatar = vårvindsfe	Ahawa = vårvind. Atar = tanke.
Aho emäntä = lundens fe	Aho = lund. Emäntä = värdinna
Aholainen = ahots ande	Aho se ovan. Lainen = person
Ahti = vågornas herre	Säkerligen ett sent tillkommet namn. Wetinen = vattentroll. Wellamo = Weden emäntä = den som skapat havet, senare

gjord till Atis gemål. Weden = sjöande. Weden neito = vattennymf. Wetehinen = vattentroll. Härav framgår tydligt att weden, wesi som betyder vatten ursprungligen haft ett gudanamn som innesluter wesi. Ahti var Lemminkäinens förnamn, den man som i Kalevala stred mot Louhi, Nordanlandets värdinna. Han står möjligen som namngivare.

Se ovan Aalotar, som bör vara den ursprungliga vattenvårdarinnan.

Ahtoalainen = bergsrå	alainen = underlydande. Ahto = Ahti. Fornfolket kallade gärna varje liten bergsknöl som höjde sig något över omgivningen för berg.
Ahtolainen = troll	Ormen var symbol för kvinnan. Ahtolainen flätade staket av ormar för att stoppa våldtäktsmän och kvinnorövare. att komma in i kvinnohusen. Ahto är möjligen identisk med sjöguden Ahti.
Ahikainen = ormande	Se Ahtolainen som tydligen är densamme
Ailekes-olmak=helig	ail = Hel, lekin = spad, olma = äpple. Helig äppelspadsolja.
Airotar = årornas nymf	Airos = årträ. Otar = tanke. Skyddstanke när båten är i fara.
Ajatar = huldra	aja = köra, rida, åka. Atar = tanke. Fe som har omsorg över skogen och dess innevånare. Heter också Ajattara.
Ajatus = tanke	ursprungligen bör det ha varit alatus.
Akatar = Akkas dotter	akka = mormor.
Alhotar = kvinnlig nymf	vårdar alet = viet. Otar = tanke

Akka wein emoinen =	modergudinnanamn som förvandlats till Kalevalas Weinömoinen enligt Ganander. Emoinen = lilla mor
Alol = kvinnliga jordféer	al = Hel, ole = väsen.
Alajumala = lägre gud	al = Hel. La = dennes uppehållsplats, som dessutom angavs med ala = underjord, fundament, kraft. Jumala har sin tillkomst från den senare tid, då manssamhället fann det nödvändigt med en manlig övergud. Sammankopplingen med ala gjordes givetvis för att få den tyngd i namnet som det ursprungliga ordet hade. Jumala användes än i dag för att ange Jehova, judars och kristnas gud, men nu omgjord till alltets skapande himmelsgud. Ala hänvisar till underjorden.
Alawalta = underlydande	wala = ed (va = vi, la = dess plats). En som förbundit sig edligt att lyda Hel i hennes vi.
Alistutta = underlydande	tuttu = förtrogen.
Alkeiswoima=elem.kraft	woima = kraft. (Wo = vi, ihme = under, mirakel).
Antiwaimo = gåvonymf	anta = giva, wa =vi , imo = bröstvärta
Autero = solens dotter	Aurinko = sol
Awutar = hälsonymf	woitto = nytta. Awutar har ursprungligen varit Alwutar, vilket ger namnet betydelsen nyttig för Hel vid helbrägdagörelser i viet. Det ger Al = Hel, wu = heligt vatten, utar = tanke
Elotar = skyddsande	otar = tanke. I El framträder Hel som livvårnare genom sin tanke.
Elina = skogsfru	inni = gnäll, pipande. Smådjurens läte i skogen.

Emuu = faen	emi,-o,-u,-ä = moder, framalstrare, föderska. Översättningen till faen härrör sig från kristendomens inflytande, eftersom denne satan var helt främmande i nordisk mytologi.
Hallatar = frostnymf	hall = hel, atar = tanke. Hel har i hela Norden varit förknippad med snödrottning, som också står för frost.
Haltia = skattbevakare	tia = skräckfågel, som skrämmer bort tjuvar.
Haltia = hjälperska, tomte	työ = verk, gärning. Den som Hel sänder att hjälpa. Haltian följde och hjälpte varje människa på dess jordeväg enligt forn tro.
Haltiator=skyddsgudinna	Se ovan.
Hel = modergudinnan ⁶	
Helma=sköte, moder jord	Hel = Hel, maa = jord. Helma översättes av Lönnrot också som moder jord. Här borde han förstått att Hel var urmodern.
Hel-holakka=skapar liv	Här är modergudinnan i två av sina namn som skaperska samtidigt med akka = hustru och mormors mor. En treenighet av kosmos, födelse och vård.
Helka = Olga, Helena	De nedan beskrivna tre systrarna Luonotaret anger Ganander som döttrar till Hel eller Helka. I sagesmannens roll som präst har han dock givit henne ett ganska gott omdöme: ”hon anses för en ganska god utvald Qvinna och vis gumma”. Hela, Helka anges också som underskön fe.
Hiisi = elak jätte	Hii = uttryck för känsla av glädje och besvikelse.Si = denne, han. Kristendomen

⁶ Liljenroth, Gunnel och Göran; *Hel den gömda gudinnan*, Lidköping 1995

valde hiisi till att motsvara sin egen läras Satan. Den nya läran måste svartmåla vad som tidigare hölls för heligt. Vi har funnit att det inte finns några gestalter i fornläran som pinade och plågade för att njuta. Lidandet fanns, liksom njutandet. Hiisi och dennes medhjälpare tillbådos därför som gudomligheter.

Hillerwo = skogsfru

Hil = Hel. Le =plats. Wo , wou = ström. Skogsfrun, rået, snuvan, har gjorts till något ont väsen i hela Norden av kristendomen. Stavelserna berättar att hon ursprungligen var förknippad med en helig källa, kanske de helbrägdagörande källor som senare begåvats med kristna helgons namn. Helenakällan, som finns på många platser i vårt land, har inte sitt ursprung från någon kristen martyr. Helyrkan har varit upphov till dem alla.

Hiilitar = brännsårsnymf

Itar = tanke, Hels tanke. Ingår i samma grupp som efterföljande.

Hiiletär = kolnymf.

Vårdade kolen så att dessa inte skulle tappa sin glöd. Hiila = het. En parallell tolkning är hiil = hel och etär = tanke Troligen har Hillerwo och Hiiletär varit samma person. Det var dock inte tillrådligt att göra mer än en av dessa skogsfruar till stygg varelse. Hillitä = styra, tygla, betvinga.

Holma = järngud i jorden

Hol = Hel, ma = jorden. Enligt Ganander framställdes järnet av Luonotaret, tre möjor (kolme oli neittä Luonotarta), ur vars bröst mjölk kom, som blev till järn. En av dem hette Raudian, en annan Emuset och en tredje Tyttaret. Dessa var döttrar till

Louhetar, som i sin tur var dotter det vill säga tanke till Nordanlandets värdinna Louhi. Deras far var följaktligen Illmarinen, som ej kallats vid holmanamn. Här avses en föregångare till Fornjots avkomling.

Hölmö = järngud.	Se ovan Höl = hol = Hel. Maa= jord.
Holhoja = vårdare	hoime = vård . Hoitaa = vårda. Hel vårdar.
Holhotar = beskyddarinna	hotari = gynnare. Vem beskyddar? Hel under sin Hol pseudonym.
Hulda = spågudinna	förebild till den gotiska Fulla och vår huldra innan denna mytperson nedgjorts av kyrkan och fått häx-status, som det onda personifierad. En sådan tolkning av denna gestalt var helt främmande i Kvinnolandet där häxorna var valor.
Illatar = aftonnymf	Ill = Hel, atar = tanke
Illostar = glädjenymf	ostar = tanke. S i detta ord är ett exempel på urfinskans atarstavelers variantrikedom
Ilma =första modern	Il = Hel, maa jorden. Det är Hel som jordemoder. Obs att här kan ej avses Ilmatar utan det är hennes moder Hel.
Ilman = underjordshärsk.	Il = Hel. Jmfr. Maanhaltia = tomte
Ilmatar = luftens dotter	Il = Hel. Maa = jorden. Atar = tanke Ilmatar anges följaktligen som Hels tanke i dennes tanke- och jordnamn Il-ma.
Ilman Impi = Ilmatar	impi = jungfru, mö. Vems mö? Givetvis Ilma, Hel.
Ilmarinen=Kalevala smed	Il = Hel, maa = jord, arina = härd. Gudinnans smed är korrekt.

- Ilpotar = Louhi, Även kallad Nordanlandets värdinna. Här anges att il (Hel) är moder till Louhi, om p är en uttalsbokstav. Louhi betyder liksom Hel klippa. Ursprungligen bör namnet vara Ilpiotar, där il står för Hel, pi för vi och otar som tanke.
- Jumala = gud, försynen. Är en senare konstruerad gud, som tidigare var ett kollektiv och betecknade gudar i allmänhet. Lönnrot menar att stammen jumu = dunder, skulle peka på åskgud. Vi hävdar att det knappast arla i urtid kan ha förekommit två vokaler avskilda från varandra av en konsonant i en ursprunglig stam. Juu = jo, ja och maa = jord. Till detta kommer så ala som säger att al (Hel) la är i hälleberget. Jumala = ja, Hel är i sin boning. Än en gång blir en forntida gudinna förvandlad till en manlig gud.
- Lönnrot fann att jumala också betydde helgedom. En sådan var på den tiden en stenring eller dylikt. Kanske därav joula = stor sten och juollikko = stenhög. Hjul är som bekant ett Hel-alias vilket gör troligt att den äldsta betydelsen av Jumala är Hel, jordens moder i sitt underjordiska vistelse.
- Jätti = jätte symbol för urfolket. Jättöi = jökelrest. Namnet har sitt ursprung från isens sprängläte jään. Jääksiä betyder än i dag att avge ett löfte till Gud.
- Keijo = sylfid, orm kehe = ring. Jo = den som.
- Keijunen = små jordälvor keijo = svävande varelser
- Kekri = boskapsvårdare kekrijuhla numera allhelgonadagen.

- Kipu-ementä=plågans fe kipu = smärta, ementä = värdinna. Bistår de plågade troligen i viet som också anges med ki.
- Kiwuta = plågolinderska kallas också kipu emäntä. Wuottaa = läka. Ki = verkar i viet. Vistades på Kiouwuori, smärtornas berg, som låg vid Kemi älv.
- Loitsia = trolia Har säkert sitt ursprung från nedanstående gudomsväsen Louhi.
- Loihtujumalatar=trollgudi. Loihtia = trolia. Jumala kan här knappast vara någon annan än hjul i sitt underjordiska vi. Suffixet atar = tanke. Då nedanstående Louhi är någon form av Hel som person bekräftar detta jumalas underjordiska ursprung. I kipu ementä (värdinna) = plågans fe finns en direkt anslutning till det av Ganander beskrivna berget Kipuvuori i Kemi socken, dit plågorna fördes av trollkarlen Loihtia. Se sagda citat från Ganander å sid 73. i hans verk Mytologia Fennica.
- Louhi = Ilpotar Nordanlandets värdinna Det är helt klart att i denna kvinnokepnad Louhi fått sina jordiska befogenheter från den kosmiska Hel. I Kalevala var hon utrustad med makt att styra både sol och måne, samtidigt som hon var underställd ödet. Hennes ursprungsnamn torde därför ha varit Ilpiotar. Hennes döttrar gick under namnet Luonotaret. Se Holma = järngud. Namnet säger att hon är Hels tanke i viet.
- Louhetar = Louhis dotter etar = tanke. Symboliserar försöken till samlevnad med invandrarfolket, som ledda av Fornjot, kom till Finland för cirka 7000 år sedan. Det var genom äktenskapet

mellan henne och Ilmarinen, bror till Wäinemöinen, son till Ilmatar, som denna era tog sin början och nådde sitt slut då kopparkvarnen Sampo stals av brödraparet. I Kalevala berättas härom.

Luontio = skyddsande	tio = tjänande. Vokalerna ou och uo varierar som angivelse av egenskaper hos den personifierade Hels pseudonym Louhi. Luostari = kloster. I stället för att i finskan införa främmande ord har man valt att bruka inhemska med liknande innebörd. Luote = trollsång, tillit, förtröstan. Luoma = skapelse, ma markerar jorden. Luotu = hela skapelsen, tu anger universum. Luoto = klippa, to det beständiga.
Maahi = jordens ande	maa = jorden, hi = skyddsande.
Maahinen = vättar	hinen = små andeväsen.
Maanhaltia = tomte	Maa = jorden, haltia hjälpare
Maatar = jordens dotter	atar = tanke
Mahna = troll	ahne = snål, nidsk
Metsän haltia = skogsrå	metsä = skog, hal = Hel, työ = gärning. Fe som vårdar Hels skog.
Metsän-eukko = gudinna	eukko = äldre andligt kvinnligt väsen som rådde över viltområdet. Med all säkerhet långt före skogsguden Tapios tid.
Nais haltia = kvinnors fe	nais kvinnlig. Haltia se ovan.
Noidanhenki = siarandar	har med samiska språket att göra. Noid = samisk vala.
Noita = trollkarl, häxa	noi = nuo = till, ihta = fritt val. Samernas noid.

Olemus= väsen, varelse	ol = Hel, emus = den förnämsta delen = Hel är den största.
Olawatar=karlavagns dtr.	Ol = Hel, la = plats, wa = vi, atar = tanke. Hel som tanke är i viet.
Otawa = Karlawagnen	
Otawatar = Otawas dtr.	Atar = tanke.
Peltopekka = åkertomte	pelto = åker, pekka = åkertomte
Pihlajatar = rönnens nymf	pi = vi, la = plats, iatar = tanke. Pihlaja = rönn, till Hels helgat träd.
Piru = ond ande	pi = vi, ru = arbete. Ande som verkar i viet. Självklart att denne sett ur kristen etiks synfält blir ond ande.
Pyhä-impi =gudomlig mö	pyhä = inhägnad helig plats, Py = vi, hä = stängsel, impi = mö.
Pyörre = strömvirvlars fe	Py = vi örri = rytande
Päiwätär = solens dtr.	Päiwe = sol. Äter = tanke
Tiakka = disgudinna	i finskan börjar inget ord med d. Ti motsvarar därför det svenska dis. Akka = mormorsmor = edda
Turilas = stark jätte	På svenska turs.
Tuonetar = dödsrikets fe	Tuonela = dödsriket. Etar = tanke
Tursa = havsvidunder	skall väl föreställa midgårdsormen, som räknades till tursas ätt. Heter också wetehinen och syöjätar (läs sjöjättar). Willatar var häxan som födde och ammade ormen. Motsvarar asarnas Gullveig.
Uni =sömnens ande	uni = dröm, sömn.
Waaratar = bergnymf	wa = vi , atar = tanke.

Waawatar = en plågoande	wa = vi, avata = lösa. En i viet verkande nymf vars uppgift var att förlösa plågade människor från deras pina.
Waitta = mytperson	heter också wesiwiitta. Obs att här är i de båda namnen va och ve identiska. I wiitta finnes samband till vår vittra.
Waiwiotar = trollkona	Wai = vi , wiota = göra felfri, d.v.s. att detta ” troll ” har till uppgift att med hjälp av viets krafter bota sjuka. Otar = tanke.
Wammatar=fe mot plåga	wa = vi, ammata = amma, ammatti = yrke, kall. Atar =tanke.
Warwutar = skogsnymf	wa = wi , arwata = tanke Tanken formade viet i skogen.
Wauwatar =barnplågerska	wau = vi, awata = tanke. Se waawatar. Kristen omtolkning.
Wauwatar = en plågoande	Se Waawatar. Skall givetvis översättas med ande mot plågor
Welho = häxa, trollkarl	welhoa = trola, besörja med hjälp av viets kraft.
Wesineito = sjöjungfru	wesi = sjö, neito = flicka
Willatar = ullväxtnymf	viets dotter, d.v.s. ingick i den skara féer som var kultplatsernas andliga tjänare. Ursprungligen wi – ill – atar = helviets tanke.
Wiimatar = luftdragsfe	hon som vårdade de från jorden kommande luftströmmarna i viet. Egentligen viets tanke.
Wuolamatar =tillv. vatten	wu= vatten, olento = väsende, atar = tanke
Wuotar = flodnymf	wu = vi försedd med vattenkälla. Otar = tanke

Wuoren-eukko = bergsfe	wouren = berg, eukko = mor, gammal kvinna
Wuoren-wäki = bergtroll	wäki = stark.
Wuoren-wake = bergtroll	wuori = berg, waka = fast, trovärdig. Bergtrollet var en gång en trovärdig gudomlighet, som senare religioner framställde som dum och elak
Wäinemoinen = karelgud	wä = vi, eine = grund till något, moinen = oförlikneligt. Enligt Ganander kan detta namn tolkas till sjöfru. Weli = vatten, emoinen = lilla mor. Vi antager att när karelerna, som styrdes mer eller mindre av patriarker, invandrade så ville de ha en en gud förankrad i den inhemska kulten. Deras gud Äinemoinen fick därför ett wä som stamord Detta stämmer in på namnets stavelser som gör ”den genom viet oförliknelige”. Kalevala berättar att denne karelergud föddes av Ilmatar, luftanden. Hon kallas också Kave Luonnotar, vilket anger att hon var dotter till Luohi, nordanlandets värdinna, också kallad Ilpotar = Hels dotter.
Wäinötär=ovanständes dotter.	
Wäkipoika = jätte	wäki = makt, styrka. Wä = vi, kyy = huggorm, poika= yngling. Ursprungligt torde denna handhaft vaktssysla vid viet mot illasinnade människor och djur.
Wäittä = mytperson	wä = vi, itu = varelse. Andlig deltagare i helkulten.
Wäittä = kräva ed	Se ovan. Möjligen den instans inför vilken ed avlägges. Ittä kan vara itse = själv. Då

avlägges eden inför viet själv, vilket ger vett åt denna titel.

Ylienkele = överängel yli = över, enkele = ängel. Enkele ett lånord ty det finns ej enskilt.

Äkäätär = vård av verktyg äkää = redskap

7. Evighet och tid

Ala = ursprung al = hel, la = plats, läge. Hel är i sitt vi.

Alallinen = beständig al = Hel, al-linen en nomenform som betyder evig, avledd ur al.

Alanenäinen = beständig Al = Hel, ungefär som föregående. Ane, anne = gåva, som senare förknippats med nattvardens mysterium.

Alanta = begynnelse al = Hel, anta = överlämna. Hels gåva till allt levande.

Alati = alltid al = Hel, aate = tanke, idé.

Alingon = alltid ingon = yhä = städse

Alinomaa = alltid al = Hel, innon = själskraft, maa = ämne till något

Alkaa = begynna al = Hel, kaa = bestyr.

Alkio = urkälla al = Hel, ki = ja.

Alkuwe = första början al = Hel, ku = den som, we = vi. Hels vi = vistelse = alltets början.

Alkuperä = begynnelse al = Hel, kuu = måne, pere = hushåll, familj.

Alkutila = urtillstånd al = Hel, kuu = måne, tila = plats. Mångudinnan Hel är urtillstånd.

Almahtiin = evigt al = Hel, mahti = kraft. Hels kraft är evig.

Alonaika = livstid	al = Hel, luon = hos, aika = behörig. Av Hel utmätt tid.
Alote = att börja	al = Hel, ote = fång, tag. Hel är all början
Alotus = påbörjande	Se ovan.
Alti = alltid	al = Hel, tie = väg. Tiden är Hels väg. Detta ord är kvar i svenska.
Aluke = ringa början	al = Hel, yksi = ett
Aluswiikko = helgvecka	al = Hel . Övrigt har med sen kristen tid att skaffa.
Alutain = från början	al = Hel, utu = dimma. Helskapandet uppstod ur ett töcken.
Alwari = alltid	Hels vi består alltid.
Alituinen = beständigt	al = Hel, itti = väsende, innon = extas. Uni = sömnens ande
Elonaika = livstid	el = Hel. I övrigt som Alonaika (se detta ord).Här råder inget tvivel om att al och el är identiska väsen.
Helmikuu = göjemånad	hel = Hel, mi = när, kuu = måne, månad. Då månen står i visst läge, infaller göjemånaden.
Ilmainen = evigt	il = hel (se al och el, som i tid och evighet har samma betydelse och visar på ursprunget Hel). Mainen = område. Evigheten tillhör Hel.
Ilo-alka = fröjdetid	Il = Hel, luon = hos, alka = begynner. Fröjdetid är hos Hel.
Luon, Luohi och till denna gudinna fogade stavelser är likställda med Hel och hennes aktiviteter.	

Sammandrag.

Tiden är knuten till Hel under hennes *AL* pseudonym, till skillnad mot evigheten, som redan israndsfolket förstod att särskilja från varje samband med tidsflöde. Den västerländska kulturen förstod detta först sedan Spinoza återupptäckte denna sanning. Än i dag brukas i alla kyrkor uttrycket ”evigheters evighet”, ”tid och evighet” fast ingen ställer frågan över vad som menas med detta.. Ett oändlighetsuttryck är varken stort eller litet, det kan inte hänföras till någon form av dimension.

8. Ljud

Lägg märke till att de flesta av nedanstående namn på ljud- och ljusfenomen kan uttrycka förnimmelserna utan förstavelserna, som är Hel med binamn. Detta är följaktligen stam, som visar på ägaren och ingenting annat.

Aalle = vågskvalp al = Hel, lee = lä. Hel skyddar i sitt läläge, d.v.s. där det skvalpar

Alkukieli = urspråk al = Hel, ku = den som, kieli = målföre. Hel är den som gav oss målföret

Alkusana = urorden sana = ord, budskap. Al = Hel, ku = den som Hel, den som gav ordet.

Elto = kväljning.

Halista = stimma, larma hal = Hel, is = själv, ta = bakom. Hel är bakom allt ljud. Hel är ljudet, vilket bekräftas av följande, som till en del finns uppräknade i Lönnrots lexikon I sidan 99. Här skriver han: ”jämför hel-, hil-, hol-, hul-, hyl-, hölistä.” Här kommer en del av Hel-alias fram. Till dessa har vi funnit ul-, äl- och öl-.

Helistä = ljuda gällt, ljuda klart, pingla,
klinga skallra

Hilistä = klinga smått

Hoilaista = sorla, ihåligt ljud, skvala.

Holista = sorla, ljuda ihåligt, skvala

Holistaa = låta sorla, åstadkomma sorl

Hulista = sorla, susa

Hylista = vissla,

Hylistä = vissla, darra

Hälistää = larma, skråla, bullra, stoja,
stimma

Hölistä = gny, larma, väsnas

Hölisttää = göra sorl, gny, larma, väsnas

Ulista = jämra sig,tjuta, gnälla, yla, kvida,
gnissla, pipa

Ulistaa = som föregående

Älista = ljuda gällt, gnälla, larma.

Ölistä = larma, bullra, väsnas

Lista = list, längd har inget samband med
de olika ljuden. Ej heller ista, istä.

Vi drager den slutsatsen att **Hel med binamn är ljudet**. Ise är samma
som itse = själv

Dessa ljud-utdrag från Lönnrots lexikon bekräftar i detalj vår hypotes
att al, hal, el, hel , hil o.s.v. har ett inbördes oupplösligt samband.
Gudinnan var ljudet och dennes urvara var tanken, som i sinom tid
med hjälp av tonen åstadkom ordet.

Detta bekräftas av följande citat ur Sanakirja, sidan II: ” ...och ännu
större har svårigheterna varit vid försvenskningen af de mångfaldiga

onomatopoetiska ord, som finskan äger för betecknandet af ljud och rörelser, då svenska språket till större delen saknar sådana.”

Helakka = hejdlöst skratt. Hel som mormorsmor har alltjämt kvar sin humor.

Helakka = klart ljudande. Hel står över åldern även då det gäller ljudets klarhet.

Helanhunto = helafestsång Festen heter även helka och helan. Huntu = slöja, särk. Vi förmodar att i denna fest (beskriven av Lönnrot i hans Svenska skrifter I s. 55) där bara unga flickor var aktiva, var dessa beslöjade eller iförda speciella särkar.

Helia = klart ljudande lia = klart

Helinä = klart pingel inä = pingel

Helistin = liten bjällra istin = liten

Helistä = gällt ljudande istä = gällt. Se Halista och de övriga i denna grupp.

Helka-wirsi = helasång ka = effektord utan särskild betydelse. Wirsi = sång.

Helk-holk = kling klang holkkaa = slamra, bullra.

Helkka = skrammel ka = jag ser. ?

Helkyttää = klinga kyetä = klinga

Helkää = klingande Kää = klingande

Hellertää =drilla lerettää = drilla.

Hellitellä = sjunga litellä = sång

Helo = klang hel = Hel, lo = klang

Helotta = klinga klart ottaa = klinga klart. Se Hoil,- Hol,- Il,- Ull,- Ulwottaa

Helotus = stämma otus = stämma. Se Hoil,- Ulwotus.

Helske = gny ske = gny. Se Hol,- Hölske.

Helskäistä = högre gny skäistä = högre gny

Helteinen = dov teinen = dov

Hely = sakta klang ly saktare klang än lo. Se helo

Helähtää = klingande ähtää = klingande. Ordet påminner om läte.

Heläta = klar sång äta = klar

Hilahtaa = svagt gny	ahtaa = fylla
Hilasta = stimma	asti = alltifrån.
Hilaus = buller	ause = ös
Hileä = gällt klingande	leä = gällt
Hilinä = lindrigt klingande	ina = något helt litet.
Hilistä = klinga smått	sta, stä osjälvständiga ändelser, som en gång måste haft betydelse. I detta fall = smått
Hiliä = klinga smått	se ovan .
Hiljua = gnägg	juh = utrop
Hiljuksia = smågnägg	jukka = käbbel
Hilkata = metallklang	kattila = kittel
Hilke = snabb klang	-ke bör en gång haft betydelsen av snabb om inte ordets betydelse ändrats under årtusendenas gång.
Hilkka = fin klang	ka = jag ser. Se Helkka
Hilkaista = skräll	kaista = kil, våd, långt spö, men bör enligt detta exempel en gång angett skräll. Se Hoilaista.
Hilkkua = ljuda gällt	ku = fågelläte. Bör vara en fågel med gällt läte.
Hilkuttaa = smidesklang	kyteä = glöda.
Hilkutus = hammarslag	har med ovanstående att sambindas.
Hillitys = dämp ljud	litys = krossljud.
Hilskata = stoja	soata = bringa i oordning.
Hoila = skrikhals	a tycks ange högre ljud
Hoilaista = hojta högre	lahista = sorla? Se Hilkaista.
Hoilakas = högljudd.	Akka, akan = mormorsmor. Rätt att höja rösten?
Hoilakka = sorgerop	se Hel,-Holakka.
Hoilaus = rop för full hals	aus = ös
Hoilauta = skrika	auta = befrämja, hjälpa. Bistå Hoil = Hel = ordet.
Hoilauttaa = högt rop	auttaa bör förstås med väldigt ös.
Hoilo = skrikhals	hoil = ljud. Med o-ändelse blir pratljudet högt. Se Hoila

Hoilokitta = högt sladder	o = högt, kita = stor trut.
Hoilottaa = skråla	ottaa = emottaga. Se Hel,-Hol,-Il,- Ull,- Ulwotta
Hoilotus = skrik	otto = emottagning. Se ovan
Holahtaa = dovt ljud	ahtaa = fylla. Se Hilahtaa. Hel ljud som är fylligt,
Holatella = snabbt sorl	atella = tänka, mena. Bör haft betydelsen av snabb.
Holajaa = ihåligt ljud	ajaa = drivjakt. Ljud vid jakt. Användes i fjällen.
Holakas = dovt ljud	aakko = gapare
Holakka = skrikhals	aakko = gapare. Se Helakka, Hoilakka
Holakoita = tala ovarsamt	koito = rå
Holaus= sorl	aus =ös. Se Hoilaus.
Holautla = ihåligt ljud	se Hoilauta.
Holi = sorl	i anger tydligen ljudets (Hels) bestämmelse av sorl.
Holina = dovt ljud	ina = något litet i tonhöjd. Kommer möjligen från mygg
Holista = sorla	ista = ljudets sorl
Holistaa = sorla	staa = verbform av Holi
Holjata = slamra	jata = tur, ordning
Holkaista = klunka	kaista = kil, våd, långt spö.
Holkata = ihåligt ljud.	Kata = vävkätting, varp , tak
Holkaus =klunkande	kausi = omgång, omlopp. Kaute = kil
Holkkia = smaskning	kiia = fågelläte
Holkua = skrammel	ku = fågelläte
Holkutta = skramlande	kutta = trissa. Skrammel då trissa rullar?
Hollari = pladder	laru = pladder
Hollasti = pladder	lasti = last
Hollata = pladdra	latoa = berätta
Hollo = hundskall	löhä = gapande
Hollottaa = grovt skäll	ottaa = emottaga. Se hoilottaa, helotta,
Holo = anrop	jmfr. Hoilo = skrikhals
Holokas = starkt ljudande	jmfr. holakas och hoilakas

Holokka = tala grovt	jmfr föreg h-benämningar som ändrar på okka el. akka
Holokurku = skrikhals	kurku = gap
Holonata = skråla	nata = slem i munnen.
Holottaa = skråla	ottaa = emottaga. Se Hel,- Hoil,- Hol,- Il,- Ul,- Ulwottaa
Holske = plask	ske = gny. se Hel,- Hölske
Holu = då	lu = plats
Holwasta = sladdra	wasta = svara, säga emot
Holwasti = skrävla	wasti = framdeles
Huilaus = vallherderop	aus = ös
Hulina = mindre sorl	lina = ulina = jämmerlåt.
Hulista = sorla, susa	ulista = ha att tjuta
Huljua = skvalpa	jua = ljudet av skvalp
Hulkka = skvalpa	ka = jag ser, se Hel,-Hil,-Hul
Hulkua = skvalpa	kua = jua.
Hulkuttaa = skvalpning	kuttaa = se ovan
Hulkytää = skvalpa	kytää = se ovan
Hyli = ljudhärkning	Yli = högst.
Hylje = hundskall	jee= interjektionsbihang
Hylkkyä = skvalpa	kyä = se ovan
Hylkähtyä = skvalpa	kähtyä = se ovan
Hylkätä = skvalpa	kätä = omvända , se ovan
Hyllnä = skvala	nä = suffix vid nekande
Hylöttää = vissla	ylöttää = upphöja
Häli = alla talar samtidigt	se Älli = gaper
Hälina = larm	Se Hälyinen
Hälinä = oljud	se Älinä = oljud
Hälistää= ha att larma	Se Älistää. Bekräftelse att Häli och Äli är identiska
Hälppä = ropare	pä = ju, dock, älppi = gissning
Hälstätä = stoja	älhtää = skrika till.
Hälystä = stoj	yhistä = stöna.
Hälystäää = ha att skråla	lystää = ha lust
Häläkkä = nödrop	se Äläkkä, Öläkke vilket gör Häli = Äli = Öli

Hälättää = kackla	älättää = gnälla. Se detta ord på Älähtää. Häl = Äl = Öl
Häälaulu = sång	laulu = sång
Häälia = stoj	älli = gaper. Häl = Äl
Häälätä = stoja	älättää= skrika. Hää = här är jag.
Hölinä = dunkelt sorl	se Ölinä = oljud, följaktligen anger Höl och Öl detsamma
Hölista = gny	lista = lista
Hölistä = gny, larma	se Ölistä = larma, vilket bekräftar att Höl är = Öl .
Hölkäännyttää = skvalp	käännyttää = omvända. Kään = fråga, nyttää = knyta
Hölkya = skvala	kya = se dena stavelse i tidigare sammanhang .
Hölske = skvalp	ske = gny. se Hel,- Holske.
Hölskyä = skvalp	skyä = se ovan
Hölskätä = skvalp	skätä = se ovan
Hölskää = skvalp	skää = se ovan
Hölähtää = hastigt sorl	ölähtää = bullra. Se Ölähtää. Höl och Öl är identiska.
Hölätä = skrävel	se Ölätä = skräna, gör att Höl och Öl är identiska.
Hölö = sorl	ölö = stolle
Hölömäinen = högt prat	lömäinen = lömö = löst prat.
Ilakoita = skrika av glädje	akoita = ?
Illittää = lipa, gråta smått	littää = glida, flyga.
Ilkua = håna, hånskratta	kua = se ovan
Ilmajylinä = dân i luften	Maahi = jordens skyddsande Yli = över
Ilohunto = glädjerop	hunti = hund
Iloruno = fröjdesång	runo = fornsång
Ilottaa = förorsaka skratt	ottaa = orsaka. Se Hel,-Hoil,-Hol,-Il,- Ul,- Ulwottaa
Ilowirsi = fröjdesång	wirsi = sång
Ilwe = oljud, gyckelspel	we = vi
Ilwehtiä = gyckla	wehtiä = bullra
Olahtaa = vråla	lahtaa = fukta.

Olaja = ryta	laaja = vid, bred.
Olata = hötta med rösten	lata = laatia = berätta.
Ulainen = tjutande	lainen = beskaffad. Aine = ämne.
Ulajaa = yla	laajaa = lindrig varning
Ulajää = då från höstis	lajää uppdelas i la = plats, jää = isar
Ulitaa = jämra	itaa = Iti = pipande ljud.
Ullikki = storskrika	likki = närhet. Ikki = ålder.
Ullotella = vårvindens vin	lotella = Lotea = slamra
Ullottaa = tjuta, vina	Se Hel,- Hoil,- Hol,- Il,- Ulwottaa
Uloaja = tjutare	loaja = ? Lohista = sorla, plaska
Ulwahtaa = ryta till	wahtaa = mage. Wa = vi, ahahtaa = jämra sig.
Ulwahus = rytande	Wa = vi, hys = ljud för bortdrivning.
Ulwaista = upphävt tjut	waista = Waisto = instinkt, möjligen varningstjut
Ulwoa = vråla	woi = klagan .
Ulwonta = tjut	wonta = Woittaa = vara överlägsen
Ulwottaa = vrål	se Hel,- Hoil,- Hol,- Il,- Ullottaa.
Ulwotus = vrål	wotus = Wuo = strömdrag se Hel,-Hoilotus
Ulwous = vrål	wous = se ovan
Äli = gaper	se Häli. En bekräftelse på att häli och äli är samma person
Älina = larm	inna = gnälla, klaga.
Älinä = gällt ljud	se Hälinä = oljud.
Älistä = bullra, gällt ljud	se Hälistä, vilket visar att Häli och Äli är identiska
Äliä = gnällande	se ovan
Ällöttää = tjuta, gråta	löttää = Öräta = skrävla.
Äläjää = larma, kvida	äjää = otålighet.
Äläkkä = gnäll	se Öläkkä = oljud Resultatet blir att Öli = Äli
Älätä = gråt	ätä = ätö = vekling. Äli = Hel, ätö = hennes vekling?
Äläkkä = klagan	se Hel,- Hil,- Hulka samt Äläkkä och Öläkkä.

Ölinä = larm, oljud	se Älinä = oljud och hälinä = oljud, hölinä = sorl, Hylinä =
Ölistä = larma, bullra	se Hölistä
Ölähtää = bullra hastigt	Ölähtää = Älähtää = Hälättää vilket gör Häl = Äl = Öl
Öläjää = bullra	läjätä = bullra. Läijäte = bullra. Se Äläjää, gör Äl = Öl
Öläkkä = oljud	läikyä = smälla. Se Äläkkä = gnäll, vilket visar Äl = Öl
Ölätä = larm	se Hölähtää = larm, vilket styrker att Höl är = Öl. Se också Älälä

De ovanstående ljudord med ändelserna ka, ke, kea, kia, ku, kä och kää är följande:

Helka = sång	Helkka = skrammel,	Helkää = klingande
Hilkea = snabb klang gällt	Hilkka = fin klang	Hilkua = ljuda
Holkia = smaskning skvalpa	Holkua = skrammel	Hulkkaa =
Hulkua = skvalpa nödrop	Hylkyä = skvalp	Häläkkä =
Hölke = gupningsljud skvalp	Hölkya = skvalpa	Hölskyä =
Hölskätä = skvalp hånskratta	Hölskää = skvalp	Ilkua =
Ilkku = håna	Ilkkua = håna	Ullikki = storskrika
Äläkkä = gnäll	Äläkkä = klagan	

Många fler jämförelser av ändelserna kan göras. Då det är möjligt att draga ganska säkra slutledningar av ovanstående ljudord och deras inbördes förhållande nöjer vi oss med dessa. Att stamordet Hel med varianter är själva ljudet i urvarat ger ovanstående bevis för.

Naturligtvis har under årtusendenas lopp både uttal och ordvalörer förändrats. Men först vid kristendomens införande har de verkligt stora ingreppen gjorts. Själva urorden har förblivit relativt oförändrade. Samma är förhållandet med de till dessa fogade stavelser. Det är när man inte kan få fram kontinuitet vid dessas hopsättning som våldet på urspråket träder i dagen.

Nedanstående exempel ger en bild av Hel-gudinnans koppling till olika ljudfenomen.

Hulahtella = sorla ofta, hulappa = öppen fjärd, hulata = sorla, hulehtia = fläkta sakta, hulikka = vattenämne, hulista = sorla o.s.v. ger en bild om vatten och dess ljudfenomens koppling till Hel

Ilkaila = gyckla, ilkasa = obehaglig, ilkamoita = gäckas med, ilkastella = begabba, ilkeä = stygg med flera liknande är negativa ljudarter.

Slutsatsen blir då att gudomen i sitt namn Hul ljudligt framhäver vattnet, medan Il avser del av negativa framtoningar. Ilo = glädje, visar dock på att Hel hade positiva toner i samma namnform.

Av detta framgår att alla tidigare uppräknade stamord ovillkorligen haft samma betydelse i urfinskan. Eftersom de till dessa stamord fogade ord eller ändelser endast i undantagsfall har med ljud att skaffa kan med rätta den slutsats dragas att ljudet i sig uttryckes med Helpseudonymerna medan ändelsernas ljudmässiga sammansättningar är avgörande för vad man i urtid gav ordet för känslomässig innebörd.

Ljudets väg från läte till språk

Enligt Lönnrot innehåller finskan c:a 5000 ord för att uttrycka de olika ljuden, medan svenskan har blott ett femtiotal. Därför har han haft stora svårigheter vid sin översättning. Det är dock naturligt att ett

språk som helt uppstått och utvecklats ur naturen diverse läten av alla de slag, följaktligen fått så många ord som bildats genom ljudet och dess nyanser.

Vi kan konstatera att det är en omöjlighet för ett folk att utan system lära sig alla dessa 5000 ljudord. De c:a 200 som vi redovisat härövan är möjliga att hantera, därför att där är namnen på gudomligheten själva ljudet. Dessa av oss redovisade utgör bara 5 % av det totala antalet. Om vi tager ett exempel från de resterande 95% vet vi inte vad slags hjälp urfolket haft för att i minnet lagra all denna information. Ex. ordet ärjähätä = brumma, morra har som stam äre = vara knarrig. Till detta fogas jähätä = gräl, strid. Här ger stamordet tydlig information om ljudkvaliteten medan påbyggnadsdelen ger besked om intensiteten. Det bör vara stavelserna som i sig själv skapar minnesmöjligheten.

Vi drager också den slutsats att isransdfolkets tungomål, till skillnad från andra språk, är uppbyggt kring vokalerna, men behandlats och klassificerats efter den mall som passar en konsonantstomme. Detta kan vara en bidragande orsak till den vokalgliedning som är genomgående i indoeuropeiskan. Vi hävdar, med stöd av vad som framkommit i denna avhandling, att de finska vokalerna endast i undantagsfall har utsatts för samma förändring. Detta beroende på tidigare omtalad uppbyggnad. Vokalgliedningar i finskan sker bara undantagsvis, i annat fall skulle innebörden av ordet förändras.

Då alla vokalljuden här har dubbelstavning blir det verkliga antalet av dessa bokstäver $8 \times 2 = 16$. Ljudmässigt tillkommer från var och en av de 8 ursprungliga kombinationerna med varandra exempelvis; ae, ai, ao, au, ay, aä, aö, ea, ei och så vidare, vilket blir $16 + 56$ olika vokalljud, varav en del kan sammanföras

När så detta språk nedteknades till skrift så sent som på 1400-talet av i latinet skolat folk, klämdes det in i ett för dess uttal helt främmande miljö, där det inte hörde hemma. Hade de finstalande själva fått utveckla sitt skriftspråk skulle kanske deras alfabet vara försett med minst lika många vokaler som konsonanter.

De språk som utvecklats i sydliga miljöer har inte haft den variant av vokalläte att efterlikna, som varit fallet då israndsfolket med stöd av dessa skapat sitt säregna tungomål.

9. Ljus, glans, skimmer

Hei(l)kuu =återsken	kuu = måne. Av vad som kommer nedan kan vi med all sannolikhet konstatera att l:et i heil = Hel fallit bort. Hei är ett utrop likt den i skandinaviskan, som en gång också hetat heil. Hitler använde sig i sin propaganda av detta urgamla ords uppladdade kraft.
Hela kasti = lysande	hela = Hel, kasti = först i början
Helakka = lysande	akka, som i andra kombinationer betyder mormors mor, d.v.s gammal kvinna får här som suffix till Hel betydelsen den lysande. Akka är ursprungligen en sammansättning av ak och ka. Vi antager att ak en gång ingått i skapandet av haltian Akatars första stavelse. Denna var dotter till Akka, det finska folkets högsta gud Ukkos hustru. Ukko är det första finska försöket att i den ursprungliga, av kvinnor helt dominerade gudavärlden, införa manliga motsvarigheter.
Akkawalta = kvinnowälde,	bör ursprungligen också innefattat den lysande kraft som skapade grundvalen för den långa era som gudinnan var allgud.
Heleä = skiner klart	lee =lä, skydd
Helo = glans	lo = bör ange tillhåll, kanske solen a(l)urinko, där ko liksom kuu = måne står för glansen.

Helottaa = lysa klart	ottaa = emottaga. Från Hel emottager vi solens sken
Helotus = glans	otus = ottaa. Se ovan
Hiilakas = skimrande	aka, akka = det gudomliga. Se Helaka.
Hiiluwa = glimrande	luwa = privilegium. Hel allenast har det gudomliga skimret
Hollottaa = glimma	Hol = Hel, ottaa = glans. Se Helottaa.
Hulmuta = flamma	mutta = men dock. Eldens förtärande flamma är dock Hel
Wälinä = glans	vä = vi, li = plats, nä = ser. Här ligger viet i all sin glans, som du ser.

Som synes representerar Hel också det som ögat uppfattar av skimmer och glans.

10. Kultplatser

Aho = dunge	aa = förundran, ho = förundran. Har ursprungligen hettat alho.
Alho = dunge	al = Hel, modergudinnan. Ale stenar i Skåne åsyftar henne
Aloo = dunge	varierande stavningar allt efter uttal på olika platser. Kan dock här en gång ha kallats aloih = öde , trolldom. Alo = ställe, plats.
Aluskiwi = grundsten	alus = underlag, kiwi = sten. Al = Hel. Ett område markerat med stenar. Med grundsten menas stora bumlingar som är jordfasta och samtidigt sticker upp över markytan.

Aluswirta = underström	Det kan med fog hävdas att detta ord också innefattar inte bara vattenströmmar utan i sammansättningar med ex. alus avser underjordiska kraftfält. Det var just där sådana fanns, som kultplatser anlades.
Aluus = fundament	alut = litet ställe, aluton = evig, Al = hel, luuse = signeri.
Alwe =binnikemask	al = hel, we = vi, detta blir Hels vi.
Erä-pyhä = offerhäll	Enligt Ganander offerhäll i Orihwesi
Helawuori = hälleberget	wuori = berg. Se helkafesten på kulturaktiviteter.
Helkari = helwetet	kari = klippa. Hel i hälleberget. Av biskop Wulfila år 350 förvandlat till de kristnas pinorum.
Helsinki = helvetet	In = i, ki = viet. Hel i sitt vi. Platsen heter i dag Helsingfors, och ligger i Helsinges socken. Obs att vi visat att Helsingland sträckte sig norr om Mälaren ända till Karelen i öster. Denna etniska samhörighet varade fram till 1200 - talets mitt. I historieböckerna vill man av nationalistiska skäl ha en annan och mot senare rön stridande uppfattning. Finlands huvudstads urgamla namn bekräftar vårt påstående.
Hilsma = litet fjäll	Ursprunglig betydelse har varit Hels mark, d.v.s. ett vi
Holakki = stenrör	hol = Hel, akki = grottinnevånare. Syftar troligen på Hel vars vistelse är under jorden.
Holja = stenrör	hol = Hel, ja = ja. Förmodar att ordet ursprungligen varit holwa = Hels vi.
Holwihauta = grift	hol = Hel, wi = vi, hauta = grav

Hulwe = kant	Ursprungsbetydelse Hels vi.
Huwi = nöje	hu(l) = Hel, wi = vi.
Huwila = lustgård	hu(l) Hel, wi = vi, la = plats. Den tidens paradiset.
Jumala = helgedom	iho = jag helt allena, ma = jorden, ala = under jorden. Givetvis hjul eller Hel, som av folket i ett skede också kallades jumala. Se detta namn under rubriken mindre gudar o,s.v.
Juola = stor sten	ihol = jag helt allena på denna plats (la)
Juolikko = stenrör	juol = Hel, ikko = iki = evig. Viet helgat åt den evige Hel.
Juoleiko = stenrör	leikuu = skörd. Hels skörd (jämför Jumala)
Kipuwuori=sjukdomsberg	kipu = smärta, wuori en höjd med ett vi. Svårt sjukas tillflyktsvi
Louhikko = stenhölster	iku = evighet. Den eviga Louhi, Nordanlandets värdinna Hel personifierad
Piittara = kulle, dunge	ki, kii, ky, pi, pii, py, wa, we, wei, wi, wu, wy, wä, wäy, wää utgör i början av ord dess stam och betyder att från viet utgår aktiviteter som efterföljande stavelser klargör. Lönnrot kallar ki, pi, och wi för ”enklitiska partiklar, som utan någon som helst betydelse fogas efter 3:dje pers. sing. pres. indik. och koncess.” Vi söker visa att alla inte är prefix utan ordens stam med betydelse ”till Hel helgat område” d.v.s. vi, kultplats.
Pyhämaa = offerplats	Enl. Ganander. Pyhä = inhägnad helig plats, maa jord. Se Lönnrots anm.

Metsistö = avgudalund	metsä = skog, istu = säte, stol, tron. Se Ganander s. 58
Metsäpalsta = lund, hult	palsta = avskiftad del av jord i skogen (metsä).
Metsäpiitta = skogshöjd	metsä = skog, pi = vi, itti = ande. Skogsdunge för andar.
Pittan = hög höjd	pi = vi, itti = väsen, ande.
Pylwäkkö = lund å höjd	py = vi, wäki = makt. Viets makt.
Wahre = lövdunge	jmfr. med ware = stenrör.
Watturaunio = heligt ställe	astua = beträda, raunio = stenrör.
Wehmas = lund	we = vi, ihme = underverk, mirakel. Har troligen varit identiskt med wiimas = luftdrag. Möjligt är att Ilmatar, luftens gudom haft sitt vi här. Wiimatar var namnet på luftdragens härskarinna.
Weikso = avsides plats	we = vi, ikä = evig. Det eviga viet.
Wesakko = skogsdunge	sakko = plikt. Plikten gentemot viet
Wiiakko = lund	wi = vi, akka motsvarar fornnordiskans Edda, mormor kan också tolkas som wi-iki = det eviga viet.
Wiidako = dunge	d mellan wii och ako kan vara en tidig genitiv. Se ovan
Wilmi = talldunge	wi = vi, ilmi = uppenbara. Il = Hel, mi = varuti. Viet där Hel finns.
Wirwikkö = skog	wikko = samling. Ett i skogen beläget vi.
Wiitasa = snårskog	tasa = jämn mark. Viet på plan mark i skogen.
Witsikko = småskog	sikka = lust att gå samman
Witta, witsa = lövskog	itti = väsen, ande. Viets ande.

Wiittikko = lund	itti = väsen, ande. Möjligen Ukkos.
Wuori = höjd för fester	Se Helafesten. Betyder också berg innehållande skatter.
Wyötelaita = stenring	wy = vi, yti = kraft, laita = skogsbryn. Stenring i skogskanten
Wäkä, wäin = få kraft	Orden är helt sammanflätade med viet och dess krafter.

Viet och dess belägenhet

Ala eller alla utgöres av två hopfogade stavelser, al och la. Detta blir till en aktivitet eller ett tillstånd i vilket al är subjektet. La, med vokalgliedningar hela skalan igenom ned till lä, anger **de platser där Al verkar**. Varje enskild vokal i denna kedja anger avsikt och bestämmelse till att Al är just där. Ala hänvisar antingen på skaperskans underjordiska vistelse eller också till det ställe där direkt kontakt med Hel var möjlig, d.v.s. viet. **Aloo**, som är sammanfogat av al och lo är det finska namnet på dunge. Lo anger här att platsen är ett bo, en boning, som **Al** förfogar över. **Alle** anger hennes underjordiska vistelse. **Alli** avser det allra nedersta rummet dit ingen jordisk någonsin har tillträde. **Alu** eller **alku** är den plats eller tillvaro hon intog då allting skapades. **Ly** och **lä** var av skaperskan anvisade platser där hon gav lisa, lä och skydd.

I Helsingland gick dessa kultplatser ofta under andra namn vilket urfinskan berättar.

Warwi betyder sällskap, krets, krans, ring och är sammansatt av stavelserna wa och wi. Dessa bägge betyder var för sig ett vi. Tillsammans visar de att i detta vi funnos människor som utövade den aktivitet för andlig kontakt. Vi upprepar att urfinska stavelser som börjar med **w** och följes av en konsonant avser en kultplats. **Ki**, **pi** och **py** namnger samma sak.

Sammandrag:

Som framgår av ovanstående är det *Hel med pseudonymer* liksom *vi-varianterna* vilka utgör förstavelser till israndsfolkets kultplatser. *Alho* med *aluus* är den helgade dungen. Helkafestens *helawuor*, som måste ha funnits över hela Helsingland är ett otvetydligt bevis på förstavelserna *hel* i samband med gudomsfirande. *Hilsma* är en annan form av rituell plats. Här rör det sig om en upphöjning i terrängen, som ofta kan sättas i samband med döden.

Ännu i dag lägges kullar över de döda. Vi tolkar det som en åt döds gudinnan helgad jord, där stenrör markerar den öppning till det i underjorden belägna tillfälliga vilorum som också kallas *helwe*. Detta är förklaringen till det otal av små stenhögar som översållar hela Norden och vilket fornforskarna står frågande inför. *Holakki*, *holja*, *holwihauta*, *juolikko*, *juoleiko* är de varierande benämningarna på dessa gravrör. *Hu(l)wi*, *hulweoch* *huwila* har säkert med en form av nedtagande till dödsriket att skaffa, efter det den döda stått inför de tre nornorna och av dem tilldelats den plats i det ändliga underjordslandet, som medger varje individs möjlighet att förkovra sig till nästa jordevandring.

Förstavelserna med *ki*, *pi*, *py*, *wa*, *we*, *wi*, *wu*, *wy*, och *wä* verkar genom sina medföljande stavelser indikera att rena uppbyggelseaktiviteter förekommit här. Botande av sjuka, *kipuwuori*, offer, *pyhämaa* och kraftskapande *wäkä* jämte annat, har här i viet haft sina helgade platser.

11. Kultstenar

Ala = stor sten

al = Hel, la = plats. Stenen belägen på Hels plats. Ala = grund, område = Hels förmedlingsorgan.

Alapaasi = stor sten	paasi = häll, bas. Hällen utgör basstenen i ringen.
Altari = altare	skrives också altare, altari, altani, alttani och halttari. Tarha = stängsel, inhägnad. Hels plats är inhägnad. Tarjo = bud, anger plats för Hels budskap. Tani = pålitlig.
Altaritarha = altarring	tarha= en dubblering av inhägnaden. En i kristen tid tillkommen upprepning. Se ovan.
Altari kiwistä = stenaltare	kiwettyä = förvandlas till sten. Kan knappast tolkas annorlunda än att Hel tagit stengestalt i form av sitt altare.
Aluskiwi = grundsten	alu = ala, kiwi = sten.
Aluspylwäs = grundpelare	pyl = stolpe, wä = vi. Den sten kring vilken viet är byggt.
Elementi = grundämne	el = Hel som livskaperska. Emättää = grundämne.
Elewä kiwi = levande sten	eläwä = levande. Helviets stenar är levande.
Hela = ring	ring, som i avsaknad av början och slut, är evighetssymbol i alla kulturer. De djur som i päls eller fjäderdräkt bar ringformad färgavvikelse vördades som skapelsegudinnans speciella budbärare, ex. helakorva = tomtormen, allan (= anden) som byggde sitt rede på Ilmatars knä (se Kalevala)
Helata=ringformigt beslag	aate = tanke, idé. Format med Hels symbol. Detta visar att redan i forntiden var skapelsegudinnan och tanken alltings upphov. Ring = Hel. Se ovan
Helkari = klippa	Hel = hälleberget. Likartat i hela Norden.

Helmeinen = pärlprydd	mäinen = -lik (avbild), vilket i klara ord säger att pärlan lånar sin glans från Hel.
Hiidenkiuwas=Hiisifolksvi	Stenrör uppförda av Hiisi, jätte, och en av urfäderna till finnarna. Rör sig om de ringar, som har stora jättestenar i sin krets.
Hiilius = glödgröp	Antages röra sig om skålgropar i sten där glöder förvarades.
Holja = stenhölster	olin = medel för varande. Bör ursprungligen ha varit hololin = vistelse hos Hel. Kolja = jätte. Koljonkiwi dennes sten.
Holma = stenvalv	maa = marken, jorden. Forntida stenkista i valvform, som var ett förrum till Hels vistelse fram till den stund de tre normorna bestämde var i underjorden den dödes ande skulle tillbringa tiden, fram till en ny jordisk återfödelse.
Holmi = grotta, håla	mi = vems? Svar: Hels vistelseplats. Med tanke på följande exempel bör mi i holmi ha haft betydelsen av tillsluten.
Holmikiwi = stendörr	kiwi = sten, som tillsluter grottöppning.
Holmireikä =ugnsöppning	reikä = hål. En konstruktion av kristendomen, för att skapa Hels pinorum
Holwi = rum av sten	Hels kultplats, inre ytan av den stenring som man kallar domarring, eventuellt gånggrav, hälle-kista eller dylikt, där döda lagts för att komma till Hel.
Holwihauta = grav	hauta = grav, förbundet med Hels vi. Möjligen valans sista vilorum i det vi som hon förestått.
Holwikatto = valvtak	katto = tak. Se Holwi.

Ilokiwi = fröjdesten	ilo = glädje, vällust. Jmfr. ilokapula = manslem. Vissa ensamstående resta falloslika stenar avses troligen här.
Juoleikko = stenmark	juol = jul = hjulet, Helsymbolen. Avser ett ringformat vi, kallad domarring.
Kariwieri = stenrörssida	kari = stenar, wi = vi, eri = sida.
Kikkura = ring, spiral	ki = vi, ku = vem, ra = spö, raft. Viets spö är de uppgående magmaspiralen eller i viet mynnande utsöndringen från jordens inre, som var en förutsättning för valan att nå kontakt med Hel.
Kirppainen = stensättning	painin = dalsänka. Kirppa = stav. Trojaborgar, som barnen fram till 1800-talet lekte i så kallad kirpalek. I denna bör ha ingått förande av stav, vilket indikerar att vandrigen i trojaborgar skett i sällskap med en vala, som med sitt spö frammanat det som gångaren hade att iakttaga för att nå sitt mål.
Kipukiwi = sjukdomssten	kipu = plåga. Tydligen en av stenarna i viet som ansågs ge bot mot värk. Kipu-emäntä var plågans gudinna, vilken de utsatta kunde möta genom stenens och viets förmedling. Kan också vara fristående sten som vi kallar bauta.
Kirjopaasi = runhäll	kirjottaa = skriva, pasi = sten
Kitkankiwi = brynsten	kitka = gnidning
Kitunatunen = rund sten	användes i stamphon vid stampning.
Kiura = stenyxa	kir = knarr (huggljudet), ura = inskärning. Yxa = kirwes.
Kiuwas = gråstensugn	kywentää = frambringa gnistor?

Kiwe, piwe = sten	ki, pi = sten ingående i viet.
Kiwenholo = under sten	holo = ihålig.
Kiwenpää = stenända	pää = topp, huvud.
Kiwentyä = förstenas	työ = verk, bragd.
Kiwettyä = förstenas	se ovan
Kiwi = stensätta	avser förmodligen viets uppbyggnad.
Kiwi-aita=rund stenring	aita = stängsel. Stenviets ingårdning. (domarring)
Kiwi-arku = stenkista	arkku = kista. Hällekista, gånggrift. Stenkista i hög eller rör.
Kiwiholvi = stenvalv	se Holwi.
Kiwi-istuin = stensäte	istu = stol.
Kiwikko = stenrör	wiikko = längre tidrymd. Betyder övergångsplats för död.
Kiwikoa = stenhölster	se ovan
Kiwikulta=sten gudagåva	kulta = gudagåva. Obs att kiwi är sammansatt av ki = sten och wi = vi. Det är följaktligen de kraftgivande stenarna som ingår i viet som åsyftas med kiwikulta.
Kiwiloua = stenrör	louhe =stenrör. Eftersom kiwi anger sten kan med fog antagas att loua är identisk med Louhi, Nordanlandets värdinna, vilken var en ställföreträdande jordisk Hel.
Kiwimäki = stenhöjd	bättre översättning vore stenkulle.
Kiwirinki = stenring	rinki = ring. Stenviet i form av en ring, Hels symbol.
Kiwiware =stenhög	wahre = lövträsdunge i vilken ett vi har plats.

Kätkeä kiweä = ringlek	käteä = gömma. Tydligt en gammal ritual från urtid som gick ut på att testa blivande valors förmåga att leta reda på undangömda föremål. Detta har senare kallats för ”gömma ringen” och på så sätt slunkit förbi den kyrkliga censuren. Se tarahainen nedan, som genom sin övergång till barnlek också har bevarats.
Loihtukiwi = jordf. sten	loihtu = trolla. Sten på vilken medier satt när de siade.
Malkki = skål	malja = skål. Ki =vi. Skål i sten malkki. Har sitt ursprung från de i Vien använda skålstenarna som uppvärmdes över valans eld och i vars fördjupningar olika rökelseörter avgav extasframkallande dofter.
Paasiko = stenhölster	paasi = stenhäll. Paa = bygga, sija = ställe, rum.
Piikiwi = flinta	Säkerligen ett verktyg (av flinta) för tändande av heliga eldar inom eller utom stenviet. Jmfr. med dubbelbetydelsen här pii = flinta och kiwi = flinta.
Piirikka = rundel	piiri = rundel, iki = alltid. Pii = Vi, rikeä = tätbevuxen
Piirikunta = område	kunta = område. Den för viet bestämda platsen.
Piirittää = omsluta	tää = den här. Vilket betyder hela Viet.
Pyhä = helig inhägnad	hä (n) = i sanning
Pyhättö = helgedom	hättö = ääri = gräns. Viet inom sin gräns är heligt rum.
Pykä = helgedom	Py = Vi, ka = jag ser.

Pyyki = stenröse	py = pi = Vi, iki =beständig. Följaktligen en kultplats, ett Vi.
Pyykittä = resa stenar	se ovan, työ = arbete. De i Viet resta stenarna.
Tarhainen = stenlek	Stenarna lades i ring, med en ingång, tahraborti. Det kan förmodas att denna barnens lek är det som är kvar av vad som en gång utövades i Viet. Tahra = inhägnad: Se altari
Waha = stor upprest sten	wa = vi, aha = så skulle det ske.
Warakiwi = skyddssten	wara = skydd, ki = också , wi = Vi
Wariowaha = vårdsten	warhe = dunge med stenar (waha).
Warakivi = skyddssten	wara = skydd, av en sten i Viet (kivi).
Ware = stenrör	se Wariowaha.
Wariowaha = vårdsten	warjo = värja. För att försvara de uppresta stenarna.
Warjelusalue=skyddsomr.	Warje = wario = skydd, lu = plats, aluus = område.
Wartiowaka = vårdsten	wartio = vakt, waka = pålitlig. Ordets ursprungsbetydelse bör ha varit övervakare av Viet.
Watturaunio = heligt rör	wa = Vi, turha = stängsel, uni = sömnens ande, unia = drömma. Detta bör utgöra en helig begravningsplats under Unis beskydd.
Wyötelaita = stenring	wy = Vi, ote = dragningskraft, laita = skogsbryn. I klartext: de i skogsbrynet liggande stenarnas styrka.

Stenarnas berättelser.

Ovannämnda *stenar* är återgivna med *kursiv* stil i nedanstående beskrivning

Det är helt klarlagt att de gamla kultstenarna ser annorlunda ut i Helsingland, området norr om Mälaren och Finska viken, än i landskapen söder om denna linje. Jätteblocken som står uppresta i Askeberga saknar sin motsvarighet i Kvinnolandet. Likaså förekommer här ett fåtal storgravar typ Uppsala högar. De stenmonument, som vi helt felaktigt kallar domarringar, domineras norröver av cirkelformade figurer som avgränsas från omgivningen av tätt liggande mindre sten med en diameter på högst 3 – 4 decimeter. De är belägna mestadels i skogsbryn, dungar och bergsknallar och gärna i anslutning till en källa.

Altari som också skrives *haltari* visar, här som på ett otal andra ställen, att *al* och *hal* är identiska.

Altari kiwistä ger det beskedet att altaret inte behövde vara av sten.

Helawuori (*wuori* = berg), troligen ett större område beläget i en backe där den speciella festen hela eller Helka firades. Här var plats för stora eldar och mycket folk. Att gudinnan Hel totalt försvunnit ur den hittills kända finska mytologin trots att helafesten firades ända fram på 1800-talet, är ett bevis på hur senare makthavare kan manipulera folkets historia.

Helkari, som anger att Hel är huvudstavelse till klippan (*kari*) bekräftar det fornnordiska hälleberget.

Helmeinen = Hels glans är ytterligare bekräftelse på ovanstående, att Hel måste ha varit i allt.

Holma, holvi och holmi visar på det valv eller den grotta som i ordet *helmi* anges med skötet

Holwihauta, där *hauta* i sig anger grav, ger klart besked om att denna är ansluten till ett *holvi*.

Ilokiwi kan antagas vara en på ett *Helawuori* rest sten där ringlekar m.m. utövats.

Jumala, en stenhelgedom, är också namn på det finska folkets kristna gud. Den dubbla betydelsen har säkerligen med ursprunget att göra. Förstavelsen ju utgör ett utrop och bör en gång ha varit hjul, identiskt med Hel. Stavelsen ma syftar på marken, jorden, och har också betydelsen moder jord. La som slutändelse säger att Hel, jordens moder är här i sitt Vi.

Wihtiäma = helgad jord med samma betydelse som *pyhänt* och *pyhä*. Ma säger att här inte är fråga om en helgedom i form av byggnad

Wyötelaita = stenring, anger i sitt namn laita att det en gång, då kult förekom här, gränsade den odlade jorden till skogen. Fortfarande ligger de flesta ”domarringar” just i skogsbryn.

Watturaunio omtalar med sina stavelser att här handlar det om ett kringgårdat område för begravning av de döda som i sin sömn skyddades av haltian Uni. Platsen har haft samma status som Viet eftersom förordet wa anger detta.

Kiwicko, som betyder stenrör, bör ha haft samma funktion. Eftersom wiikko anger längre tid, så är det den döde som skall vila här en längre tid i väntan på återfödelse. Ki anger Viet.

Vi har tidigare omtalat första stavelsen till alla dessa kultplatser var ki-pi-, samt w- åtföljd av vokalerna a till ö. Denna mångfald av beteckningar angav dels ändamålet med riten som utövades här, dels till vilken aspekt av Hel som kraften i viet var lämpad att manifestera. *Kiwiäita* anger att stenarna utgör stängsel, medan *kiwirinki* och *piirikka* säger att en rundel föreligger. I *altaritarha* föreligger en inre och en yttre ring.

Det kan förmodas att det är en skillnad i bägge dessas funktion. Förslagsvis kan tari omgärda den punkt ur marken där jordens inre har sin ”por”, d.v.s. ett andningshål för jordekraft. Dess aktivitet får så strömma upp runt själva helbordet eller altarstenen så att denna får extra stor del av kraften från jordens kärna.

Tarha i sin tur utgör gräns för vilka som får röra sig mellan dessa båda. Är det kanske detta som kristendomen senare tog fasta på då ett skrank avskiljde själva altarringen från menigheten? Kraften som

strömde upp och omslöt altarstenen kallades *Hel* = ring, en symbol för oändligheten. Man ansåg att detta var en direkt förbindelse med den form av *Hel*, som vårdade det underjordiska vilorummet. Därav heliberget eller hälleberget, det enda som var bestående efter istidernas åverkan på moder jord. Bra mycket naturligare än att förlägga de dödas vistelse till luftrummet.

Detta kan jämföras med det orakel som grekiska historiker och dito ruiner från Delfi bekräftar. Här satt sierskan på en trebent pall, inandandes en från jordens inre kommande luftström. Påverkad av denna såg hon så vad som var fördolt för vanliga dödliga. Denna kult, där guden Apollon var överstepräst, hade enligt myten nått Grekland därför att Apollons moder Lehto nedvandrat hit från sitt födelseland Ultima Thule = Norden. Det var hon som var anläggare och första brukare av kraften som strömmade upp ur jordeporen i Delfi. Apollon måste för att förnya sig, vart nittonde år återvända till sin moders hemland i höga Norden. Vi kommer till flera likheter mellan fornnordisk och antik grekisk kultur, som ytterligare stärker sannolikheten att grunden till Greklands gamla storhetstid kommer från just Ultima Thule.

I Helsingland, och för övrigt även i södra Norden (söder om linjen Mälaren- Finska Viken) finns också en annan form av av kultplatser som är markerade av större eller mindre stenrör. Dessa utgöres av på varandra staplade mindre stenar resta mestadels i pyramidform.

I *Kiwikko*, *kiwioa* och *paasiko* är möjligen en vokalförändring i sista stavelsen från ku till ko. Skulle detta vara fallet har dessa rösen troligen använts under festligheter till mångudinnan. *Kariwieri*, som betyder stenrörssida, har väl haft en speciell fasad riktad mot fullmånen.

Holja = stenhölster, vars stavelse ja = iha = behag, kan förslagsvis peka på att en grupp av fornfolk suttit i ring runt röret med ansiktena vända mot fullmånen och med sina tankar skapat den kraft som behövts för överlevnad. De har härvid nått känslan av Hels behag.

Kiwiloua anger i klartext att detta rör ägnats åt samlevnadsproblem, eftersom stenviet fått bära Nordanlandets värdinnas namn Louhi. Möjligen en första form för ting. Kanske viets väg till en domarring.

Kiwiware, där ware omtalar att Vistenarna, kiwi, är lagda i hög. Detta måste ha någon form av kultisk betydelse.

Pyhä, pyhättö och pyykä jämte piirikunta och piirittää är troligen familjekultplatser i den mån familjer existerade i Helsingland. Enligt nordisk mytologi var familjebildning en samlevnadsform som tillämpades av det yngre jättesläktet. Gammeljättarna omkom vid en väldig naturkatastrof, ur vilken blott ett fåtal av dessa överlevde.

Hiidenkiuwas är troligen namnet på de jättestora stenrör, som finns här och var över hela Norden. Hiisi var till en början en gudinna som fredade folk mot skogsdjur. Enligt Ganander lik den egyptiska gudinnan Osiris. Det är troligt att Fornjots folk gjorde om Hiisi till en gruvligt stark, grym och förfärlig jätte, vilken höll björnar och vargar som fårahjordar. Den som är starkast vänder upp och ner på inrotade föreställningar och använder sig av dom.

Förstavelserna Wa talar otveydigt om att wa som Vi-namn hade med skydd och vård att skaffa

12. Kultföremål

Hela = ring

Hel +la = Hel i sitt oändliga rum.

Helata = ringbeslag

Helminen = pärlprydd

mainen, mäinen = likhet med Pärlan liknas vid Hel. Helo, helotus = glans..

Hulki = ringbeslag

ki = också . Beslaget är också Hel

Kimpi = stav

ki = vi, impi = jungfru. Anger att Viets möer var utrustade med stav. Säkerligen har den goda féen med sitt trollspö ursprung härifrån.

Kirppa = stav

Se kirppainen avd. kultstenar

Kistu = kista	kii = vi, istu = stol. Se nedan pokkatuoli-piikatuoli. Det är möjligt att alla möerna som deltog i kultcermonierna hade var sin kistu.
Loihtusauwa = trollspö	loihtu = trolldom.
Malkki = skål	Då ki anger sten bör detta vara en skålsten använd i Viet.
Piispansauwa = kräkla	sauwa = trollspö. Sau = helig rökelse, wa = vi. Piispa = biskop. Här har kristendomen lånat ordet sauva och underställt detta spö att ingå i sin egen symbol kräklan. Varför? Svaret är att sauva hade ett så starkt inflytande på folket att detta inte kunde plockas bort.
Pokkatuoli = trollstol	peikko = troll, tuoli = stol. Här har kristna präster förvanskat ursprunget. Piika = tärna, jungfru. Pii = sten, ihka = fullkomligt. Det blir en stol till fullkomlig jungfru. Denna fullkomliga mö har mycket litet gemensamt med Maria och kulten kring henne, som går ut på att i allt underordna sig fadersgestalten. Pokka finns ej på annat ställe i Lönnrots lexikon och går ej att härleda. Vi förmodar att pokkatuoli i forntid hetat piikatuoli och varit den trebenta stol på vilken valan satt i själva stenringen då hon bar kimpistaven
Piikatuoli = valans stol	se ovan
Sauwa = stav	sau = käpp, wa = vi. Här står i motsats till de andra spöna sau = käpp som första stavelse medan wi kommer efter.

Walannewarpu = spö	wa = Vi, lanne = däld, alanne = däld, lågland, warpu = litet spö. Walanne = wa = Vi, alanne = nedanliggande ställe där Al (Hel) styr. Walanne betyder också fludium att övergjuta. Överföring av jordens magma (kraft) genom walannewarpu till de behövande runt inhägnaden.
Walkeasantila = eldstad	wa = vi, alkea = tjänlig, antila = skänk. Walkea = eld
Walkeasoitto = eldbloss	
Waloaine = ljusämne	walo = ljus (wa + al = hel i Viet), alo = ställe, säte, aine = ämne. Ljuset kommer från Hel.
Wapa, wawan = spö	apa = ösa, awan = upplåta. Som vi i vår barndom föreställde oss skedde, då festaven vidrörde föremål.
Warpu = litet spö	arpo = vördnadsvärd, dyrbar.
Warwe = smalt spö	arwo = vördig, aktad.
Wipele = stav med knopp	pele = fruktan. Detta ordet fruktan har väl sitt upphov från den kristna kyrkan eftersom fruktan = rädsla ej fanns i matriarkatet.
Witsa = spö	wi = Vi, itse = själv. Fespöet symboliserar Viet självt. Wirpoo, warpoo fuorrekisi, terweekisi, netelikisi, welkapääksi var en ramsa som användes vid det bastubad, som företogs under palmsöndagen. Då man uttalade dessa ord, slog man varandra med knoppiga videkvistar. Ramsan lyder på svenska ungefär så här :

”Videkvist, du lilla spö, ge gubben åtrå och hälsa under veckan”.

Sammandrag med slutsatser om fornrityerna.

Ett föremål som i alla tider ansetts förstärka kraften hos innehavaren är spöet eller staven.

Kimpa, kirppa . Förstavelsen *ki* anger att dess verksamhet är förlagd till viet.

Impi = mö, jungfru indikerar att spöföraren är en utvald kvinna.

Walannewarpu har använts i ett Vi som legat låglänt.

Wapa, wawan, warpu, warwe och witsa – olika sorters spö - måste genom sina förleder ha brukats inom Viet.

Walkeaantila, walkeasoitto, och waloaine är olika fyrverkerilikhande eldar som ingick i Vi ritualerna.

Pikkatuoli och pokkatuoli är det den trebenta stol som Leto förde med sig från sitt hemland Ultima Thule till Viet i Delfi?

13. Kultaktiviteter

Helaa, helka = vårfest Lönnrot, Castrén eller någon annan forskare vet ej till vilkens ära denna stora folkfest firades. Lönnrot har dock varit närvarande och beskrivit hur firandet tillgick. Här citerar vi hans upplevelse:

”På 1800-talet inföll festligheten varje helgafton med början å Kristi himmelfärdsdag, och fortsatte fram till Petridagen i slutet av juni. I Sääxmäki socken finns en plats kallad Ridvalan Helkas, nära sjön Sääxmäkis strand.(Ridvalan = rid som kommer från riit och betyder ritual+ valan+ Helkas = Hel).

Här samlades å tid som ovan angivits alla byns flickor. Medförande skäppor fulla med blomster togo de varandra i hand, marscherade i led fyra och fyra under oupphörligt sjungande gingo de rakt genom byn till en liten upphöjd plats kallad Helka – Wuori (Hels berg).

Här formerade de sig i ring och dansade långsamt runt under runsångers klang. Sångerna beskrev deras tänkta vandringväg till forna gudomligheter, som förde över en blå bro och röd brygga..

Aftonen därpå tillbringades i byn under flerahanda nöjen. En större folksamling som inte brydde sig om etikettens band var hela tiden åskådare, men fick inte på något sätt deltaga i dessa kvinnors riter. De hade endast att under tystnad bevittna skådespelet. Gifta kvinnor, alla män och lösaktiga flickor hade inte heller tillträde till ceremonin annat än som stumma vittnen. Riten var helig, vilket hade till följd att prästerna sökte stoppa aktiviteten.

Första året efter det makthavarnas förbud trätt i kraft drabbades orten av missväxt vilket fick till följd att firandet återupptogs. Dock måste ordet Jumala som ofta förekom i sångtexten strykas.”

Denna Finlands största festlighet firades ursprungligen vid midvinterståndet, då folket samlades vid stora eldar till dessa Helka-Wuori, d.v.s. Vi-platserna. Kristendomen såg till att både eldar, stenringar och minnet av Hel försvann, och ersattes av sagor och föreställningar om den egna guden.

I dag kan det utan reprisalier sägas: Hela-eller Helkafirandet var en hyllning till Nordens stora modergudinna Hel.

Helahunto = helafestsång unta = göra med yttersta kraft. Hel = Hel.
Lovsång till Hel

Helka wirsi = festhymn wirsi = sång, hymn. Det finns skäl antaga
att det en gång var under dessa Helafester
som runorna tog form.

Huutaa Hela = hymn Lönnrot översätter huutaa med ropa,
skrika. Här har det dock betydelsen hymn.
Se Helahunto.

Ilmestys = uppenbarelse il = Hel, maisti = mönster, modell. Hels
mönster.

Ilmaistua = uppenbara sig il = Hel, ma = jordisk, istua = stol. Den
jordiska Hel uppenbarar sig i stolen, där
valan har sin plats.

Ilmotta = under il = Hel, motta = emottaga. Helandets
under som utgått från Hel.

Ilojuhla =fröjdefest	ilo glädje (Hels glädje). Juhla = helg, högtid. Givetvis samma som vårt ursprungliga julfirande till il (Hels) ära.
Kiekero = rundel	kie = Vi, kero = rundel . Klarlägger att Viet var runt.
Kieli = tunga, budskap	ki = Vi, el = Hel. Gudinnan meddelar sig i Viet.
Kiesauta = Gud hjälpe	sauttaa = vara tillstädes. Givetvis är den gud som åkallas Hel.
Kihla = samfund	ki = Vi, la = plats. I Viet är samfundet.
Kihlattu = trolovad	ki = Vi, latu = gångstig. I Viet skedde trolovningarna.
Kii = fast, orörlig	Viet var den fasta punkten i nordanfolkets tillvaro.
Kinni = fast orörlig.	Inni = ime =mirakel. Viet platsen för det övernaturliga.
Kiihko = trängtan	iki, iko, ikä = evig. Trängtan till Viets evighet.
Kiintonainen = jordfast	into, innon =själskraft, extas. Nainen = kvinna. Viets från moder jord hämtade kraft.
Kiirastuli = skärseld	En kristen term som inte kan byggas upp med urfinska stavelser. Man har lånat kirra = skrikande och tuli = eldslåga och på så sätt skapat den judisk- kristna helvetestillvaron.
Kiistellä =borttaga sjuka	kiistää = bortdriva. Stä skall här enligt Lönnrot anses som en anhangspartikel. Ki i nuvarande finskan betyder = även, också, ja, ju, vilket inte ger någon stavelseuppbyggnad. Ordet bör tillhöra

	kristen tid, då djävulsutdrivningarna var på modet.
Kiitettävä = prisvärd	etewä = framstående. Ki kan stå som både Vi och förstärka etewä.
Kiitos = tack	yti = kraft. Man önskar givaren Viets kraft.
Kiitoslaulu = lovsång	laulaa = sjunga, kväda. Detta styrker antagandet att det är i eller till ki (Viet) som lovsången utföres.
Kiitää = tacksägelse	tää = ifrågavarande. Viet är här mottagare av tacksägelsen .
Kiwas = nitisk	waseti = med flit. Nitisk är ännu i dag den som strävar i det allmännas tjänst. Viet var dåtidens gemensamhetsinrättning.
Kikkura = ring	ikuinen = evig , oändlig. Motsvarar Viets stenring.
Kipuwuori = plågoberg	Kipu = plåga, ipeä = nerv, wuori = berg. Här går de av plågor ansatta till ett högt beläget Vi för att få lindring.
Kiro = förbannelse	roa = häckla d.v.s. förbanna. Antagligen gäller detta ett uttryck som skapats av motståndare till Viet. Att förbannelsen skulle ha utgått från Viet är otroligt. Dess tjänare hade inget helvete eller annat pinorum att hänvisa till. Kirota = förbanna = rota kommer från samiskan och betyder där avgrund, onskans jordande m.m.. Ordet bör ha uppkommit under sensamisk tid för att nedgöra Viets helighet.
Kissanwiikko=allhelgona	kissa = katt. Ordet har kristen bakgrund och saknar urfinsk grund. Går ej att få något vett ur stavelsebyggnaden

Kittoswirsi = tacksägelse	wirsi = tacksägelsesång. Kittos har kyrkan tillagt för att skapa ett intryck från forntid. Jmfr. kiitos strax ovan.
Kiweentyä = bli till sten	kiwi = sten, entyys = såsom förut. Anspelar att individens ursprung är sten.
Kiwipiirros = stenristning	pirros = inristning. I detta ord syns ki-wi-pi vars betydelse har med Viet att göra. Viet och i ring ordnade stenar är mer eller mindre identiska. Ristningar i dess material är däremot en långt senare företeelse. Pii kan hänföras till sten, vilket här utesluter att kiwi har samma betydelse. Vi utgör en förstärkning till ki.
Kätkeäkiweä=gömma ring	kätkea = gömma. Kiweä är ringen, Viets stenring, vars betydelse fortfarande bevarats i lekandet.
Kyö = skogsrå	ky = ki = Vi, Kyö blir här vårdarinnan av skogen.
Maajumala = trollkarl	maa = jorden, ju = jum kan vara ett lån från en steppgud med detta namn. Ala= undertill pekar på Hels viste.
Noita, noituri = häxa	nuo = noiden = samisk noid. Turi – tursar, jättefolket, omtalat ligga i strid med asarna och av dem kallats tursar. Turja = landet där Helsingabotten utgjorde en insjö: D.v.s. norra Skandinavien.
Piru = den onde	Detta uttryck har med kristen tro att göra och bör anspela på någon tidigare religions symbol för att misskreditera denna. Iruja = den onde, som bor i Viet = pi. Ru = en förkortning av rota = avgrund
Pito = tillställning	yti = styrka. Viets styrka (då folk var samlade där för religiös kultutövning.)

Pitää = hålla, förrätta	itää = mältas d.v.s. i Viet pågår en omvandlingsprocess.
Pyhesti = heligt	pyhä = helig, omgärdad plats. Jmfr. kultföremål pyhä sawu där det finnes motiv för att pyhä en gång varit pyhel = Hels Vi. Esti = först
Pyhetä = helig	pyhä = helig. Tää = denna. Urordet har tydligen varit pyheltä = den helgade Hel.
Pyhinen = helg	into = vara hänryckt, komma i extas. Helg var det när man kom till Viet.
Pyhittyä = helgas	hyty, hytyset = en moders besök hos dottern då denne ligger i barnsäng. Urtidens sätt att helga livet, viga den nyfödde till livet
Pyhittäjä = heliggörare,	hytty = utan tvekan. Gör din insats till Viet utan att tveka.
Pyhittää = inviga	itää = har förmågan att gro. Planteras in i nytt liv genom Viet.
Pyhitys = invigning	itu, itää = gro. I Viet gror kunskapen om livet.
Pyhyys = renhet, helighet,	Hyys = nedsättande ord om något. Hyysi = avträdeshus. Här ett exempel till på hur sena tider sökt att misskreditera urreligionens heliga plats. Ursprunget är klart, py = Viet och hyys detsamma som hus eller rum, plats.
Pyhä = vara helgklädd	Se pyhiä ovan.
Pyhä = helig	Ett belysande exempel på hur ett bibehållet ords värde varierar. Pyhä hör urtid till, men har begagnats till att helga allt som har med kristen finsk tro att göra. Urordet bör ha varit pyhäl, det åt Hel vigda rummet ,

	Pyhel eller Hels Vi, som också hette pyhähuone.
Pyhähuone = helgat rum	Huone = hus, rum. Här framstår pyhä som helig plats.
Pyhä-illan = helgafton	illan = afton. Se ovan.
Pyhä-immen, helig mö	immen, impi = jungfru
Pyhäinen = helig	häinen = bröllop. Syftade en gång på samhörigheten till Hel.
Pyhäkkä = heligt ting,	hää = bröllop, kä = jag ser
Pyhälllys = fridlysning	hällinnen = bröllop, se ovan
Pyhäma = begrav. plats	hämi ingår i en ramsa som kan belysa graven åtminstone i vår tid: Tältä hämiltä, kahden waiheelta, en tiedä pääsykeinoa. Det betyder ”att komma ur det här valet och kvalet vet jag ingen väg”.
Pyhän-aatto = helgesmål	aatto = helgesmål. Pyhä har här funktion att förstärka denna högtid. Glömt är att ordet en gång kopplats ihop med avträde.
Pyhänloisto = helgongloria	loisto = glans, sken. Samma förhållande som i föregående ord.
Pyhäpäiwä = helgdag	hää = bröllop, päiwä = dag. En summering ger Viets högtidsdag
Pyhä sawu = helig rökelse	hää = högtid, sawu = rök. Blir Viets heliga rök.
Pyhätenras = offerdjur	tenras eller liknande ord står ej att finna. Offer av djur påbörjades i Norden först med manskudarnas ankomst, vilket ej skedde före 200-talet vid asalärans utbredning.
Pyhättö = helgedom	yhät = fortfarande. Viet är bestående.

Pyhätuomi = gudsdöm	hää = högtid, helighet. Tuomi = dom. Viets heliga domsutslag.
Pyhäätä = helga, inviga	yhä = beständigt. För evigt vigd till Hels Vi.
Pyhäwaate = helgklädd	waateus = klädnad. Hää = högtid. Kläder för Viets högtider.
Pyhäwaellus = vallfärd	waellus = vandring. Färd till det heliga Viet.
Pyhäwaimo = helig kvinna	waimo = kvinna. Har ursprungligen med all säkerhet varit ett binamn som valan burit .
Pyhäwirta = strömvirvel	wirta = ström. Här anges i klartext att valan och hennes medhjälpare använde sig av jordens ström eller magma.
Pyhäys = helgelse, invig	yhä = beständig. Se pyhäätä ovan.
Pysywä = varaktig, evig	sywö = djupgående. Det eviga Viet.
Pyytää = anhållan	yti = kraft. Vädjar till den kraft som utgår från Viets källa.
Pyyuti = bön	se föreg.
Pyörrewirta = strömvirvel	wirta = ström, irras = obundet. Den i Viet varande obundna strömmen, d.v.s. jordkraften.
Pyörtewä = full av virvlar	wä = wäki = styrka, must. Örte = örre = irras. Viets osynliga ström
Pyörtäne = strömvirvel	örte = obundet. Se närmast ovanstående.
Pyörtävä = kringvirvlande	Avser den i Viet virvlande kraften, örtä = yti = kraft
Pyörtö = virvel	se ovan
Pyöry = cirkel, rundel	i Viets stencirkel ingår den virvlande kraften.

Pyörä = virvel	se ovan.
Pyörörengas = cirkelring	till föregående exempel har fogats ring, vilket är en helt onödig uppgift undantagandes om det gäller en ring i ringen. Engas eller enkeli har betydelsen ängel. Dubbleringen av ringen avser då att förutom stenarnas ring finnes en motsvarande, osynlig.
Pyöweli = bödel	weli = sambroder. Detta i samband med Viet visar på en form av total samhörighet. Bödelsutövandet ingår i manssamhällets maktspel som i Finland tillkom först på 1200-talets mitt. För att misskreditera det föregående heliga Viets kamratskap gavs bödeln, eller hos oss rackaren namnet pyöweli.
Uhri-alttari = offeraltari	Uhri = offer , al = Hel , tari = stängsel. Offer av skilda slag inom det helgade, på en härför avsedd sten som var särskilt inhägnad. I den kristna kyrkan avstängdes också altaret med ett staket, altarring.
Uhrilehto = offerlund	lehto = lund, lövskog. Helt allmänt om Vi.
Uhrineiti = prästinna	uhri = offer, neiti = jungfru.
Uhriweri = offerblod	weri = blod.
Waan, waka = säker	wa = Vi. Ann, akka = mormor .Viets moder är pålitlig.
Wahtaan = hålla vakt	ahtaa = gillrat tillstånd. Va = Vi. Viet håller vakt.
Wahtaja = väktare	ahtaja = gillrare. Aate = tanke, aja = vräka. En tjänst där det var av vikt att inte störa den form av andlig kontakt, som var själva urkällan till kunskap.

Wahwa = felfritt	Ahwatar = kvinnlig skyddsande, som tydligen här svarat för att meddelande som utgick från valan blev oförvanskat.
Warjelushenki = helgon	wa = Vi, arina = klippa, elus = liv, henki = haltia, ängel. Det på hälleberget vilande Viet var helgat.
Wartia = väktare	tiede = vetande. Syftar tydligen på valan. Den i Viet vetande.
Wartiarowio = vårdkase	wio = skyddande, arteli = en skara folk som gemensamt söker skydda sig, wa = i Viet eller dess närhet.
Wawista = styrka	-ista, -istä saknar L. ord för. .
Wahwistettu = bestyrkt	Skulle troligen vara ”felfritt bestyrkt”. Att konstruera fram detta är ogörligt vilket visar att ordet tillhör senare århundrande
Waihto = förtrollning	aita = hägnad. I Viets häng sker förtrollning.
Waihus = trollunge	ihon = idel, hel, helbrägda. Genom Viets krafter helats, förtrollats.
Waimo = kvinna	aimo = duglig, förträfflig. Viets aimo = förträfflig kvinna.
Waimo eläja = kvinna	eläja = innevånare. Var? Givetvis i Viet.
Waimohalitsia = härskare	itse = själv. Waimohal = Hel, vars kvinnliga företrädare är hennes personidentifikation som härskarinna i Viet. Hal = Hel.
Waimowalta=kvinnomakt	Waimo, se ovan. Walta = makt. Wa = Vi, alta = inhägnad I viet härskar kvinnan.
Waine = de dödas hem	aine = medel. Vägen till Hels boning förmedlas av Viet.

Wainio = åker	Pelto är det vanliga namnet på åker. Med jämförelse att waine är de dödas vistelseort fram till återfödelsen, bör waino vara identisk med fornnordiskans odains akr (felaktigt tolkat som Odinsåker). Här var mötesplats mellan nyligen avlidna och deras i kroppen levande anförvanter (icke döds åker). Wa = vi. Ine, inehmino = människa. Wainio bör vara den plats i Viet som ligger mellan valans inre cirkel och den större stenringen.
Waiwio = plats för möda	aiwo = tanke. I Viet är tankemödan skapande. Hel och tanke är identiska.
Wakamoita = lova säkert	kamo = buse som skrämmer den som ej håller sitt löfte givet i Viet
Wakus = tillförlitlighet	akus = glugg att se genom. Viet ser dig.
Wala = vittnesed	wala kan här som på flera ställen vara den i finskan förlorade termen på sierskan i Viet d.v.s. valan. Väli= vala, medium. Va = Vi, ala =plats.
Walaa = gjutbar	alaa = ringhet. Vill säga att den som kommer till Viet i ödmjukhet och ringhet, denne är formbar.
Wala-ilmiö =ljusfenomen	ilmiö = fenomen av ljuskaraktär som äger rum i Viet.
Walalla wahiwistaa = ed	wa = Vi, al = Hel, alla = inunder. Ederna ingås i Hels namn.
Walamais = edgångsman	man (mais) svor dyr ed inför wa = Viet, alltets början = alaa .
Walan-alainen = edlig	alainen = underlydande (består av al = Hel och lainen = liknande)
Walapatta = mened	patta = fusk, sett ur gudomligt perspektiv

Walatupa = tingshus	tupa = stuga, hus. Kvarstår att det var i valans hus, d.v.s. Viet som det avhandlades vad som var rätt och fel. Wa = Viet, alkaa = början
Walaus = stöpning	att hamna i Viets skyddsnet = laus.
Wale, walanne = medel	Viets fångst, lana = fångstredskap, lana.
Walikoita, valita = utse	likoita liksom lita saknas ensamstående i finskan. I fornnordiskan är lita = betrakta. Antager vi att detta ord en gång varit urnordiskt och endast lever kvar i finskan i betydelsen <i>natthugg</i> , en barnlek. Kan det tänkas att det häri förekom val till något. Tager vi bort iko från walikoita återstår valita, ord med identisk betydelse. Iki = evig Skillnaden skulle här utgöra att det längre ordet avser evigt förhållande, medan valita är tidsbundet.
Walio = den utvalda	aljo = hemtam. Den i Viet hemtama är den utvalda.
Walion-waimo =förmämst	waimo = kvinna. Kommer från wa (vi) och aimo =förträfflig.
Walkeuden-juhla = 6 jan.	Alku = upphov, källa. Juhla är i Eddans Allvismal detsamma som solen, och kallas detta också av asasöner för Hels hjul. Denna högtid firades ursprungligen vid midvinter för att celebrera solens återkomst. Hjul är följaktligen ett urnordiskt ord för Hel i dennes skapelse som skinande ring. Gotiskan, liksom kyrkan, har inte lyckats utplåna skapelsegudinnan i detta ord. Obs 6 januari var vid denna tidsera just midvinterdagen, då solen återvände.

Wallallinen = har makt	Viets al (Hel) har makten över sina underlydande = alainen
Wallan-alainen=behövs	de underlydande står i beroende till Hel i Viet.
Wallanmies = maktägare	Wa = Vi, al = Hel, mies = person. Viets Hel har makten.
Wallasnainen = förnäm	Ursprungsbetydelsen är som tidigare framgått att den av helviet utvalda (valita, se ovan detta ord) är den i fornnordiskan mångomtalade valan, viets förnämsta. Nainen = kvinna
Wallata = råda	alatse = nedanom. Hel i sin underjordiska tillvaro (vi) råder.
Walle = stat	va = Vi , al = Hel, lee = lä, skydd. Hel i sitt Vi är vårt ly.
Wallita = utöva makt	valita, se ovan detta ord. Med den tolkningen skulle det här översättas till: wallasnainen har temporär makt att utöva.
Wallitsia = härskare	itsiö = person. Hel ställföreträdare på jordeplanet.
Walmis =fulländning	mies = person. Som ovan.
Walmista = fullkomna	tillkommer ta från ovanstående = den här. Fulländning fullkomnar.
Walo =eld	alo = förmåga. Elden en Hels uti Viet visad förmåga (gåva).
Waloinen = lysande	aluinen, alainen = evig. Den i Viet varande eviga Hel.
Walopilkku = ljuspunkt	pilkku, pilkkuta = tindra, glimra. Hels eld tindrar. Troligen en allegori för stjärnor.
Walosäde = ljusstråle	säde = strimma, stråle. Se ovan = Viet ger ljus.

Walowalkea = lyseld	walo = i Viet boende, walkea = eldsljus. Wa = Vi, alkea = tjänlig.
Walta = makt	wa+al+ta = ja(ta) till Hel (al) i sitt Vi.(wa)
Waltaama = det erövrade	wa = Vi, alta = underifrån, ama = moder. Från sitt säte i hälleberget ger Modern Viet kraft. Amatti = ämbete också i keltiskan samma betydelse.
Waltaementä=allas moder	emäntä = värdinna, husmor, moder. Hel i Viet allas moder.
Waltainen = makt	ainen = ainoa = utvald, bäst. Hel är utvald. Makt är ett ord helt förknippat med våld och mansstyre. Översättningen passar ej här.
Waltapää = högste chef	pää = huvud, topp, högst. Hel i sitt vi är störst.
Waltawanhemman=mor	ava = öppen, rymlig. Hemme = ömhet fagerhet. Hels Vi är öppet och fagert.(Hon är en väldig moder).
Waltawesi=det förnämsta.	Emäwesi = det förnämsta (moder-) vattnet. Hel i sitt Vi är den förnämsta.
Waltawirta = öppen ström	wirta = ström. Eftersom Hel i sitt Vi är = walta, bör strömmen vara den andliga kraft som utan någon vattenfåra når alla, d.v.s jordkraften.
Waltawäylä = kungsådran.	Walta som ovan. Wäylä = kungsådra, farled.
Waltia = överväldiga	Hel i sitt Vi är störst.
Waltiwala = edsöre	wala = ed. Valan utlovar i Viets namn frid.
Waltoisa = mäktig, stor	isa = itse = själv. Hel själv.

Wanha = djävulen	aana = förebud, aning. Viets bebådelser. Av kristen lära omdöpts till den store satan.
Wanhajoulu = julhögtid	Viet ger ut förebud för helafesten eller julfirande. Här har inget förändrats. Enligt ovanstående omdaning bör den kristna översättning egentligen vara "djävulens julhögtid". Wanha = djävulen. Se ovan
Wanhala = sak, ting	Ting som förebådats av Viet. Vart tog djävulen nu vägen?
Wanhan-aikuinen = forn	aikuinen = tidigt. Wanha = djävulen. Anhen = grund, anlag. Wainen = dödas boning wa = vi, aino = utvald.
Wanhempi = ära	hempi = fager, behag.
Wanhin = äldst	annin = gåva, skänk. Den äldsta och första gåvan utgick från Hel.
Wanhus = älderman	hus = rop. Från en som upprätthåller ordning.
Wankka = ofantlig	ankara = stark, väldig. Viet är väldigt.
Wannelus = edgång	anne = gåva, elos = egendom, vistelse. Gåva till Viet.
Wannikko, wanta = krans	annikko = gåva, skänk. Anta = diminutiv form av annikko. Har troligen med någon gammal sed att göra, som gick ut på att medföra blommor till kultplatsens prydnad. Se helkafesten
Wannoa = avlägga ed	anoa = begäran. För att styrka sin sak kunde vederbörande begära att få avlägga edsgång i Viet.
Wannottaawala=edsvuren	Här bekräftas vår förmodan att ordet vala, som i finskan betyder vittnesed,

ursprungligen var namnet på viets förnämsta sierska.

Ordet wannottaa säger att edgång gjorts. Översatt av Lönnrot till att beediga, installera. Vi har all anledning att tro detta var då valan installerades till Viets förnämsta person.

Wara = skydd	aran = rädd, skrämnd. Vid rädsla ger Viet skydd.
Warakuningas = vasall	kuningas = konung. Detta klagör att kungen (obs! en sentida titel och dito översättning) hade underordnad ställning inför Viet. Vi har från föregående visat att dåtidens ” konungsliga ” funktion låg i valans händer.
Warawa = god, bra	rawa = tam, foglig. Den som fogar sig efter Viets utslag är god.
Warjusenkeli=skyddsfe	arju = stark. Luuse = trolldomsmedel. Enkeli = ängel. Skyddsande, är den som av Viet fått stark trolldom. Obs! att vid denna tid, före asatro och kristendom, var förmåga till trollande en gudomlig merit.
Warjelushenki = helgon	henki = luft, d.v.s. saknade kroppslig närvaro.
Warjelusjumala = gud	jumala = hjul eller Hel i sitt underjordiska Vi.
Warjelusphimus=helgon	se ovan sphimus bör vara ett från grekiskan eller latinet inhämtat lånord som betyder tärningsbägare. Kan spåras till Horatius.
Warjo = försvar	arju = styrka . Viet har styrka att skydda dig.

Warpu = litet spö	arpo = vörnadsvärd, dyrbar. Arpa = spådomsredskap. Trollspöet Viets dyrbarhet.
Warsinainen = beständig	arsi = mått. Nainen = kvinna. I Viet värderas kvinnan
Wartia = väktare	tia = skräckbild. Arta = rummet utanför. Viet skyddas av skräckbilder i området utanför.
Wartoja = väktare	tuja = barsk. Se ovan
Waru = skydd	aro = dæld, dunge, d.v.s. det i lunden belägna Viet som ger skydd.
Warus = skydd	se ovan.
Warustella = spå	täällä = härstädes. Siande, en Viets aktivitet. St i finskan lån utifrån.
Warwi = sällskap, krets	arwo = betydenhet. Warvi betyder också krans, ring.
Wasetuinen = beständig	ase = redskap. Tunnin = kännemärke. Gör att Viet är en evig plats.
Wasinainen = äkta maka	ase = redskap. Nainen = kvinna. Speciellt utrustade kvinnor var ett med Viet, likt senare tiders gifta par.
Wasta = det motsatta.	astua = bispringa. Viet bispringer vid kontakt med den motsatta världen.
Wastainen = veta framtid	aina= alltid, evigt. Denna Viets hjälp är evig.
Wastata = vårda	astua = bispringa. Hjälpa till vid vårdandet av Viet.
Wastavirta = motströms	virta = ström. Vid städningen/vårdandet av Viet skall detta ske motströms, d.v.s. gå mot jordströmmen.

Wasti = brudgum	asti = inpå . Att vara vigd till Viet.
Welho = trollkarl, häxa	welhoa = trolla, besvärja. Ho = förundran, önskan. Elo = liv.
Wentie = vigsel	we = Vi, työ = göromål. Se nedan tie =tsä = työ.
Wentsä = vigsel	Wahwistus = fastställelse. I va, ve,vi skedde registrering.
Wiehättyä = hänföras	ehiä, ehi = fullkomlig, ehistää = hela, göra frisk.
Wieras = gäst, oinvigd	eres = utom, utanför. Tillhör ej Viet
Wiehde = lockelse	ehde = tillstånd.
Wiisto = ställföreträdare	istu = säte, stol. Wiisto och vala identiska.
Wuoksi = ström	oksi = uppstötningar, vilket visar på att ur Viets innandöme väller kraften eller strömmen fram.
Wuollas = ström	olla = existera, finnas
Wuori = hälleberg	ori = närgången. Nära Hel .
Wuotar = strömnymf	otar = tanke.
Wuotaskenkä = älva	kenkä = jordyta. I Viet finnes över jordytan kraftfält i form av strömmar som utnyttjas av bland annat älvor.
Wyöti =ring	wyötelaita= berghult anger samtidigt att här finns ett stenringsvi
Wäki =kraft, folkhop	äkeä = väldig. Viets kraft är väldig
Wäli = medium, häxa	Wäliaine = ämne till häxa. Märk sambandet mellan wäli och wala .
Wälistä = utkora	Valan har korats.

wälikirkko = sockenkyrka.	Hur många finska innevånare vet att namnet på deras bykyrka vilar på häxans good will i forntiden?
Wäkiturilas = jätte	wä = Vi, ki = Ki = makt. Turilas = jätte. Obs. likheten mellan vår forna turs och turilas. Vi vågar påstå att de bägge orden varit identiska en gång.
Wälittäjä = förespråkare	liittää = hopfoga, förena. Viet förenar ande och kropp.
Wälkywirta =glimmande	syftar på den jordström (wirta) som förmedlas av wälki = valan.
Wälähya = utstråla	Syftar på den utstrålning valan i Viet har vid mottagandet av dess ström. Se ovan.
Wäkiwirta = ström	se ovan
Wuorenwäki = bergtroll	wuoren = höjd med Vi, wäki = styrka. Om vi går in på stavelserna i ordet wuoren så blir det wu = Vi med vattenkälla , ohrea = utvald. Detta säger oss att ett av de namn som valan ägde var Wuorenwäki.
Wäliaini = medium, vala	wäli = Väli = vala, ainoa = utvald. Den utvalda, kontra menigheten. Ainainen = ständig, evärdelig.

Sammanfattning:

Den inom historien utbredda uppfattningen att det finska folket i sin tidiga religionskult saknat både *vi* och *vala* är med ovanstående tablå till fullo vederlagd. Vad man missat är vokalförändringarna som fyllt särskiljande funktioner. Detta har tidigare påpekats och bekräftats genom Hels olika alias med samma avsikt. En oerhörd förenkling av ett språk, som kunnat bibehållas tack vare finska språkets isolering från främmande munarter. Att detaljgranska ovanstående wa

– wä sammanställning mer än vad som gjorts är fullständigt överflödigt som bevis på Viets totala dominans hos fornfinnarna . Det kan vara möjligt för en i detta språk bevandrad person att slå ner på enstaka glosor och deras av Lönnrot gjorda översättning, men det förtar på intet sätt helhetsbilden av Helsinglands religionsutövning.

14. Hälsningsord

Haalu=omfamna	Haal = Hel. Lu är möjligen en sammandragning av lu och oto, som blir louoto = klippa. Detta syftar både på hälleberget och Luonnotar, naturens dotter, samt Louhi, Nordanlandets värdinna. Lu ingår i la - - lö kedjans varierande betydelse av läge, plats.
Halata = omfamna	hal = Hel, atuu = rop av tillfredsställelse.
Halaus = omfamna	hal = Hel, aus troligen detsamma som atuu.
Heil = tilltal till käresta	heil = Hel, heila. hellu, heilu = älskling. Visade sig ge ideasociationer använda av nazzister och andra falangister som stoff till masshysteri, eftersom det en gång haft en samlande innebörd och ingått i vårt arketypiska minne som något stort och heligt.
Helmata =taga i famn	mata = fruktsam . Maa = jorden, ta = ja. Hel tager dig till sin famn.

14. Högtider

Alwenti = advent	wentti = förra, före. Ett kristet försök att förebåda sin julhögtid med det finska urordet al = Hel, med tanke att Hel hade fallit i glömska.
------------------	---

Hela, Helka = nuv. pingst	Se detta ord under kultaktiviteter
Helluntal = pingst	hell = Hel, luonto = skapelse, natur.
Helmikuu = göjemånad	hel = Hel, mi = vems, kuu = måne. Denna månad inföll i kvinnolandet vid midvinterståndet i samband med månfas.
Hilja = helg	hil = Hel, ja = medgivande.
Ilojuhla = fröjdefest	ilo = fröjd, hjul = Hel, la = plats. Den ursprungliga julhögtiden.
Ilopäiwä = jubeldag	ilo = fröjd, päiwä = sol , fest till solgudinnans ära. Ljusets återkomst.
Joulo = jul	joulinjuhla = julhögtid, vilket visar att denna helg ursprungligen haft samma namn, jul- hjul över hela Norden, Hels symbol hjulet eller ringen. Denna festlighet var det som ursprungligen gick under namnet hel – helka. Joulukuu övergick i göjemånaden.
Julistaa = bebåda	Ista har troligen en gång varit itsa, itse = själv. Blir Hels bebådelse.
Ollin-päiwä = olsmässa	olo = vara, existera. Päiwä = sol . Kan tänkas att ursprunget till denna solfest har varit ett offer till solgudinnan för att hon skulle skänka värme för det nysådda till god skörd. En vårhyllning. Lönnrot berättar att i en helig lund i Aatto-Koiwu har Ollin-päiwe firats i historisk tid.
Pyhä = helg	Har mycket gammalt ursprung eftersom py omtalar att helgen en gång firats i ett Vi. Hä kan formodas ha förlorat slutbokstaven l eller ll. Det finns flera platser i Sverige som än i dag heter Helvi. Bl. a. På Gottland och själva staden Uddevallas ursprung.

Pyörä = hjul Kan här haft betydelsen att själva julhögtiden firats i Viet.

16. Människan och hennes kropp

Halurako = kvinnoblygd ura = fåra, rädda. Ko fogas såsom ändelse till varjehanda ord

Haluvesi = tårat hal = Hel, lu = stället, platsen, wesi = vatten.

Helkuttaa = kvinnoblygd kuu = måne, utta = förnya..

Helma=sköte, moder jord Hel = Hel, maa = jord. Helma översättes av Lönnrot också som moder jord. Här borde han förstått att Hel var urmodern.

Helmainen = skötet maahi = jordens skyddsande. Hel skyddar jorden, sitt sköte.

Helmakas = sköte maa = jorden. Akka = mormoder. Hel är jordens sköte, dess födelseplats, dess skaperska.

Helmata = sköte mata = fruktsam. Matastavelserna ma = jorden , ta = denna.

Helmaus = sköte se ovan

Holsteri = slida tere= rand, remsa mellan fogar.

Hulkki = mynningsring Ki = Vi.. Bör syfta på den yttersta stenringen i Viet

Huuli = blygdläppar Huul = Hel, li = plats. .

Ilokapula = penis il = Hel, ilo = glädje, oka = gadd, pula = i kläm. Tydligen penis namn under samlag. Av intresse är att det manliga könsorganet också finns hos Hel, varav den slutsats kan göras att gudinnan i fornfolkets

	föreställning	representerade	både	det	manliga	och	det	kvinnliga.
Olemus = varelse	olema = tillvaro,	Ol = Hel,	maa = jord.	Allt tillhör Hel.				
Olenta = varelse	lanta = idel. Hel är totalt densamma.							
Olewa = varande	le = plats, wa = Vi.							
Olla = vara, existera	ol = Hel, la = plats, rum. Att vara, är att befinna sig i Hels rum.							

Sammanfattning:

När det gäller kroppen och dess delar är det de organ som deltar i fortplantningen som namnmässigt utgår från skapelsens gudinna Hel. Här omtalas i stavelse efter stavelse läge, funktion och helighet. Vid angivelse av kvinnliga organen framträder hon som Hal, Hel, Hol och Hul, medan hon som manlig representant går under namnet Il.

Det förnämsta ordet är givetvis skötet varifrån jordelivet uppstår, utvecklas och framfödes.

Helma = sköte. Hel är här huvudstavelse och återgivet i samma ursprungsform som Eddan använder sig av i sitt fornnordiska språk. Stavelsen *ma*, förbinder Hel med jordeplanet. Det anger inte blott jord och område. *Ma* betyder också här *moder* liksom i flertalet av de språk som talas på vår planet.

Helma är både ande och jord, gudomligt och mänskligt.

I *helmainen* = sköte, *mainen* = jordens skyddsande, förenas det ovan omtalade Hels kosmiska existens med jordens vara och vårdare Maahi. *Helmakas*,

helmata, helmaus bekräftar ovanstående slutsatser.

Hur denna jordiska fortplantning går till ger kvinnans yttre könsorgan *halurako* och den manliga motsvarigheten *ilokapula* besked om. Hal och il är identiska med Hel, gudomligheten. Urako, den fog eller ränna som öppnas vid avelse för att *ilokapula* skall med sin gadd nå in i *halurako* och genom friktion *pula* åstadkomma jordisk existens.

Olla (= *vara* , *existera*) Då *Ol=Hel* så betyder *Olla* att människan har Hel / gudomligheten i sig.

7. Växtlighet å kultplats.

Halawa = pilträd hal = Hel, la = plats, wa = Vi

Hongatar = furans fe honka = fura, atar =tanke

Kalewankuusi=helig gran kale har troligen sin upprinnelse från Kalewala. Kuusi = gran

Kalewanpuu = helig rönn puu = träd

Koiwu = mauserbjörk koi = ljusstrimma, wu = Vi . De vita stammarna i Viet

Pihlaja = rönn laji = stam, pi = Vi. Rönnen utgör Viets heligaste träd

Pihlajatar = rönträdet's fe atar = tanke säger att Hels ursubstans vårdar rönträdet.

Wahtera = lönn wa = vi, terhen = skydd, lä. Lönnen ger Viet-skydd

Wanhainkoiwu=björkwanhainen = gammal

Walkeakuusi = lärk walkea = ljus. Kuusi = gran.

Warwaspaju =dvärgpil	waraawainen = misstänksam . War bör betyda varning Har denna pil haft med någon form av vakthållning att göra?
Werikoiwu = blodbjörk	we = Vi, eri = läge, koiwu = björk. Lämplig som växt i Viet.
weripuu = blodträd	har av L. angivits enbart med blodträd. Puu = trä, ved. Eri = särskild beskaffenhet. Vi tolkar detta som den röda alveden vilken skulle användas till elden som valan satt vid i Viet.
Wesakoiwu= fjällbjörk	esi = framsida. Denna björksort är lämplig vid Viets framsida.
Wihtakoiwu = björk	wihta = bad. Björk vars ris lämpar sig till badkvastar.wiron
Wirnapau = pilträd	samma som halawa, se ovan detta ord.
Wironpihlaja =oxelrönn	wiron = vederkvickas (Vi +rohno = stor, ymnig). Oxelrönnen skänker Viet en vederkvickande skugga.

Sammanfattning:

Inte bara skogen som kollektiv var utrustad med andligt skydd. Varje enskilt träd hade sin fe. Inte nog med detta.Trädets bark, stam, krona, grenar, kvistar, rötter m.m. värnades var och en av sin speciella skyddsande.

18. Domän och område

Alamaa = lydland	ala = ställe, maa = jord, mark. Här i klartext visas att allt land tillhörde Ala = Hel i sitt underjordiska Vi.
Alkulage = urart	alku = ursprung, lahe = avskild del
Alkutilus = urfjäll	al = Hel, alku = ursprung = Hel som är ursprunget. Kotia = hem = urfjället. Lu = plats .
Alo = område	al = Hel, lo = plats i vidaste bemärkelse
Aloenjärwi = dödsflod	skall säkert en gång ha varit aluenjärwi. Alo = säte, Hels säte, vars vatten förde till hennes dödsrike i underjorden. Har lämnat spår efter sig också i den nordiska mytologin. Här måste man gå över floden Gjöll för att nå Hels underjordsrike.
Alppi = Alperna	al = Hel, Pi = sten, berg. Hels berg eller hem, hälleberget.
Altai = Altaibergen	al = Hel, taaja = tät. Hels tätt liggande boningar
Alusta = lyd område	se Alamaa. Lysti = förnöjelse, lust. Till Hels behag.
Alustakunta = lydland	se ovan samt alusmaa och alamaa.
Alus = mark, underlag	al = Hel, lu = hem, plats. Se ovan
Aluus = område	al = Hel, luu = plats. En annorlunda form av område än ovan.
Aluslahte = hamn	al = Hel, lus = hem, lahti = vik. Hamnen i viken är Hels hem, värn.
Alusmaa = lydland	Hels skapelse är jorden, det lyder under henne.
Alusmaja = bo undertill	al = Hel, lus = hem, maja = kvarter.

Aluus = område	Hels hem.
Elantomaa = vistelseort	el = Hel, anto = gåva, maa = jorden. Boplatsen en gåva från Hel.
Elinkoti = hemvist	el = Hel, in = ki = Vi, koti = hem. Viet är Hels hem
Eläjä = innevånare	el + lä+jä = Hel bejakar platsen. Lä = plats, ja = ja.
Elokas = innevånare	laki = lag. Lyder under Hels lag.
Elomaa = vistelseort	el = Hel, oma = tillhörighet.
Elustaa = bo	se Alusta. Här är skillnaden att Hel i sitt elnamn står för individen, medan al avser gruppen.
Halinta = förvaltning	hal = Hel, inta = krav.
Halitus = styra	hal = Hel, itti = väsende. Hels väsen är omsorg om allas väl.
Halwetti = helvete	hal = Hel, I berget har Hel sin bostad. Helvetets pinorum är skapat av Wulfia omkr. 350
Helkari = helvete	hel = Hel, kari = klippa. I berget har Hel sin bostad.
Hellapää = helvete	Hel, la = plats, pää = Vi, huvud, översta delen. Hel bor i sitt Vi.
Helma = moder jord	hel = Hel, maa = jorden. Här i klartext Hels uppenbarelse som jordens moder.
Helmainen = skötet	Allt är ursprunget ur Hels sköte.
Helsinki = helvetet	iki = evig, beständig. Hel den evige. Nuvarande Helsingfors.
Helwetti = helvetet	wetti hänvisar på Viet, Hels rum. Heter också halwetti, en bekräftelse på att Hel och Hal är identiska.

Hiilus = glödgröp	hiil = Hel, lus = hem. Hiili = kol, hilletär = den tanke som svarade för att kolet i härden skulle hålla sig glödande under hela natten.
Holwi = valv	I nordisk mytologi rådde den föreställningen att Hels vistelse var placerat under jorden i ett jättelikt valv, med egen sol, måne och stjärnehimmel. Denna värld hette bl. a. Holvi.
Holwihauta = gravvalv	hauta = grav. Graven var enligt ovanstående myt en tillfällig uppehållsort, i vilken den döde vistades till dess normorna Urd, Verdandi och Skuld vägt den dödes jordiska gärningar och med dessa som kriterium bestämt vilken uppgift den avlidne skulle tilldelas vid ankomsten till Holwi. Jmfr. Havamal 78. ”Ett vet jag som aldrig dör: domen över död man”. D.v.s. de gärningar som utförts under jordelivet skapade den hinsides tillvaron.
Holwi = stenomgärdat	Naturligtvis låg Hels hinsides i den fasta klippan, medan hennes jordiska Vi var kringgärdat av fasta stenbumlingar eller halvstora löst liggande sådana. Kan avse både härvarande och hinsides rum
Holwikatto = valv	katto = tak. Se holwihauta.

Holwikiwi = valvsten Den sten som användes till att bygga t.ex. Kivikgraven i Skåne.

Oljemålning av Monika Sjöo, 1989

Holwittaa = valv	witta = spö. Wi = Vi, taa = bakom. Hel med sitt spö bakom allt, bör vara mer autentisk översättning.
Hula = rymd	La = rummet. Rymden är Hels rum.
Ilma = luftrummet	il = hel som luftgudinna, ma = område.
Ilma-ala = luftrymd	Ilma se ovan, ala = underjordisk. Samma gudinna härskar över såväl underjorden som luften.
Ilmankaari = himlavalv	karri = båge. Himlavalvet tillhör Hel. Se hula.
Ilmanpohja = dito	pohja = fundament, Nordanlandet vars värdinna också kallades Pohjan akka el. Pohjan eukko = Pohjolan emäntä = Louhi, Nordanlandets värdinna. Louhi = klippan.

	Hels jordiska personifikation. Se Louhe, Louhi
Ilhuone = glädjerum	huone = hus, rum. Il = Hel som innehavare av rummet.
Ilopaikka = himmelsrum	paikka = rum, ort. Se ovan
Ilotarha = paradiset	tahra = av sten omgärdat område vars innehavare är il = Hel.
Louhe, Louhi = stenrör	Där Louhi, Nordanlandets värdinna dyrkats.
Kipuwuori=smärtans berg	Ganander berättar om detta såsom en förvisningsort för smärta (se kapitlet om urtidsmiljön)

19. Näring, vård, livskraft.

Elake = föda, näring	akita = vårda. El = Hel vårdar
Elatus-aine=födoämne	aine =ämne
Ele, elä ,älä = livskraft	Gudinnan Hel har ett stumt h då hon ingår i näring, vård och livskraft
Elehtää = visa liv	ehtää = sträva. Hel är strävan till liv
Eliko = husdjur	iki = evig
Elin = livsorgan	ina = liten del (av Hel .)
Elinwoima = livskraft	woima = kraft. Liten del av Hel ger livskraft
Elo = liv, näring	el = Hel, lo = laa = plats, hem. Där Hel är , där finns plats och näring
Elolämme = livsvärme	lämme = värme
Elonaika = livstid	aika = fortlöpande.
Elonaine = livsmedel	aine = ämne, medel

Elonen = liv	olla, olen = existera
Elonliike = livsyttning	liike = rörelse
Elos = livsmedel	osa = part, andel av Hel som är detsamma som liv, föda.
Elotar = fe för elo	otar = tanke. Otar biträder vid svält och sjukdom. Se ovan elo.
Elotar = vårdfe	otar = se ovan
Elukka = husdjur	ukko = tamnöt, sedermera blev detta namn tagit i bruk som tjurgud under namnet Ukko, tydligt påverkad av medelhavskultur
Elpyä = få liv	pyä = omständighet. En gravid kvinna sades förr vara ”i andra omständigheter” Pyä tror vi i detta fall har sitt ursprung i py-pi = Vi, det vill säga Hel, blir levandegjord i Viet.
Elustaa = leva, bo	usta = dörr. Att finna dörren till Hel är livet.
Elämä = liv, levnad	ämmä = mormors mor
Elämänlanka = livstråd	lanka = tråd. Livets tråd går från Hel till allt levande.
Elämällinen = liv	mähiliä = äta
Eläte = föda, ge liv	leti = länk.
Elättää = föda, mat	ättä = fader
Elää = leva	lää = vara på plats. Hel finns i sin oändliga tillvaro
Hallita = vårda	hal = Hel, li = plats, ta = denne
Haltia = skyddsande	työ = välgärning.
Halitiator = skyddsfe	ator = tanke

Hallun = vård	hal = Hel , lun = på plats
Haltu = vård, skydd	hal = Hel, tue = stöd. Hel ger skydd
Haluu = omfamning	luu = sten, Hels hem.
Heilmoa,heelmä = blom	moa, mä = jorden. Hel får jorden att blomma.
Heilu = älskare	se haluu
Hellikko = evig kraft	iki = evig
Hellä = öm, mild	lä = uppehållsplats. Där Hel är finns ömhet
Helläta = ömt behandla	ettää = göra på förhand. Hel har på förhand ordnat vårt skydd
Helppo = hjälp	pohja = fundament. All hjälp utgår från Hel.
Helwä = beskydd	Hels Vi ger skydd
Helsata = hälsa	sata = mångfald. Hels vägar äro många.
Helähtää =silversnöret	eheä = fullkomlig, oskadd, tää= den här. Silversnöret, som är den nyss avlidnes förbindelse med Hel är oskadat. Jmfr elämänlanka vilket visar på els identitet med Hel.
Hilpeentyä = kry	peen = kan ha haft betydelsen av pi = Vi, työ = välgärning. Hälsan är ett verk från Hel.
Hilpeillä = vara kry	peili = spegel. Hälsa är en spegling av Hel
Holhoa = sköta, vårda	ho = utrop av ömkan. Hels medkänsla för lidandet.
Holhoja = skötare	hojto = skötsel. Skötaren är utgången från Hel.
Holhu = skötsel	huu = ande. Vårdandet sker i Hels anda.

Holke = skydd	kään = önskan, ka = ke = jag ser hol = Hel.
Hollitalo = gästhus	li = rum , talo = hus.
Holtata = hjälpa	tatio = from varelse. Hjälpen kommer från Hel.
Huolellinen = ha vård	elin = livsorgan. Hel är allt livs källa.
Huolenpito = vårdnad	pito = behandling. Hel är all vårds upphov.
Huolenpitäjä = vårdare	pitää = behandla. Hel är allas tillfrisknande.
Huoli = vård	li = plats där, huol = Hel. Där Hel är, gives vård. Jmfr. holhoa
Jälleensyntyminen = återfödelse.	Jälle = ånyo, Har ursprungligen hetat hällen i förstavelsen. Synty= födelse. Ett vittnesbörd över fornfolkets tro på reinkarnationen.

Att el, hal, heil, hel, hol och huol är ett och samma föreställningsväsen ger ovanstående sammanställning klart besked om.

20. Himlakroppar.

Alakuu = måne i nedan	al = Hel, la = plats, läge, kuu = måne.
Alasmeno = nedgång	meno = gå bort, alas = ned (al = Hel, las = läge, rum).
Alkukuu = nymåne	alku = början, al = Hel, ku = förrän, innan, kuu = måne. Hel är ursprunget till månen och fanns före denna.
Alun, kuu = måne	luona = hos, al = Hel.
Aurinko = sol	har troligen en gång varit alurinko. Alu = ala = kraft, urkälla. Utsprungen från Hel.

Ko = himlakropp? Vid måne kuu. Det vanligaste namnet på solen är i dag päiwe, som också betyder bl. a. söder, dag, livstid, besvär. Ursprunget ur pyhä = helig, ren, samt we = himmelskt Vi.

Auringon kehä=solring	kehä = ring
Ehta = nymåne	ehta =ähta. Urd var på fornnordiska just nymåne.
Helma = moder jord	hel = Hel, maa = jorden.
Ilmankaikkisuus = allt	il = Hel, ma = moder jord. Kaikkisuus = universum.
Ilmankari = himlavalv	il = Hel, man = område, mark., jord. Kari = klippa. Hels område är både klippan och jorden. Ilma sammansatt anger luft, allt mellan himmel och jord, världsrymd m. m.
Ilmanwalo = luftsken	il = Hel, man = jord, walo = sken. Ilma = luftkrets
Ilmatuli = norrsken	tuli = sken, eld. Maa jorden . Hels sken över jorden
Ilmi = det synliga	il = Hel, mi = varur. Hel uppenbarar.
Kuun-tarka = mångård	kuu = måne, tarka = samvetsgrann. Tarha = gård, inhägnad. Urordet har följaktligen varit kuun-tahra.
Kuunkehä = mångård	kuu = måne, kehä = ring, rundel
Ulko = det yttre	ul = Hel, ko = omgivning.
Ulko ilma = yttre rymd	se ovan, ilma = luft.
Wäly = norrsken	lyymi = plym. Viets plym. Lyymi = ly = ställe, yme = jätte. Norrsken på fornnordiska vimur.
Yli = det övre	yl = Hel, li = plats.

Yli ilma = rymden	se ovan. Ilma = Hels jord, område.
Ylmaa = uppland	Hels mark.
Ylinen = högst läge	se yli. Hel är såväl ovan som nedan eftersom hon betraktades som kosmisk företeelse, en allomfattande enhet där moderskapet i form av skapelse var det som gav kön åt henne.
Yläkuu = nymåne	alkukuu betyder också nymåne vilket gör att al och yl är identiska och bägge anger ägaren till kuu.

21. Värme och kyla.

Alaman-Järvi = eldberg	Ala = underliggande. Maanala = jordgrund. Här framgår genom järvi = sjö, att vulkanutbrott ute på havet var bekant och ansågs som all elds begynnelse och utsprunget från Hel
Halla = frost, kyla.	Hal = Hel, la = rum. Hel som snödrottning.
Hallala = frostens hem	la = plats.
Halle = rimfrost	Hel är identisk med rimfrosten. Le = plats.
Hallottaa = sända frost.	Hal = Hel, ottaa = sända. Vem som är avsändare framgår klart.
Hilla = snösörja	Hel i förvandling till vatten. La plats
Hillo = issörja	se ovan
Hilse = tunn is	se = tag emot, från Hel
Holakka = kylig	akka = gammal kvinna . Hel som istidsgudinna.
Holste = issörja	Hol = hil = Hel i förvandling.

Helme = rimfrost	me har säkert en gång varit maa = jorden , som färgats av Hels vita klädnad. Som brukligt vokaländring då förutsättningen ändras.
Härmä = rimfrost	Ytterligare ett exempel på hur årtusenden påverkat urorden i finskan. Häl- eller Helmaa är ursprungligare.
Hölste = snösörja	se ovan Holste vilket klart visar på Hel-Hol-identitet.
Ilja = hård is	il = Hel, ja = medgivande. Ett istidsord
Iljujää = hård is	il = Hel, juu = ja (medgivande), jää = is. Hel är isen.
Iljajää = glansk is	il = Hel = is, ja = medgivande, jää = is
Iljam = halt	il = Hel, jam = stark isrand
Iljame = töig rimfrost	e i jame markerar förändring
Iljan = vara på hal is	il givetvis själva issymbolen, jan anger en kedja (av is).
Iljenen = isgata	ursprungligen bör detta ord varit iljanen, se ovan.
Iltikka = hal is	tikka = brodd, ispiik. Genom att till själva isen (il) foga tikka markeras halkan.
Julo = sval	jul = hiul = Hel. Förändringen från il till jul markerar mindre sträng kyla.
Tuuletar = vädernymf	tuuli = vind. Etar = tanke.
Ulathama = kyla	Hel i ulskepnad anger lindring av kylan
Ulahus = köld	ul = Hel, la = plats, hus = rop för att driva bort.
Ulakka = smått kylig	akka = mormors mor. Tillståndet när istidskylan släppte sitt grepp. Il blev urgammal och övergick i ul.

Ule = kall värvind ul = Hel, le = plats. Hel i form av ul verkar beskriva den vokal som anger gudinnans kalla luftexistens.

22. Hetta, glans och eld

Eläwyys = eld elä = livskraft från Hel (el + lä), Wyy =Vi. Elden i Viet som valan sitter framför ger kraft.

Eläwä = eldig el = Hel. Äwä = kraft, styrka. Både i abstrakt och konkret mening.

Helakka = lysa klart här kan akka inte avse något annat än solgudinnan, a(l)urinko. Rinki = ring, krets. Au som vokal bildar ingen stavelse, varför det finns fullt fog för alu = ala. Al = Hel, la=plats. Ala = underliggande ställe, Hels paradiset. Se Helle ala

Helle = värme le = plats. Hels hem är värme.

Helle ala = heta zonen ala = undertill (se utredningen om ala, anspelade på Hels underjordsboning å ordet Helakka). Alas ursprung al = hel, la = plats. Då hennes vistelse låg under jorden fick ala betydelsen under liggande, nedtill.

Helletelle = solsken hel = Hel, le = plats, tee = alstra, le = ställe. Hel i sin egenskap av solen alstrar värme till jordeplatsen.

Helminen = pärlprydd helmi = pärla. Mi är här en vokalvariant på ma som anger jordeglans

Helo = glans Hel är glansen. Lo platsen för denna.

Helottaa = lysa klart ottaa = emottaga (Hels glans).

Helotus = glans otus = älskare. Hel och glansen är sammanvigda.

Helskeä = lysande	skeä = sken? Sk i början av ord är ett indoeuropeiskt inslag i finskan .
Hiilawa = skimrande	la = plats, wa = vi . Hel uppenbarar sig som ett ljussken i sitt Vi.
Hiilius = glödgröp	liusi = ljus till färgen
Hiiluwa = glimmande	uwe = ypperlig
Hollottaa = glimma	ottaa = emottaga. (Hels sken)
Hulmuta = flamma	muu = annan, ta = denna. Hel kan ta annan form som flamma.
Ilmanwalo = luftsken	ilma = luft, walo = ljus. Il = Hel, ma = jorden(s) ljus
Wälähä = utstrålning	wäli = vala, medium, wä = vi, lä = plats. Hyä = belagd med. Härmed menas säkerligen att då valan verkar i Viet utstrålar allt detta kraft.

Liksom vid ljud, där Hel med varierande namn direkt angav att hon utgjorde ordet, kan vi konstatera att samma tycks hennes förhållande vara till ljuset, jorden, isen, kylan, värmen och himlavalvet.

23. Vind och luft

Ilma = luft, väder	il = Hel, ma = jorden. Hels verkan på jorden. Hel = il har säkerligen från språkets begynnelse manifesterat gudinnan även som luftens härskarinna. De invandrande Fornjots söner har passat på att kalla sin passiva världsskaperska för Ilmatar och därmed göra henne jämförbar med Hel. Il = Hel, Atar = dotter. Ilmatar blev följaktligen en dotter till Hel, universums härskarinna.
Ilma ala = luftrymd	ilma, se ovan. Ala = al = hel, la = plats

IV. URTIDSMILJÖN

1. Inledning

Med hjälp av ovanstående tablåer gör vi nu ett försök att återskapa den forna tidens kultur. Alla finska ord här nedan som markerats med **fetstil** återfinnes i de kategorier där de hör hemma och där deras stavelsesammansättning är utredd.

Det tidserum som vi nu skall beskriva kallas på finska för **kulta-aika** = guldåldern. De gamla grekerna använde samma gyllene koppling då de berättade om samhällen belägna i Höga Norden. ”Där rådde ständigt fred mellan stammarna och de enskilda individerna, folket levde i en guldålder.” Vi skall med hjälp av de finska urorden se om dess stavelser bekräftar detta.

Vi går nu tillbaka till den tid då israndsfolket skapade sitt språk, för att med hjälp av detta göra ett försök att rekonstruera miljö och samhälle i dåtidens Norden. Vi börjar i själva centrum, där kontakten mellan jordmänniskorna och deras andeledning skedde, i Viet.

Vi har i tabellerna klarlagt att Helsinglands äldsta gudomlighet var av kosmisk natur, vilken betraktades som skapelsens moder och alltings upphov. Hon var inkarnationen av den skapande tanken. Då allt liv som ständigt danades utgick från honans sköte, blev också gudinnan knuten till detta kön. Vi har visat att hon åkallades under namn som sträckte sig från Al till Öll föregånget av ett stumt eller hörbart h. I gotiskan har vi känt till att den ursprungliga benämningen på kultplatserna i södra Norden kallats för al och vi.

Vi har tagit till uppgift att ur det finska språket sålla fram de rester som det inte gått att utplåna. Dessa är talande nog. Då vi skisserar upp vad som en gång förekommit i Viet får detta inte tagas bokstavligt, det är möjligt att detaljer av skeendet varit annorlunda. Vi vill med dessa utdrag från forntiden visa det som fram till i dag i finskan föga påverkats. *Orden och dess valörer*. Det kan inte vara en tillfällighet att alla al –hel och ki – vi med vokalgliedning passar som hand i handske in i finskt urspråk. För övrigt ber vi, liksom Lönnrot gjorde i förordet till sitt stora lexikon, om översikt med eventuella fel som smugit sig in

här och var. Vi upprepar ännu en gång att våra kunskaper i dagens finska tungomål är obefintligt.

2. Viet som kulturcentrum.

Vi skall nu med hjälp av dessa nya forskningsmöjligheter, som de finska urorden ger återgiva hur ett **Vi** såg ut, och vad som skedde där. Läsaren hänvisas till att kontrollera i de tidigare uppgjorda ordtablåerna för att få helhetsintryck. Denna metod, att med en helt ny infallsvinkel nå bättre och exaktare kunskap om Nordens tidiga historia, har med detta arbete tagit sina första stapplande steg. Här finns tillfälle för språkspecialister att mer i detalj uppenbara tankens metod att ge sig tillkänna medelst ordnade ljudserier.

Helawuori kallades det **Vi** där den största av kultfestligheterna hölls. **Hela** står givetvis för Hel. **Wuori** anger utseendet och miljön å stället. Hopsatta anger de bägge stavelserna en höjd, backe, klippa. Uppmaningen "wuoriin" betyder på svenska "dra åt helvete" det vill säga till Hels **Vi**. **Wuo** = ström, **ri** = upp. Ordets ursprungliga innebörd bör ha varit "en ur klippan kommande uppgående ström eller kraft". Strömmen det här är fråga om kan knappast vara något annat än från jorden kommande kraftfält, magma i förångad form, som söker sin väg upp till jordytan genom sprickor i berggrunden. Ett fenomen som är beskrivit vid skildringarna om det mångomtalade oraklet i Delfi. Där satt **phytian** (phy = vi, sia = plats enl.finska språket) på en trebent pall, tripod, och inandades ångor som sipprade fram ur jordens inre. Det var under den extas som gaserna hjälpte till att framkalla, som mediet kunde förutse kommande händelser.

Vi återvänder till vårt nordiska Delfi, **Helawuori**, som ju inte bara gick under detta namn, vilket vi tidigare redogjort för. Den ström som väller upp behöver inte luktmässigt vara så påtaglig som den i Hellas beskrivna. Den kan vara helt luktfri och sakna synbara kanaler. Känsliga människor kan med slagruta eller elektroder finna just de platser i terrängen där underjordskraften når markytan. De har funnit utslag på alla de flesta platser där stensättningar från vår forntid markerar kultutövning.

Den energi som enskilda personer, eller små grupper av dessa, under de senaste åren lagt ned på att ånyo kartlägga de ställen där jordkraften väller fram, har protokollförts till gagn för kommande forskning. Vad som hittills framkommit har i de finska urorden under hela detta språks existens varit fullt uppenbarad.

Förutsättningen för att ett **vi** skall uppstå är alltså en underjordisk kraftkälla som når jordytan. Vilken form har då denna vid sin frigörelse? Svaret kan man få genom att studera luftrörelserna i röken efter ett yetplan. Den träder fram i cirklar, som ingår i koniska spiraler. Närmast planet ligger spetsen, och ju längre bort från denna blir ringarna allt större och samtidigt otydligare.

De i forntiden resta stenar som vi idag kallar domarringar, har till 90% formen av en ring. Antalet stenar kan variera från fem upp till ett femtiotal. Dessa anläggningar ligger samtliga just på platsen för en jordström. Ju större stenar och stenantal desto starkare jordström. Om sprickan i urberget ligger nära markytan har en så kallad skeppssättning anlagts. Namnet skeppssättning är missvisande. Utseendet är vaginalt eftersom strömmen nära sin ändmynning ännu inte hunnit inta cirkelform. Jmfr. luftströmmen vid en vingpets, som i sitt första stadie är starkt oval.

Lundar med stensättningar kommer i fortsättningen att av oss kallas **Vi**, med tillägg av de olika funktionsnamn som urfinskan gett dem. Man kan undra varför inte alla stensättningar har rund form. En förklaring kan möjligen vara att under ringarna ligger de bergarter som ger möjligheter för inre kraftströmmar att nå jordytan från större djup än vad som är fallet med de vaginalformade, typ Ale stenar, som byggts ovanpå en längre spricka i berget.

Viet har en punkt i sin mitt där kraftutflödet är som starkast. Den närmast mitten mätbara kraften kommer fram i ringform. Utefter denna placerades de jordfasta stenarna som kallades **aluskiwi**. Härvid uppstod en ny turbulens. Kring var och en av de resta stenarna förändrades det uppåt strömmande kraftfältet så att runt bumlingarna uppkom nya medsols roterande virvlar, vars rotation skapade plus och minussidor mellan de enskilda stenarna. Jmfr samma företelse som en

el-generator åstadkommer. Israndsfolket kallade detta fenomen för **aluswirta**, där al = Hel och wirta markerar underliggande ström. **Alut** = litet ställe. Lönnrot översätter aluswirta till underström. Se nedanstående skiss.

På finska heter denna ”kraftstation” **wyötelaity**, översatt av Lönnrot till stenring. Wy = **vi**, **yti** = kraft, styrka. **Laita** = skogsbryn. Det Vi som ligger i skogsbrynet tillför styrka och kraft. Här anges i ursprungstexten, att stenringen har en inre dold kraftresurs.

Vissa sådana **aluswirta** hade helande påverkan på människokroppen. Därför kallades dessa **Vien** för olika namn beroende på de speciella sjukdomar som behandlades. De strömmar som gav lindring eller bot mot smärta kallades för **kipu**. Ki är Viet som sådant medan pu bäst klargöres genom ordet pudas eller putaan. Lönnroth förklarar detta ord som ”en mindre gren av en ström, som efter bildandet av en holme återgår till huvudkraften”. Den sjuke placeras på just en sådan sten i ringen, som är insvept av en **pudas**. Det kan förmodas att ett medium med smärtstillande förmåga är fast knuten till denna ”holme” varje gång som helande äger rum. En kultplats av detta slag hette **kipuwouri**: **Wuori** = höjd, berg, kulle.

Då hungersnöd av olika slag drabbade folket, gick dessa till en lund kallad **pyhämaa** = offerplats. Troligtvis en av dessa platser som försetts med skålgropar, för att fylla med olika örter, oljor eller dylikt som antändes för att åkalla Hels uppmärksamhet genom den rök som uppstod. Py = **Vi**. **Ämaa** anger Hel som moderjord.

Enligt Ganander fanns på hans tid en offerhäll i Orihwesi som kallades **erä-pyhä**. **Erä** = obebodd ort, **pyhä** = inhägnad, helig. Han berättar också om **Kipuwuori** = smärtans berg, som var en förvisningsort för plågor enligt följande:

”*Kipuwuori*” låg uti Kemi socken vid Kemi älv. En högre topp sköt upp mitt uppe på berget, men uppå toppen stod ett litet hus med en källa mitt i huset. En stor leverfärgad sten med 9 famnar djup håla var placerad uti källan. Till denna håla förvistes smärtorna, sedan de dock förut blivit beredda av *Kiwutar, Tuonetar och Äkäätär*.

Dessa trenne möer voro stationerade på Kipuwuori för att emottaga de ankommande smärtorna. De voro försedda med egna därtill utrustade vantar, med vilka de mottogo smärtorna och samlade dem i brokiga kopparskeppor. Och om de ock emellanåt greto deröver att inga smärtor anlände, så tyckas de uppå andra tider hava haft dem ett sådant överlopp, att skepporna inte rymde dem, hvarför de måste använda sina förkläden till deras emottagande. Sedan rensades och bereddes smärtorna medelst dryftning och sållande, stektes och koktes därpå i en liten järnpanna och gömdes sluteligen i den förr omnämnda hålan. Orsaken, hvarföre ett berg valdes till smärtornas förvisningsort, var troligen denna: man ville förekomma, att smärtorna icke skulle begiva sig annorstädes, än till ett sådant ställe, der ingen levande varelse fanns, ty i annat fall hade någon kunnat lida oskyldigt.

Derföre säger också *loihitia* omedelbart efter det han förvist smärtan till berget:

”Stenen gråter ej för smärta,
Berget klagar ej i plågor;
Om dit också mycket skickas,
Om dit också tallöst hopas,
Öses på förutan måtta.”

När sjukdomen, oaktadt dess synty- (ursprung) kiistö- (kiv) och kipusanat (besvärgelse) ordentligt för sig gått, dock icke ville vika och då nöden var stor, så grep man till nödorden(hätasanat). För dessa hade man mera aktning, än att man skulle hava på något sätt missbrukat dem, der de ej voro påkallade. De lyda ungefär på följande sätt: ”fasta borgar med deras borggårdar rördes fordom, sjöarna skakades och kopparbergen skälvde, när guds stund nalkades, herrens timma var för handen. Skall du då opåkallad, icke röras, du stygga ej bortvika! Nu är tiden, att den opåkallade gästen rör sig, att den stygge begiver sig på flykten. Eller vill du röras när man rör dig, bortvika när du tvingas att bortvika? Jag har ramar av björnen, klor av bloddrickaren, af höken har jag månggrenade klor, med vilka han

griper efter sitt rof. Med dem skall jag krama den stygga och tvinga den oförskämda, stygga rackaren, att upphöra med sitt bitande och gnagande och med all slags plågande. ”

Om det var prästen Ganander eller någon prelat före honom som bytt ut Wammatar, plågans skyddstanke, mot ”när guds stund nalkas, herrens timma var för handen...” är obekant. Men säkert är att besvärjelsen tillhör en tid i Finland då man inte hört talas om någon herre eller kristen gud.

Hela berättelsen omtalar att det även under kvinnoeran fanns inslag av ”det ställföreträdande lidandet”. Till berget bars pinan, där tre **atar** (tankeandar) av smärtorna som människor befriats ifrån tillredde en måltid, vilken via hålet i stenen sändes ned till det i klippan liggande undre existensplanet. På något sätt måste plågorna ha en närande uppgift dit den kom. Möernas tårar när tillgången av denna föda sinade visar på detta. Likaså vikten av att ingen del av det loihitian medförde fick gå förlorad. Ett naturens andliga kretslopp?

Möerna var tankar,- utar, etar och ätar-, vilka kunde utför alla former av aktivitet, känna sorg och glädje samt omvandla smärtan till tjänande. Detta visste redan då kvinnolandets folk vara den möjlighet som gjorde det övernaturliga naturligt.

Vi har bara hört något liknande från Baskien där de andliga laminak levde på människors aggresioner, samt från Visingsö med sina Vineta, kvinnliga tjänsteandar som också tog till sig människors plågor. Har kanske det sista namnet finskt ursprung. Vi = Vi, etar = tankeandar?

På miljöns område i ovanstående berättelse av Ganander kan märkas att här i grå forntid fanns berg innehållande kopparmalm. Denna upplysning förklarar vad dem mytiska Kalevala kvarnen Sampo hade för uppgift. Helt enkelt att mala ner de bergarter som innehöll koppar. Tidigare hade detta gjorts manuellt med handkraft. I Kalevala står att Sampo placerades i kopparberget. Det är möjligt att denna koppar, som nu i stor mängd kunde produceras, exporterades till sydliga länder och medförde stor rikedom till Nordanlandets folk, som tack vare kvarnens konstruktör Ilmarinen också skapade rikedomar åt Karelerna. När så fyndigheterna sinat kom dåliga tider som medförde

krigståg mot Louhi och hennes folk, vilka dock försvarade sig framgångsrikt. Allt detta enligt Kalevalas berättelseepos.

I Lidköping, Kålland, på en plats som heter Hundsal, ligger en skålgropssten strax intill en ur berget framvällande källa. Denna är enligt folktraditionen helig. Att detta al har prefixet hund framför sig bör bero på att invandrande goter härmed markerade skillnade till sitt Götala som ligger inte långt därifrån gentemot det hun eller senare hundsal, som de invandrande goterna gävo sina om jaktmarkerna kämpande antagonister. Härav Hunaland, kung Hune. Adam av Bremen rörde ihop den mängd uppgifter som han fick angående dessa hundar så att han trodde att det rörde sig om en antropomorf hundras. Se Adam av Bremen 4 bok 25 kap.

De lundar som idag fortfarande bär namnet **watturauino** = heligt ställe, bör ha varit avsedda för invigda personer. Wa = Vi, tue = tillstånd, rauino = ruin. .

För svaga och orkeslösa fanns troligen hjälp att få i **wäkä** = få kraft. Samma bör förhållandet ha varit i **pylwäkkö** = lund å höjd. Py = Vi, wäkki = kraft, styrka.

Mest förekommande var dock de Vi som hade helnamnsvarianter till stamord, ex **helsinki**. Hel = Hel, sin = tag emot, ki = Vi.” Möt mig i mitt vi.” Den mest kända av dessa helvi utgör i dag namnet på Finlands huvudstad, **Helsinki**, liggande i landskapet Helsingland (Hels ungars land). Visby på Gotland hette fordom Helvi.

Julen firades ursprungligen i Viet. **Juolikko**, visar att namnet på Nordens största högtid jul, är direkt hämtat ur iul eller hiul, en Helvariant. I Eddans kväde Allvismål omtalar den vise dvärgen, att månen hos Hel heter Hjulet medan alverna kallar solen för Fagerhjulet. Obs, att ju mellan h och l är en konsonant som hänför hjulet till helvarianterna. Ikko = evig. Jämför Julita i Södermanland med sina stenringar och gravfält här och dito i närliggande Äs. Finskt **juljeta** = uppenbaras.

Vi har nu försökt redogöra för Vien, dess lägen och utbredningen under olika hel- och vi-sammanskopplingar. Det har också klargjorts

att underjordiska kraftfältsströmmar danar själva stenarnas läge. Till detta senare vill vi infoga att de högst varierande formerna på bumlingarna som utvalts har varit noga genomtänkta. En i roten spetsig sten fördelar utstrålningen annorlunda än den med bred bas osv. Vi skall söka svaret på avsikten och övergår till att berätta om dessa kultstenar.

3. Viets attribut: Kultstenar, spön och eldstaden

Ala = stor sten. Av den forskning i urorden vi tidigare gjort visar det mesta på att ala avser endast sådana block som ingick i **aluskiwi** = grundsten. Dessa var ledare av jordkraften och kunde dels verka tillsammans med ett visst antal andra stenar, dels vara ensamstående. I senare fallet har våra skolböcker lärt oss att dessa är bautastenar, som rests till minne av någon stor krigare. Urorden ger en helt annan förklaring. En hel del talar för att det äldsta uttalet av detta ord var **alla**, där **al** = Hel, la plats, vilket blir att Hel bodde i stenen, Hälleberget. **Alapaasi** är en sådan stavelsebildning. Ala betyder stor sten, och tillägget paasi beskriver en platt sten eller häll. Pa = i sanning, ase = rede, tillhör. Hel har i sanning tillhörighet i berget.

Warakiwi = skyddssten. Kiwi har betydelsen sten. Första stavelsen ki förefaller att ingå i en enstavig k-länk med samma variationsmöjligheter som al och wi. **Kyky** = kraft, förmåga anger i högre mått det ky vill omtala, något abstrakt inneboende. **Koko** = helhet vill berätta det totala av något genom en dubblering. Inte olikt det som idag förekommer i alla religiösa förkunnelser över hela jorden med orden evigheters evighet. Wara = skydd, wa = Vi och ra = spö, rå. I Viet skyddar spöet

Den förnämsta stenen i Viet kallades **altari**. Andra former **haltari**, **altare**, **alttari**, **altani** och **halttari**. Stamordet är hal, al, Hel. Tarha = inhägnad. Det gotiska ordet altare är hämtat från israndsfolkets språk.

Var i Viet låg altaret och hur såg det ut? Själva namnet säger att det var omgivet av en inhägnad. Var det stenarna som ingick i rundlen det var frågan om? Troligen inte. Vi tror att altaret var en mindre sten

placerad i centrum, just å det os där den innersta jordkraften nådde markytan. Altaret var försedd med skålgropar. Det har tillvaratagits en stor mängd skålstenar, som nu förvaras på olika museer. De flesta är cirka femtio centimeter i diameter. Vi antager att dessa stenar fördelat den uppgående jordströmmen och så skapat en ny cirkulation, vilken insvept valan i liknande kraftfält som phytian i Delfi svävade i. Denna satt på en trebent stol, symbol för den första treenigheten, den där månen, solen och jorden var Hel eller helheten

Pokkatuoli = trollstol. Peikko = troll, tuoli = stol. Vi förmodar att det rätta stamordet skall vara piika = tärna, jungfru. Pokka finns ej i ordlistan. Loihtu = trolla, **loihtujumalatar** = trollgudinna. Obs att här har jumala förblivit en kvinnlig gudinna, troligen anspelade på **Louhi**, nordens värdinna eller hennes dotter **Louhetar**. Vi översätter **atar** och **etar** i dessa bägge namn liksom tidigare med tanke.

Stolen som avses är möjligen den trebenta pall på vilken valan satt då hon siade, belägen i Viets centrum intill altaret, runt vilket jordstrålningen **kikkura** skruvade sig uppåt. Vid varje av de i ringen ingående jordfasta stenarna var en mindre sådan, **Kiwi-istuin** = stenstol, på vilka Viets tjänande jungfrur satt mottagande **Aluspylwäs**, jordkraften.

Valan hade i sin hand ett spö, **Walannewarpu** = wa = Vi, **alenne** = nedanliggande ställe där Hel bor, warpu = spö. **Walanne** betyder också fludium att övergjuta, vilket helt passar in på jordkraftens väsen. Spöet har många andra namn som anger Viets verksamhet. **Wapa**, **Wawan**. Wa = Vi, apa = ösa. **Awan** = upplåta. **Warpu** = litet spö, **arpo** = vördnadsvärd, dyrbar. **Warwe** = smalt spö. **Arwo** = vördig, aktad. **Witsa** = spö, Wi = Vi, **itse** = själv, vilket anger spöet som en Visymbol. I övriga Norden är denna stav känd som festav, vilken enbart bringade välsignelse. Ett annat ord är **kimpi**, där ki anger Vi medan **impi** anger jungfru. Stamorden wa och wi anger givetvis ägaren här såväl som på alla andra ställen. Troligt är att varje jungfru vid sina **Kiwi-istun** också var utrustad med **Wawan**.

Framför valan på den trebenta pallen var en eldstad, **Walkeantila**. Wa = Vi, alkea = tjänlig, antila = skänk. Då det sammanfogade ordet

walkea betyder eld är andemeningen att **elden är en skänk från Hel förmedlat av Viet**. Att det också fanns andra ljuskällor i Viet bekräftas genom glosan **Waloaine** = ljusämne. Wa + alo = Hel i Viet, aine = ämne. Ljuset är Hel.

Nu har vi med hjälp av de finska urorden beskrivit det ställe i Viet där centrum av jordströmmen, **Pyörrewirta**, avgav sin kraft. Sammanfattningsvis fanns här **altaret, offerstenen och elden**. Här satt på en pall **valan**, som i sin hand hade ett fespö, med vars hjälp hon fördelade kraften till olika ändamål.

4. Stenringen

Vi har nu gett en beskrivning på **wyötelaitas** (stenring) med dess **watturauniots** centralparti, **altaret**. Detta är enligt urordet omgärdat av ett stängsel, **tarha, tarjo** som är både av andlig och av materiell form. De stora **kiwi - aita** stenarna (= rund stenring), som fortfarande finnes kvar i hela Norden går i våra dagar under namnet domarringar. Man tror att Oden och övriga asagudar satt till doms på dessa, dömande levande och döda. **Kiwi** = sten i Viet, **aita** = stängsel. Antalet och storleken av dessa kiwi är som också omtalats beroende på formen och kraften av jordströmmarna.

Om en spricka i urberget ger möjlighet för gasen att strömma ut, så kommer dess kraftfält att verka utefter denna rämna och antaga oval form, typ Ale stenar. Stora underjordiska stenblock kan också förändra den runda eller ovala formen till trekant eller månghörningar. Det är med hänsyn till dessa och strömmens intensitet som fornfolket tog ut var den enskilda **Aluskiwi** = grundstenen skulle placeras. I de runda ringarna är det kraftströmmens första cirkelform som bestämmer var varje **aluspylwäs** = Vi-stolpe skall förankras i jorden. Allt inom denna ring gick under namnet **Holwi** = rum av sten (helgat åt Hel). Säkerligen har detta formats efter de anvisningar som valan, i trance sittande vid altaret, givit information om.

Alla Viets stenar hade var sin skyddsande, **Warjlusenkeli** (wa = Vi, arp = spådom, luusia = förtrolla, keli = bereda väg)

Varje **aluskiwi** i holviet hade en speciell funktion som dess namn angav. **Ilokiwi** = fröjdesten gav livsglädjen tillbaka till de i sinnet nedslagna. Den Hels ställföreträdare som andligen styrde strömmarna runt ilokiwi hette **Ilotar** = glädjetanke.

Elewä kiwi = levande sten, var måhända av flat natur, på vilken en till synes död blev lagd i hopp om helbrägdagörelse. **Elotar** = Hels tanke, se Ilotar, var denna stens andliga kraftformare.

”Levande Sten” av Monika Sjöö

Kipukiwi = sjukdomssten, ingick i Viet till gagn för dem som hade plågor av olika slag. I, vid och omkring denna kiwi verkade **Kipuemäntä**, plågans gudinna. Emäntä = värdinna, fru.

Warakiwi = stor upprest sten, hade troligen till uppgift att skydda kultkretsen från faror som utifrån hotade deras samhälle. **Warwutar, utar** = tanke, bodde i denna sten och hennes beskydd utsträcktes till att gälla hjälp mot de svårigheter som hotade i skogen. **Wariowaha** och **Wartiowaka** är troligen samma sten. Warjo = värja. **Kiwi-istuin** = stensäte (istu = stol), kan antagas vara den lämpligaste sittplatsen för

den som fick hjälp med sina bekymmer. Dennas läge bör ha varit sådan att strömmen svepte runt den här sittande. Det kan tänkas att sätet också kallades **Wartiowaka** vilket betyder vårdsten.

Metsän-eukko = skogens och dess djurs härskarinna, bör ha haft en sten, **Metsänkiwi**, till vilket böner eller offer av allehanda slag gavs då jaktbytet var ringa. Likaså bör också fäkreaturen ha haft en sten till vilken urfolket vände sig vid pest och andra svåra djuråkommor. Möjligen kan stenen ha hetat **elukkakiwi** och dess beskyddarinna **Elotar**.

Peltokiwi bör den sten ha kallats där **Peltopekka**, åkerns skyddsande höll till. Åkerbruket som näringsgren var av betydligt yngre datum än de ovanstående stenarnas funktionsändamål. Detta avspeglar dess skyddspatrons manliga kön. I de stora stenringarna där antalet kraftpelare översteg nio, kan vi förmodas att samtliga hade var sin andliga vårdarinna och ett eget till henne syftande namn.

Runt denna altarets inhägnad skapade jordens kraftfält ytterligare en tredje ring, som hade varierande diameter. Dess ytterlinje markerades med knytnävsstora stenar. Vilka på en del ställen ligger kvar än i dag. Troligen var detta utrymme ägnat åt avlidnas andar medan de ännu vistades i Hels underjordiska boning. De följde strömmen **pyörtewä** uppåt med hjälp av de närvarande anförvanternas tankar. Detta område kallades **Wainio**, wa och anian = evinnerligen, motsvarar vad som i Sverige hette **o dains akr** = icke dödas åker. En plats där de levande kunde möta anförvanter eller andra kära, vilket skall visa under viets aktiviteter.

Utanför denna tredje cirkel fick övriga, som tillhörde samhället taga plats. Deras roll, förutom att bevittna det som försiggick och vara mottagare av budskapen som valan meddelade, var att med sina tankar ytterligare höja den kraftfrekvens som behövdes för kommunikationen mellan det andliga och det världsiga. Lönnrot beskriver hur de finska barnen ännu under hans levnad fortfarande hade låtsas-Vi. Genom att lägga stenar i ring, med en ingång, **Tahraporti**, tahra= inhägnad, portti = ingång, sökte de så gott det gick att efterhärma forntidens andliga kontakter. Denna lek kallades

Tarhainen eller olla tarhaisilla (tarhaisin = stängsel). **Olla** = vara, existera.

Ytterligare en väl genomforskad tillgång för att höja kraftkoncentrationen runt hol-Viet var växtligheten i omedelbar anslutning till kultplatsen. **Pihlaja** = rönn var det heligaste (detta ord, heligaste, anger att Hel fick mest kraft ur dess aura). Varje bosättningshus i dåtidens Norden hade framför ingången ett exemplar av detta lövträd som ansågs skydda husets folk från faror av alla de slag. Pi anger att det är ett heligt Vi-träd, medan lahja berättar att det är en helig gåva. Slutsatsen att alla på gårdsplanerna inplanterade rönnar tagits som skott från just Viet är inte alltför djärv. En eller flera rönnar utgjorde Viets vårdträd. Ett annat namn på denna art är **Kalewanpuu**, där kalewa symboliserar jättarnas urfader och puu anger träd, med andra ord urträdet. Dess vårdarinna var **Pihlajatar**, vilket säger att Viets atmosfär renas av trädets tanke.

Wironpihlaja, oxelträdet, antar vi var det träd som bildade allé (= undertill) till själva viets port eller ingång. Wiron = leder till liv. I detta fall till Hels underjordsparadis via Viet. Ett av de äldsta alleträden är just oxeln, som i våra dagar ersatts med pil, björk, lind eller lönn.

Wironpaju = vide, pil, poppel, alm har fortfarande sina givna platser i kyrkoparker och som vårdträd i allmänhet. I grekiska mytologin har vide, helice, en direkt koppling till modergudinnans namn. De nio muserna bodde på Helikon, Hels berg, videberget. Detta var omflutet av Videströmmen. Såväl Dionysosstaven som fespöet var av videträ. Parallellerna till den äldsta kända religiösa kulten i det gamla Grekland och Vi-riterna hos hyperboréerna pekar på samma ursprung. Apollons moder Letones eller Letho hade sitt ursprung från ovanstående folk, och sonen som efterträdde henne måste varje nittonde år återvända till Höga Norden för att återfödas. Letto betyder på finska klippa. Samma betydelse har Louhi, Nordens vårdarinna och Hel, vars underjordiska viste var förlagt till hälleberget. Finska ordet **pyhitys** = helgande, invigning. Vi har i vår bok Hel- den gömda gudinnan utg. 1995 visat på sambandet mellan israndsfolkets och hellenernas religiösa seder.

I Viets flora ingick också **Kalewankuusi** = helig gran, **Koiwu** = mauserbjörk, **Wahtera** = lönn, **Walkeakuusi** = lärk, **Wesakoiwu** = fjällbjörk, **Wihtakoiwu** = glasbjörk och **mänty** = fur.

Dessa träd bildade ram runt Viet vars ingång var av två slag. Dels **pääsy** = tillträde till Viet dit allén ledde, dels **alku** = begynnelse, upphov, källa, vilken ledde in till Hels vistelse, alltså en andlig ingång. Denna användes av de nyligen avlidna vid begravningscermonierna då deras levande anförvanter fått tillträde genom **pääsy**.

5. Kraftfält i viet och vid stenrören.

Aluswirta = underström Alus = Hels klippa, fundament. Ur berget kommen ström.

Pyhäwirta = strömvirvel Py = Vi, hä = isanning, wirta = ström

Pyhäwira = helig rökelse Sawu = rök, (som kommer från jorden och elden.)

Pyörre = strömvirvlars fe Uro = kämpe. Yti = kraft. Jmfr: valan i Delfi kallades för phytia.

Pyörtewä(ki) = full av kraft Örta = yti = kraft. Wäki = kraft

Pyörtö = virvel

Pyöra = virvel

Pyöry = cirkel, rundel

Pyöröngas = cirkelring Rengas = ring. Stavelseriktigt översatt ” Viets strömvirvlar visar sig i virvelform ”

Wäkä, wäin = få kraft. Äkeä säger att något väldigt helt oförmodat inträder i Viet.

Wäki = kraft

Kraftfältet i Viet

Wäkiwirta = ström

Wä och ki anger bägge ett Vi. Eftersom wirta är strömmande vatten finns det skäl antaga en helig älv, dito källa. Wirtaa har

betydelsen tillströmma, varför det också är befogat att antaga en tillströmning av kraft i wä-kiet.

Wäly = norrsken	Viets lyse
Wäliaini = vala	valan är Viets medel (aine). Valan förmedlare av kraften
Wälähya =utstråla, blänka	Wä = Viet, lä = platsen, hyä = det goda. Utstrålningen i Viet är Hel.
Waltawirta =den. fria strömmen.	Wa = Vi, al = Hel, taa = denna, wirtaa = tillströmmar.
Wuo, wuoksi = ström	Här gäller det älvar, bäckar och rännilar.
Wuollas = ström	Olla = existerar. Ol = Hel. Hel är i dig.
Wuoksi = ström	oksi = kräkas. Viets strömmar liksom väller fram stötvis likt spyor
Wuotar = strömnymf	Haltian som vårdar strömmarna i Viet.

Sammanfattning

Dessa matriarkatets kultplatser med ringar av större eller mindre stenar omgivna av orörd natur var gemensamma andaktsplatser, tillgängliga för alla. Det nödvändiga var att inne i dessas centrum skulle finnas en från jorden kommande synlig eller osynlig kraft. Kraftfältet påverkade den av deltagarna i Viet som fått gåvan att förmedla alla de former av andlig manifestation som finns. Stavelserna i de finska orden ger besked härom.

Den ansvariga för vad som skedde var den kosmiska Hel som saknade jordisk identitet. Hon kunde uppfattas endast som tanke utan några former annat än omsorg över allt och alla dess existensplan. Hon fanns överallt och i allt.

6. Aktiviteter i viet.

Vid detaljgranskning av tablån över kultaktiviteter får vi fram följande:

Sammanställningarna visar till nära nog 100 % att de forna kultplatserna hette wa, we, wi, wu, wy, wä, pi, py eller ki. Vilket av dem man använde var beroende på ändamål, specialtillägnet, och Viets läge samt dess form. Alla var inte runda.

Viet var den plats där de mest gynnsamma betingelser för kontakt med det gudomliga fanns. Metoderna för att nå denna källa verkar ha varit ganska ensartad. De allra flesta människorna, **Kihla** = församlingsdeltagare vid kontakten med det andliga, hade i större eller mindre grad förmåga till att personligen mottaga för dem viktiga budskap, antingen dessa kom från en nyss avliden eller utgick från andeledare. De var alla aktiva oberoende av i vilken av de tre Viringarna de befann sig. Vad förväntade de sig av dessa sammankomster, och vem var **valan**?

Ilmestys = uppenbarelse. Il = Hel och maisti = mönster, modell. Av detta kan den slutsats dragas att Hel visade sig i någon form av mänsklig gestalt, och att detta skedde genom **wäli**, **valan**. Hon uppenbarade sig = **ilmaistua**. Il = Hel, ma = jord, istua = stol. I övriga Norden var benämningen på den sierska som i Viet förutsade vad komma skulle völva eller vala. Ex. valan i Eddadikten Voluspa. Hur vi än söker i Lönnrots eller andra finska lexikon finns ej denna översättning. **Wala** anger vittnesed, **Walio** den utvalda, **Wale** medel **Walaa** formbar, **Walion-waimo** den förnämsta kvinnan, **Walita** utse, **Wallanmies** makthavare, **Wallasnainen** förnäm, **Wallita** utöva makt, **Wallitsia** härskare, **Walta** makt, **Waltapää** högsta chef, **Waltia** överväldiga, **Waltiwala** edsöre m.fl. Alla anger **Wa** som stamord med olika **al-**, **ala** varianter och alla har betydelse av något centralt, som kommer nerifrån jordens inre. Eftersom vi redan har uppdelat de olika stavelserna och angett deras betydelse hänvisar vi dem som är intresserade i ords valörer och värde till sidorna, som avhandlar Viet.

Welho = häxa, enligt äldre vokabulär, samt **Wäli** = häxa ger dock en klar bild om att det är i Viet denna hör hemma. I ordet **Wäliaini** =

medium, häxa betyder aini den utvalda. Utvald under en förrättning som kallades **Wälistä** = utkora. Tydligare kan det knappast klargöras att det vi i dag menar med häxa var guldålderns mest vördade person. Med denna uppsjö av exempel och stavelsesdissekeringar kan vi fastslå att förestånderskan för viet i många fall, kanske de flesta, bar ”titeln” vala, vilket vi som förut kommer att använda. Det framgår samtidigt att denna vala var den förnämsta i dåtidens samhälle, som fått denna sin särställning tack vare sin förmåga att förmedla Hels krafter, vi kallar det idag för en ”utomsinnlig” kraft. Det är lika klart att man genom **valita** utsåg den kvinna som hade de största krafterna. Givetvis skedde detta i Viet.

De i Viet församlade förväntade sig att denna **wäli** skulle skapa kontakt med den gudomlighet som utgjorde samhällets högsta instans och ledning, modergudinnan Hel och andra Helaspekter som **atar** och **haltior** .

7. Årliga festligheter

Ilojuhla = fröjdefest med stora eldar, visar att julen, som fortfarande bär detta sitt ursprungliga namn också trots vintern firades utomhus. Il = Hel, lo = plats, juhla högtid. Kyrkan hade stora svårigheter i sin strävan att på sina gudar överföra vad som tillägnats Hel. Man tillgrip bl.a. den åtgärden att de som eldade under midvinterståndet skulle få sina hus nedbrända. Det allra äldsta namnet på denna högtid torde ha varit Hela eller Helka festen, som nu firas på våren.

Kiintonainen , ki = Vi, into = extas, nainen = kvinna, bör ha varit aktiva deltagare i en del av kraftmanifestationerna inom Viet. Kiinto anger ett fast läge och detta innebar att dessa kvinnor var knutna till de i Vi-ringen ingående jordfasta stenarna. Med detta markerades, att vid var och en av dessa stod eller satt den av kultkretsens kvinnor som hade de mediala krafter vilka var knutna till sin stens andliga innehavare, någon **haltia**. Vid **Elewä kiwi** vistades det medium som kunde emottaga **Elotar** = Hels tanke. **Kipukiwi**, stenen med sin Kipu-emäntä var platsen för ett annat medium o.s.v.

Sammanfattning av utgångsläget vid en festlighet kan av vad som framgår av urorden vara följande:

I Viets mitt, inneslutna av den innersta jordkraften, sitter valan på en trebent pall, **tuoli**. I sin hand håller hon en stav av rönn, och bredvid henne på marken ligger olika spön av varierande tjocklek och längd. Den stav som hon använder då hon pekar mot jordens innandöme är konstfullt snidat ur en rönnstam som en gång vuxit i Viet. Handtaget är i sin ena ända smyckat med en pärlknapp, **Helmi**, vilken symboliserar Hels glans. Det är troligt att vid de olika riterna användes olika spö, som förut uppräknats. Mycket talar för att det var just ett sådant cloisettesmycke som låg inne i en av Uppsala högar. Tillsammans med övriga föremål där pekar allt på att dessa tre gravkullar var sista vilorummen för oförglömmeliga valor.

Framför valan, placerad över en glödbädd, låg altarstenen med sina skålgropar. I dessa fanns diverse rökalstrande växter, som fylldes på under hela den pågående akten. Vid vissa tillfällen blossade en öppen låga, **Walkeasoitto**, som symboliserar rening.

Nästa kraftring, som sträckte sig till yttersidorna av stenarna, var tom på folk med undantag av **kiintonainerna** bundna till sina respektiva stenar.

Utanför innerringen, med en bredd motsvarande dess diameter, och markerad med småstenar, var den plats, **odinsakr**, som avlidna saamhällsbor på olika sätt kunde manifesteras sin närvaro. Utanför yttersta ringen får så de övriga deltagande sin plats.

Bakom denna ring kommer så växter av vide, pil, sälg, rönn, björk, gran och tall. En allé av oxel leder fram till Viets ingång. Om någon av de i den yttre ringen stående eller sittande skulle av valan kallas in i storstensringen så måste detta ske genom **tahraporti**.

8. Urreligionens gestalt

Det är troligt att alla de i ceremonien deltagande gått till Viet efter samma mönster som rådde i Helkafesten= **Ridvalan Helkas** som Lönnrot bevistade. I spetsen valan och efter henne, i led fyra och fyra,

Kiintonainen som under hela vandringen genom allén som förde till Viet sjöng helgade sånger till den kosmiska Hel. Bakom denna utvalda grupp kom övriga deltagare, som nu var åskådare och möjligen nynnade. Denna vandring eller vallfärd kallades **pyhäwaellus**, där pyhä betyder helig och wa Viet, medan ellus, elo visade på andligt liv. **Waelus** = vandring .

När så skaran intagit sina platser i Viet efter den ovan gjorda beskrivningen, som kallades **pito**, pi = Vi, yti = styrka, påbörjade **pitää** = andakten, sökandet efter den gudomliga kontakten. Allas blickar är nu riktade på valan, och samtliga är väl medvetna om vad hennes åtbörder har för symbolvärde. Den lågmälda sången från de utvalda blandas med vindsuset från omgivande träd.

Med hjälp av de finska urorden kan man få fram att följande skett:

Walio, den utvalda, den som svurit eden **wannottu**, av oss kallad valan, inleder ritualen. I sin hand håller hon en stav med pärlknapp, **helmi**. Valan riktar **Helmistaven** mot **altaret**. När hon så fått kontakt med jordkraften lägger hon helstaven ned på skålstenen, och någon av de heta groparna fylles med torrt örtextrakt. Detta förångas och sprider svag rök som verkar hallucinogent. När så valan, delvis genom de härifrån kommande gaserna, nått andlig kontakt, lägger hon på glöden **Waloaine**, ett ämne som ger en klar låga, vilket visar de närvarande att hon fått kontakt med det gudomliga planet. Wa + al = hel är i Viet, alo = ställe, aino = ämne. **Walopilkku**, Hels tindrande eld, belyser med ett starkt vitt sken hela skogsgläntan. Nynnandet upphör och det blir alldeles tyst. Efterhand övergår det skarpa ljuset till en strimma, **walosäde**, som omsluter Viet och dess aktörer i en färgrik aura, **walowalkea**.

Walio sträcker ut armarna, **helmata**, som för att ta alla i sin famn, och börjar tala. Hennes röst kan höras vida omkring, **helakka**, då hon ger råd och anvisningar till alla de församlade. Hon avslutar med att be en av de i bakre raden stående, som led av svår smärta att komma fram och lägga sig på **wyölaitans kipukiwisten**. Under ritualens gång stiger den underjordiska strömmen uppåt och sveper sig som en lysande varelse om den lidande kvinnan. Mot slutet upplöstes den

heleskeä, lysande varelsen vars **helletelle**, solsken, avtog och återvände till **aluswirta**, den underjordiska strömmen, varifrån den uppstigit.

9. Helbrägdagörelse i viet.

En av smärta hopviken man hjälptes fram. Han fick ej beträda det området **wainio**, som var de avlidna förbehållet *Elewä kiwi*, utan måste ledas till **Tahraporti**, där han togs omhand av det medium som tjänade kipukiwistenens andliga helare **Kipu-emäntä**. Denna förde honom till den på översidan flata hällen, där han liggande på rygg behandlades. Under det de närvarande sjöng entoniga sånger, uppkom ur jorden en grupp små kvinnliga féer, **alol**, vilka masserade den sjukes mage och avslutade sitt bestyr med att smörja det ömma stället med **ailekes-olmak**, helig eller helande olja. Därefter försvann de små varelserna lika omärkligt som de kommit. Den sjuke reste sig upp och återgick utan hjälp, via tahraporti till sin ursprungliga plats alltunder

det samtliga uppstämde en **ilowirsi**, det är glädjesång, hymn till Hel, helbrägdagörerskan.

Då sången tystnat kungjorde, **ilmotus**, valan, att en till synes död kvinna skulle bäras in i ringen och läggas på **Elewä kiwi** = levande sten. När så skett, och bårkarlarna återgått, samlade valan alla sina medhjälperskor runt viloplatsen. De tog varandras händer och sjöng en hymn på **alkukieli** språk, tills **alkusan**, det är urorden, nådde det tonläge som kallas kölning. Så började de i takt med tonerna röra sig i **pyöry**, det är cirkelgång runt stenen. Ibland snabbt och stundom svävande stilla. Så slutade sången att ljuda och den dansande gruppen böjde sina huvuden och sjönk ned på knä. Valan tog fram sin **helmistav** och vidrörde med denna den livlösa kroppen, samtidigt som hon bad att den döda skulle få lämna **manala**. Mana = dödsriket hos **Al, Hel**.

Kvinnan gick in i ett tillstånd som hon aldrig upplevt förut. Dels kunde hon uppfatta den verklighet hon befann sig i, dels var hon vid fullt

medvetande under hela den” tid” som följande ”astralfärd” utspann sig. Var enda detalj blev inregristrerade under hennes tydligaste tanke ”glöm inga detaljer, ty dessa följer ett åsatt värde”. Allt som hon upplevde under denna era brände sig alltså fast i hennes medvetande.

Elewü kiwi omvandlades i hennes medvetande till en bår placerad inne i en svankropp, underbart vackert och konstfullt utförd så att fjäderhamnen utgjorde bakgrund, sidor och golv. Vingpennorna sträckte sig i hela sina längder från dunkuddarna på vilket hennes huvud vilade och fram förbi kraftgivarna. Hela panoramat badade i ett gulvitt sken, ett osynligt energifält hade bildats av aktörerna.

Kvinnan låg i denna ”svanfarkost”, som plötsligt och helt ljudlöst lyfte från tahraborti och likt en glänsande fågelhamn svävade högt upp över jordeplanet. Farkosten styrdes till synes av sig själv upp till en bergsplatå kallad Halleberg. Kvinnan uppfattade att väster om berget gick en osynlig barriär djupt nere under henne, som verkade skilja två olika kulturer åt. Hennes svanskepp ställde sig nu vinkelrät mot gapet, som om det ville göra sig beredd för en överflyttning av hennes döda kropp, till en liknande svanfarkost, som backade till vid klyftan för att taga emot.

Emellertid spärrades dess väg av ett söder ifrån kommande ljussken. Kvinnan var förvissad om att hon nu skulle lyftas över till den mötande farkosten, för att det här skulle hållas en likvaka över henne.

Men plötsligt och för henne oförmodat lyfte Svanehamnen på vilken hon låg rakt upp i skyn och fortare än tankan var hon tillbaka å **Elewü kiwi**.

Smärtan som under längre tid plågat henne återvände gradvis och gjorde inte hennes tillvaro bättre. En viss besvikelse över att ha återförts till livet var den första känslan som överväldigade henne, men kvar fanns den stora lyckokänsla, som genomsyrat henne under hela färden. Hon förstod att svanen var livets budbärare och att hennes tid ännu inte var utlupen.

Så det skedde att den skenligt döda kvinnan reste sig upp. En **ilmotta** = uppenbarelse av il = Hel var emottagen = motta. Ledda av valan sjöngs **Hela wirsi** till gudomens **ilmestys**.

Ytterligare en livlös gestalt bars fram till den sten som ”den uppväckte” nyss lämnat. Samma procedur upprepades som förut. Valan reste sig från sin tuoli, avbröt sången, och riktade blicken mot jorden, föll på knä och sade: ”Hell dig, hell denna döda. Då **helähtää** (livssnöret) som går mellan dig o **Hel** avskurits, har gudinnan nedtagit vår älskade medvandrare till **helle-ala**”. Då stämde hela menigheten upp en glädjehymn.

När sista tonerna förklingat kallades en kvinna fram som stod utanför i tredje **wyöti**, det är ringen. Genom **Tahraporti** in i Vietets inre ring skred då en ung kvinna, klädd i en vit fotsid klänning. Hon fördes fram till altaret runt vilket hela **warvi** (sällskapet) var samlat. Valan talade till en för de oinvidga osynlig intelligens, som hon med djup vördnad kallade **Hiilitar**, det är Hels tanke, som helade eller lindrade brännsår. När så den utvalda, knäböjande inför den osynliga, svurit **walalla wahiwista** eden, förklarades hon som **Hiilitars Haltsia** och **Walan-alainen**, det är tjänarinna underställd **Hiilitar** och **valan**. Så blev hon upptagen i **Walion-waimo**, vilken var den största andliga insikt näst efter **Wallasnainen**, valan själv, som någon jordisk kunde nå. En **wanta**, blomkrans, placerades på den nyinvidgas **pyhittää**, hjässa. Med denna avslutning ansågs hon av alla vara en **pyhä-immen**, en helig mö, som i allt skulle stödja **pyhäwaimo**, valan.

Under arbetets gång har vi förstätt att i människans begynnelse var först tanken, som skapade ljudet, bilden, stavelsen och till sist ordet. Skriften, som därpå följde inledde ett annat världssystem, det manliga, och den lade sig och överskuggade det andra systemet, det kvinnliga.

I vårt manliga världssystem ligger makten i den starkes hand och denne bestämmer vad som är gott och ont. Kontakten med det gudomliga sköts av ett prästerskap. Samhället är uppbyggt som en pyramid med makten i toppen.

I den värld som boken fått fram lever människan i naturen och i samklang med dess oskrivna lagar. Varje människa har samma värde och möjlighet att själv kontakta det gudomliga, eftersom det finns i individen. På denna grund kunde hon eller han bilda sig en egen uppfattning om varat.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Adam av Brema*; övers. Tore Nyberg m.fl., 1984
Almgren, O.; Sveriges fasta fornlämningar från forntiden, 1934
Almkvist, C.J.L.; Nordens betydelse för Europas fornhistoria, 1845
Baumer, Franz; Der Kult der grossen Mutter, 1993
Bachofen, J.J. ; Das Mutterrecht, 1861
Baudou, Evert, Västernorrlands förhistoria, 1977
Beda; Historia Eccleciatica, omkr. 730
Beowulfskvädet
Braidwood, Rob. ; Människor före historien, 1960
Briffault, Robert; The Mothers 3 band, 1927
Brøgger, A.W. ; Den arktiska stenåldern i Norge, 1909
Bugge, Sophus; Studier över de nordiska sagers upprinnelse, 1889
Castre'n, M.A.; Finsk mytologi, 1853
Castre'n, M.A.; Resor och forskningar, 1870
Cleve – Euler Astrid; Komsakulturens ålder, 1936
Cleve – Euler Astrid; Om tiden före den första bebyggelsen i Skandinavien, 1929
Cooper, J.c.; Symboler, 1984
Ehrenberg, Margareta; Women in Prehistory, 1989
Eriksson, J.V.; Studier över Upplands förhist. geografi 1913
Fester, Richard; Sprache der Eiszeit, 1962
Fester, Richard ; Weib und Macht, 1991
Freitag, Erhard F.; Hilfe aus den Unbewussten, 1987
Ganander Christfried; Mythologia Fennica, Åbo 1789
Gimbutas, Marija; The Goddesses and God of old Europe, 1984
Gimbutas, Marija; The language of the goddess, 1989
Gimbutas, Marija; Civilization of the goddess 1991
Göttner- Abendroth, Heide; Das Matriarchat I,II & III, 1991
Hagen, Anders; Norges oldtid, 1983
Helskog, Knut; Helleristningene i Alta, 1988
Herodotos
Holmbeck, Åke & Elias Wesse'n; Svenska landskapslagar, 1933
Jung, Carl-Gustav; Människan och hennes symboler, 1964

Jung, Carl-Gustav; Det omedvetna, 1965
Kjellmark, Knut; Värends fornminnen
Liljenroth, Göran; Gum, Svea rikets nave, 1985
Liljenroth, Gunnel & Göran; Folket bortom nordanvinden, 1989
Liljenroth, Gunnel & Göran; Götrik & Rolf, 1990
Liljenroth, Gunnel & Göran; Bråvallaslaget & Blendasågnen, 1991
Liljenroth, Gunnel & Göran; Hel - den gömda gudinnan, 1994
Liljenroth, Gunnel & Göran; Kvinnolandets död, Sveriges födelse, 2001
Lönnroth, Elias; Kalevala 1835
Lönnroth, Elias; Svenska Skrifter I och II, 1911
Lönnroth, Elias; Sanakirja A-M och N-Ö, 1866-1880
Munch, Peter; Det norske folks historie 1 – 8, 1855
Norden, Arthur; Kivikgraven, 1930
Petersen, N.M. Nordisk mytologi, 1869
Reuterskiöld, Edgar; Källskrifter till lapparnas mytologi, 1910
Rose'n, Helga; Om dödsrike och dödsbruk i fornnordisk religion, 1918
Ruong, Israel; Samerna, 1969
Rydberg, Viktor; Undersökning i germansk mytologi I & II, 1889
Sander, Fredrik; Nordisk mytologi 1887
Sjö, Monica; The great cosmic mother, 1987
Sturlasson, Snorre; Eddan & Ynglingasagan, omkr.1230
Tacitus, Cornelius; Germanica, omkr. 100
Vulpinus, C.A.; Handwörterbuch der Mythologi, 1826
Waddell, L.A.; The british Edda, 1930
Walker, Barbara; Das geheime Wissen der Frauen, 1983
Weiler, Gerda; Der enteignete Mythos, 1991
Whitmont, Edward C.; Return of the Goddess, 1982